פרשת **וירא** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתת"כ שנה כ"ד

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ואברהם היו יהיה לגוי גדול

בית מסחר הגדול שבעיר הומה אדם, כאשר הגיע יום השוק, תכונה והמולה רבתי שררה בחללה, זקנים עם נערים עומדים בתוך כשכל אחד מודד לעצמו את מלבושו הראוי לו.

בין שאון האנשים היו ניכרים שני אנשים, צעיר וזקן, הזקן בדק את מידתו של כל בגד ובגד וארך זמן רב מאוד עד שהוא בחר לו את הבגד שהיה מעוניין לקנותו, ולעומתו הצעיר בחר במהירות את הבגדים, ולא בדק בעיון את מידתם וקנה בגדים רבים.

פנה אליו הזקן ושאל אותו: מדוע מהרת לקנות היום, ומדוע קנית בגדים כה רבים, הסביר לו הצעיר: יש לי ב"ה משפחה גדולה ברוכת ילדים, ואשר על כן אף אם הבגד לא יתאים לאד הבנים הוא יתאים לאחיו, ואם לא יתאים עכשיו הוא יתאים בעוד כמה חדשים, נמצא שאינני צריך לדקדק כל כך, כי כל הבגדים יביאו לי תועלת בעתיד.

והנמשל מובן, דהנה מודעת זאת שכל תפילה עושה רושם למעלה, ומעולם לא היתה תפילה ששבה ריקם, דאף אם לא מועילה מיד, הוא מביאה ברכה לאחר זמן, אם לא למקרה שעליו מתפללים היא תועיל למקרים אחרים.

ובזה מבאר המגיד מדובנא את מאמ"כ "וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, ואברהם היו יהיה לגו גדול", ולכאורה אינו מובן סמיכות המקראות אהדדי.

אכן לדרכינו יובן דהנה רשעותם של אנשי סדום ועמורה היתה רבה, וגלוי וידוע לפני הקב"ה שתפילתו של אברהם לא תועיל להצילם, אולם מכיון שעתיד הקב"ה להעמיד את כל עם ישראל לדורי דורות, נמצא שתפילה זו תועלתה מרובה, אם לא מיד הרי הוא לדורות הבאים, ולכן הודיע הקב"ה לאברהם את אשר יקרה, כדי שהוא יעמוד בתפילה ויתחנן מעומק לבו, והדבר יביא תועלת מרובה לבניו לעתיד לבוא.

ומתאמרא משמיה דהרה"ק מלעכאוויטש זי"ע לפרש מאמרם ז"ל (אבות פ"ה מ"ג) "עשרה נסיונות נתנסה אברהם ועמד בכולם", דאין עמידה אלא תפילה, דאברהם אבינו ע"ה עמד בעשרה נסיונות בזכות התפילות, והיא שעמדה לאבותינו ולנו דישראל אין כוחן אלא בפה ועל כן נפרוש כפינו בתפילה ותחנונים קדם שוכן מעונה שיציל נפשותינו מן כל הנסיונות הקשות ונזכה לראות במהרה בישועתן של ישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בביאת משיח צדקינו בב"א.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ב
קדו"ש יאל"ה לו' ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות להכפה - דורש טוב ..... ה
לשכת הסת"ם ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
לפתן אזן לאחשח ..... ט
דבר בעתו ..... י
נועם שבתי ..... יא
פשוטלהן פלכים ..... יב

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

מרכז המוסדות דנציגר יואל
מסאטמאר
קרית יואל
בני ברק
בהשגחת כ"ק מרן רבינו הקדוש זיע"א
נתיסד ע"י כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
רודף צדקה וחסד ימצא חיי"ם
חן וחסד ימלא פינו בברכת מו"ט חמה ולבבית קדם מע"כ ידידינו רב פעלים ואיש חיי"ם
יום ולילה לא ישבות לטעון הצלחת טוסדותינו הק' והמעטירה לראות בטוב ה' בארץ חיי"ם
יר ימינו ונאמן ביתו של איתן אדוננו מרן רבינו הגה"ק שליט"א מסור ומקושר בעץ החיי"ם
מרבה פעלים לתורה ולתעודה לעשות ולקיים רעון צדיק ולהתהלך לפניו באור החיי"ם
ה"ה ידידינו החשוב והנעלה,
חיי"ם שיש בו כל מעלה, נחמד למטה ואהוב למעלה
הרה"ח ר' חיים שלמה פישער הי"ו
משב"ק אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
לרגל שמחת נישואי בנו למזל טוב ובשעטו"מ
החתן החשוב היקר והמצויין, עדיו לתפארת ולנאון,
יראת ה' חופף על פניו, ושמו הטוב הולך לפניו
כמר מאיר מנחם פישער נ"י
מסצוייני ישיבתינו הק' בקרית יואל יע"א
עב"ג הח' שתחי' בת האי גברא יקירא, נודע לעוז ולתפארה
מוה"ר יואל סג"ל לעווי הי"ו
אבי' בקרית יואל יע"א
שהשלום שלו ישים עליו חיי"ם ברכה ושלום, וישלם ה' פעלו ותהי משכורתו שלמ"ה
לא ימוש מפיו ומפי זרעו לעולם ויתברכו בזרעך ויתהללו בפי כל בשיר המעלות לשלמ"ה
מרן דבשמיא יהא בסעדו לרוות נחת ממנו ומכל יו"ח והבית בהבנותו כבית שבנה שלמ"ה
הקב"ה ישלם שכרו וישפיע לו ברכה והצלחה בכל מעשיו ידיו עדי נוכה לגאולה השלמ"ה
הכו"ח ברגשי ידידות והערכה, אפיני התודה והברכה
הנהלת המוסדות

חכמה נפלאה וענין רב ועצום בעבודת השי"ת היה טמון בשאלת אברהם על המילה

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחום היום. וברש"י ז"ל: "**הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה אליו בחלקו**". רבים תמהו, **היתכן שיהיה קדוש ומנוסה כאברהם אבינו מפתפק אם לקיים דבר ה' עד שהוצרך להתייעץ בדבר,** ועוד עם אנשים כענר אשכול וממרא. אמנם כוונת אבינו הזקן בשאלת העצה היתה "**חכמה נפלאה וענין רב ועצום בעבודת השי"ת**", והוא כי דבר המילה באמת היה נסיון גדול רב ועצום לזקן בא בימים כמוהו, וחשב אברהם אבינו כי בעשותו הדבר הזה בוודאי יגדל שמו בגוים כי הוא עבד ה' ואוהבו הנאמן, **והנה מדרך החסידים האמיתיים להסתיר דבריהם, וחי' במחשך מעשיהם מהבריות עד היכן שאפשר, לבלתי רום לבבו מחמת כבוד הבריות ומהחזקתו בעיניהם לחפיד ובעל מעשה רב.**

לכן התחכם לשאול בעצה על הדבר, ויראה מזה כי עדיין אינו מוחזק בצדקותו, ואין לבבו נאמן ושלם כראוי לאלקיו, וגם אחרי עצתם איך שתהיה יקל קצת יראתו בעיניהם, [שיאמרו] כי לא בלב שלם עשה הדבר רק על פי עצה ועל דברת בני האדם שמע לדבר ה'. ואפילו אם תהיה עצתם לבלתי שמוע דברי ה'. והוא לא יאבה ולא ישמע לדבריהם, והמול ימול, **עם כל זה על כל פנים יאמרו כי מראש הדיבור אליו, מידי ספיקא לא נפיק, והיה שקול בעיניו אם שמוע ישמע לדבר ה' או לא".**

נועם מגדים

מאויבי תחכמני לקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד"

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא ישב פתח האוהל. שמעתי בשם מוהר"ר נחמן קאפיוועיר, שהוכיח לבני אדם על שאינם מקיימים את ה"שויתי ה' לנגדי" גם בעוסקם בסחורה, במשא ומתן. וכי תימא, איך אפשר לקיים זאת וכו', **הנה תברא בצידה דהלא בהיות האדם יושב בבית הכנסת ומתפלל לפני ה', אפשר שיחשוב אז בעסקיו וכל מיני משא ומתן, אם כן הוא הדין איפכא נמי אפשר, ודפח"ח.** וזה יש לרמז: "**וירא אליו ה' באלוני ממרא**" בשווקים וברחובות, דהיינו, שידע האדם את ה' בכל דרכיו, גם בצאתו לעסקיו וכדומה, וכי תאמר, שאין הדבר אפשרי, לכך אמר: "**והוא היצר הרע ישב פתח האהל**" בבית הכנסת, בעת תפלת האדם, שמפתה אותו ומעלה בדעתו לחשוב אז בכל מיני משא ומתן, אם כן הוא הדין איפכא נמי אפשר.

תולדות יעקב יוסף

הכפרה המעולה הוא ע"י ש'יתן למכהו לחי'

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו. איתא במדרש עה"פ (איכה ג, ל) "**יתן למכהו לחי ישבע בחרפה**" זה השותק למחרפו וסובל את חרפתו, נותן את הלחי למכהו שיכה אותו כרצונו ומעביר על מדותיו, ועי"ז "**מעבירין לו על כל פשעיו**" (ר"ה יז.) כי כבר נתכפרו לו במה שסבל וקיבל את חרפתו באהבה, וזהו: "**ישבע בחרפה**", עד כאן. וזהו הרמז בפסוק: "**ואקחה פת לחם וסעדו לבכם**" **יכולים אתם לסעוד לבכם, ואינכם צריכים להתענות לכפרת עונות, כי "אחר תעבורו" שיש בכם מדה טובה של 'מעביר על מדותיו' שמעבירין לו על כל פשעיו.**

נועם מגדים

[וראה מש"כ בישמח משה' פר' מצורע (עמ') על אמז"ל (אבות א, יז) '**זלא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה**', עפמש"כ הרמ"ק בספר תומר דבורה "שיאמר האדם: מה לי לסבול יסורים הממרקין, או להתענות ולהסתגף כו', יותר טוב אסתגף בביזיון בנ"א וחרפתם לי, ובזה יכופר עוני, וכמ"ש במדרש כונן על הפסוק 'יתן למכהו לחי ישבע בחרפה' וכו', וז"ש: **לא מצאתי לגוף טוב**' רצ"ל עבור הגוף טוב שלא יחלש '**יותר משתיקה**' עי"ש. וכ"כ ב'הנהגות ואזהרות מרבי דוד לידא' (אות לא): "**היה מורגל בפה קדוש האר"י ז"ל שהיה אומר שבכל התשובות שבעולם, המעולה שבכולם היא סבול העלבונות וחרופים וגדופים כו'**, כי אם יסגף אדם עצמו לבד, יחליש גופו ויבטל מדברי תורה כו', אמנם זה יאכל וישתה ויעבוד את ה', והעונות מתכפרים כו']

מסירות נפש בכח מכפרת כאילו היתה בפועל

ויעקד את יצחק בנו וגו'. בספר "כסא דוד" להרב חיד"א זצ"ל (דרוש טז) מביא מדרש סתום בזו הלשון: "**בשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו, אמר: רבוש"ע, תן לבני עשרת ימי תשובה**". והוא תמוה. ונראה ע"פ מה שמבואר בזוה"ק (במדבר קכא.) שישנן עבירות שאינן מתכפרין כי אם במיתתו של האדם, **אולם אם מקבל עליו מסירות נפש אמיתית, נחשב לו כאילו מסר נפשו בפועל ממש וחקב"ה מכפר לו עוונותיו,** עיי"ש. והנה כי כן, מסירות נפשם של אברהם ויצחק בשעת העקידה בכח, נחשבה להם כאילו נעשה הדבר בפועל ממש, ובאותה שעה הבין אברהם שמסירת נפש בכח נחשבת לכל אדם כמסירת נפש בפועל, ונעשה כבריה חדשה, לכן ביקש אברהם: "**רבונו של עולם תן לבני עשרת ימי תשובה**" **ימים המסוגלים ביותר לתשובה,** [ובהם יזכירו זכרון העקדה ויצייתו בנפשם קבלת מסנ"פ] **ויתכפר להם כל עוונותיהם כולם.**

בני יששכר (תשרי מאמר ב סי' כו–כז)

וְיָרֹץ יְחִזְקֵא"ל לָכֶם לְטִפַּת

באותנת ידידות ושמחה, נשוך זאת הברכה,
בשם אנשי שלומינו קהל עדתינו נישא אלומות נודש,
בשם חברי הנהלת מוסדותינו הק' והעוסקים במלאכת הקודש,
ובשם הנהלת כוללינו ברכות מלא חפנים, מרבני ולומדי "כולל עצי חיים"

יעלה ויבוא ויגיע ברכת מזלא טבא חמה ולבבית ואיחולי ברכות והודאות עד בלי די
חן וחסד יתן ה' אל מעלת כבוד ידידינו ויריד נפש כל חי החשוב הנעלה והמשובח
דמין כל עבידתיה יום וליל לא ישבות לטעון אברכי הכולל בעידותינו העסולאים בפז
קרוב לכל קוראיו תעיד עשליך עצמו מעגד את קרן מוסדותינו לרומם ולחזק
אדוק מקושר ומקורב באילנא רברבא הלא הוא כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
לו יאתה התנדה והתהילה בהרמת קרן קהילתינו ודואג תעיד לבל יחסר העזג כלל

האי גברא יקירא, עושה חסד לאלפים תדירא, עדע לעוז ולתפארה,
מרבה להיטיב לזולת חשיבה באורה, ומופלג ביראה טהורה

הרב יחזקאל ראטטער

שליט"א

מנהל מהלכינו הק' "כולל עצי חיים" דסאטמאר
רוח החיים של מוסדותינו וקהילתינו הק' פה בני ברק יצ"ו

לרגל השמחה הגדולה שבביתו שורה, ברוב שמחה ואורה

באירוסי בתו החשובה והמהוללה שתחי'

עב"ג למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

החתן החשוב המופלג בתויר"ש בן האי גברא יקירא, ת"ח ומרביץ תורה

הרה"ג ר' **יהושע וויסבלום** שליט"א

ר"מ בישיבת טשערנאבל בני ברק

וצרופה בזה ברכתינו, מעומק לבבינו, שזכות רבותינו"ק יעמוד לו להתברך בכל ברכאן דנפישא, בשכר עמלו בהרחבת גבולי הקדושה, ויושפע לו אושר ועושר במידה מרובה וגדושה, ויזכה להרבות ולהיטיב בפעולותיו הנערצים לטעון הקהילה והמוסדות, במעשיו הטובים ללומדי הכולל בתעידות, להרמת קרן התורה והחסידות, וזכות הרבים יגן בעדו ובעד ביתו, ויתעמוד לעד צדקתו, ותעיד נספר תהילתו.

החותמים לטעון שמו ברגשי הודאה והערכה

הנהלת המוסדות | הנהלת הקהילה
הנהלת הכולל

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים בכוחות איתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

המאור שבתורה מרפא מהרגלים שאינם טובים

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם", שמעתי בשם המגיד נ"י [הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זללה"ה] על דרך דאיתא (ב"ק יז.) **'אין מים אלא תורה'.** וזהו שנאמר: 'יוקח נא מעט מים' דהיינו התורה, ואז: 'ורחצו רגליכם דהיינו הרגיליות שלכם, שאתם מורגלים בה.

ברית אברהם

בקדושת לימוד גמרא זוכה שיתראה אליו הש"י

וירא אליו ה' באלני ממרא וכו' וירא ה' אל אברהם אין כתיב כאן, אלא וירא 'אליו' ה', דמקום הניח הכתוב לפרש שכל איש ישראל באשר הוא יכול לבוא אל המדרגה הזו אשר יראה אליו ה', וזה ע"י עסק התוה"ק הנרמז בתיבת **אלנ"י** (במספר קטן) גמר"א.

בשם הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זללה"ה

תכלית הנכון בלימוד התורה 'תורת חסד על לשונה'

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, כי אאע"ה אחז עצמו במדת חסד שהי' עיקר מתקן המדה הזאת חסד, הוא הי' המשפיע בעין טובה תורת ד' לזולתו, ומכניסם תחת כנפי השכינה. ואולי הפי' במאחז"ל (סוכה מ"ט ע"ב) **ותורת חסד על לשונה** (משלי ל"א, כ"ו) **וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד אלא וכו' תורה ללמדה זו היא תורה של חסד כו', כי עולם חסד יבנה, להשכיל להטיב לרעהו ולהשפיע לזולתו, ומי שהוא דבוק במדותיו ית' והוא איש חסד, משפיע מדת תורתו לחבירו, למען ידע גם הוא כי ד' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, ולא שיחפוץ להיות צדיק אחד בעולם ולמדן אחד.** וזה מאחז"ל (ברכות ס"ג. ובכ"מ) חרב אל הבדים ונואלו וכו' ת"ח שעוסקים "בד "בבד בתורה, היינו שחפצים להיות מיוחדים בעולם, וזה היפך כוונת הקב"ה בנתינת התורה, **כי עיקר התורה היא ואהבת לרעך כמוך** (ויקרא י"ט, י"ח), כו', וכמאמרם ז"ל (נדרים ל"ז.) מה **אני בחנם אף אתם נמי בחנם,** היינו כמו שנתינת התוה"ק היא רק מחסדיו הטובים להשפיע לבריותיו, כך צריך גם אתה להשפיעה וללמדה לאחרים, וזה היא תורת חסד שמוראה לכל שהנתינה הי' רק בבחי' חסד, **והרוצה להיות יחיד בעולם וסובר שהתורה אך לו לבד נתנה ואין לזולתו חלק בה, שהיא ענין בדידות, חיפוך ענין התורה, והוא ממעט גם בזה כבוד ד'** כו'.

ישמח ישראל

תפילה

יתפלל ויחזור ויתפלל אף שאין נראה שפועל בתפילתו

וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו רוצה לומר, אף על פי שהלך הקב"ה ממנו ולא הועיל בתפלתו כלום על סדום, אעפ"כ אברהם שב למקומו להתפלל על בני ישראל. **"ואברהם עודנו עומד בתפלה על עמו בני ישראל". וכן נכון לכל איש ישראל, אע"פ שרואה שאין תפלתו מועלת, אעפ"כ אל ימנע מן הרחמים להעתיר אל ה' תמיד".**

תפארת שלמה

עם האמונה כי בודאי הכל לטובה, צריך להתפלל שיחיו החסדים מגולים ונראים לעין

ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם. "אמר ע"ד ששמעתי על פסוק (תהלים פה, ח) **'הראנו ה' חסדך'** היינו כי בודאי מחויב **להאמין שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אך שהחסד הוא בהעלם ואינו נגלה,** וע"ז התפלל דוד המלך ע"ה: **'הראנו ה' חסדך',** היינו שיהיה נגלה לי החסד. וזהו: **'ויקרא שם אברהם בשם ה'** היינו שיהיה נגלה לו המשכת **'אל'** היינו חסד (א–ל בכל אתר חסד הוא. זוה"ק ח"ג ל:). **'עולם'** שהיה בהעלם ממנו.

דגל מחנה אפרים

עצה שתחיה תפילתו שקולה כתפילה המעולה ביותר

ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחים. **"שמעתי ממורי חמי הרה"ק מווישניצא** (בעל אדב"ע) **זללה"ה, וכמדומה לי שאמר זאת בשם רבו הרה"ק מלובלין זלה"ה זי"ע,** מה שנאמר בישמעאל שהשליכה הגר אותו תחת אחד השיחים, היתכן שבנה מאברהם אשר היה חביב אצלה כבבת עינה תשליך אותו, ואמר הפירוש, **שהיא התפללה בכל כוחה ואח"כ השליכה הרבר על רצון השי"ת, "ועצה זו מועלת כמיוחדת שבתפילות".** וכך יתפרש הכתוב: **"ותשלך את הילד"** שהשליכה את ענין הילד על רצון הבורא ית"ש, וזה הועיל **"תחת"** במקום (כמו, עין תחת עין) **"אחד השיחים"** כ**'אחד'** המיוחד **שב'שיחים'** שבתפילות (השיחים ל' תפלה כמ"ש ויצא יצחק לשוח' בשדה).

דברי יחזקאל

א"ז אגמור בשיר מזמור

מריחוק מקום וקירוב ליבאה, נשגר ברכת הודאה, ומזלא טבא וגדיא יאה, לידידינו היקר המהולל בתשבחות, כליל המעלות והמידות, עסקן נמרץ לכל דבר קודש, עוזר ומטיב לכל מבקש, נודע בהתמסרותו למען המוסדות הק' והקהילה, עומד לאחיעז"ר ולאחיסמך בלונ"ח יומם ולילה, יקר רוח מאוד נעלה, יראתו קודמת לחכמתו, בפי ישרים תהילתו, כשמו הטוב כן תפארתו

הרבני החשוב הנעלה והנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר אשר זעליג בליין הי"ו

מגדולי עסקני מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחתן הגדולה, בעזר נרא עלילה

בהולדת בנו ני"ו

בסימן טוב ובמזל טוב

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכהת אסירי התודה והברכה
ידידיו מוקיריו השמחים אתו בשמחה

הנהלת מוסדות סאטמאר

בני ברק יצ"ו

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך. נראה לפרש כי יש הפרש בין ירא את אלקים ובין ירא אלקים, כי את אלקים היינו מפני הבא את אלקים היינו מעונשו, אבל ירא אלקים היינו מרוממותו, והנה באיוב נאמר ירא אלקים, וכן אמר השייית להשטן, אעפייכ אמר השטן החנם ירא וגוי נתנסה, וכן היה קטרוג על אברהם כידוע, ולכך נתנסה ונתגלה שאינו מיראת העונש דאין לו עונש גדול מזה בטבע שישחוט בעצמו בנו יחידו פרי אשר נחנט למאה שנה, והיינו עתה ידעתי כמו הודעתי כי יריא אלקיים דייקא אתה מרוממותו ולא מיראת העונש, הואיל ולא חשך וגו'.

(ישמח משה)

☆

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך. נייל ביאור הדבר כי ידוע שמשביעין אותו אפיי כל העולם אומרים עליך צדיק אתה היי בעיניך כרשע ובסמייק מונה בין הלאוין שלא להיות צדיק בעיניו שנאמר אל תאמר בצדקתך עייייש, ושמעתי בשם צדיק אחד שאמר אפיי יאמר לי השייי בעצמו שאני צדיק שבודאי אני מאמין כי אמת הדבר היינו באותו רגע שאומר הי אבל ברגע שאחייז שוב יוכל להיות חייו שאינו כן כי יש קונה עולמו בשעה אחת ויש להיפך חלילה, ועייד שאמרו המקדש אשה עיימ שאני רשע אפיי כל ימיו היי צדיק היייז מקודשת, ועייכ אפיי אם שמעתי מפי השייית עצמו שאני צדיק ברגע שאחייז לא הייתי מחזיק אייע לצדיק עייכ שמעתי, וזהו עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, כלומר ברגע זו ידעתי אבל ברגע שאחייז כביכול אני שולל הידיעה שאינו מזדקק לבחירה.

(ויטב לב)

☆

ויעט אשל בבאר שבע וגו' ויקרא בשם הי אל עולם. יתבאר עפיי מאמרם זייל מתחלה עלה במחשבה לבראו במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרחמים, וכן הוא במדרש שאמר אברהם אם עולם אתה מבקש אין דין, ואם דין אתה מבקש לית עולם, הרי כי זה מה שמתנהג השייית במדת הרחמים הוא בשביל שיהא קיום לעולם, והנה ידוע כי הי צלך על יד ימינך, שפירשו בו במדה שאדם מודד מודדין לו וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו, והוא כמו צל שעושה מה שאדם עושה, וזייש הי צלך על יד ימינך היינו חסדיך ורחמנותך עייכ, וזשייה ויטע אשייל רייית איכילה שיתיה ליינה, וריייל כי מכח שהתרחם על הבריות לתת להם מאכל ומשתה ומקום ללון, עייז ויקרא בשם הי, היינו שנתעורר רחמים בעולם כי במדה שמודד וכו', ואייכ אל עוליים דאית עלמא קאים, ועייז הוא יתי אל עולם.

(קדושת יו"ט)

☆

ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק בנו. הנה מובא בספהייק דברי יחזקאל (לפורים) בשם הרחייק הרבי רי ברוך ממעזיבוז זללהייה דפורים מרומז בתורה בפסוק (בראשית כא ח) ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמייל את יצחק בנו, הגמייל אותיות מגליית, שעשה משתה בפורים. ושאל אותו בדחן שלו מהו הפירוש בתיבת את יצחק בנו, השיב הרחייק אמור אתה, ואמר שהוא עייד מאמרם זייל (סוכה מג.) היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגלה, לענין שלא לקרוא המגילה בשבת וגם שלא לתקוע בשופר בשבת טעם אחד להם משום שמא יעבירנו די אמות ברשות הרבים, וידוע (רייה טז.) דשופר מרמז על אילו של יצחק, והוטב בעיני הרבי רי ברוך והמליץ עליו במאמר התיקוויז זכאה מאן דמלל וכו', עכייד. ויייל כוונת הדברים, דבודאי שלא נכתב סתם הלצה בספהייק דברי יחזקאל, ובודאי יש דברים בגו, אכן יתבאר עפיייד הרחייק מהריייש מאסטרופוליא זלליה לפרש מדרש פליאה, שאלה אסתר מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה, והשיבו לה מן השמים מפני שנעשו שונאיהם של ישראל מך ורש, מיד פתחה אסתר ואמרה אלי אלי למה עזבתני, דהיינו שנגרמו העוונות ונחסר ממלאך "מיכאל" (אפוטרופסא רבא דישראל) אותיות "אליי", ונשאר אותיות "מך" וכן הוציאו משם "ישראל" אותיות "אליי", ונשאר אותיות "רשי", וזהו שנעשו "מך ורשי", ולזה פתחה אסתר "אלי אליי למה עזבתני, עכייד ודפחייח, ויתכן לומר שלכן תוקעין בראש השנה בשופר של "אילי" אותיות "אליי" שתי פעמים לעורר רחמים שלא יחסר אותיות "אליי" במלאך מיכאל ובישראל, והוא הדבר היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה שאחזייל (מגילה ד.) חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, דניייכ חייבים בי פעמים למלא אותיות "אלי אליי", ולכן מרומז דווקא בפסוק זה ויעש אברהם משתה גדול "ביום" הגמלי, הגמייל אותיות מגליית, דדווקא ביום עשה סעודה

אחרי שכבר קרא את המגילה בי פעמים [ועיי עוד בברך משה לימים נוראים שהאריך מרן רבינו זיל לפרש בזה].

(ברך משה)

☆

מתאמרא משמיה דהרה"ק מהריי"ד מבעלזא זי"ע לפרש נוסח התפלה, רבונו של עולם כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם כן יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו וכו'. ולכאורה מה הצד השוה שביניהם, והלא אברהם אבינו כבש את מדת הרחמנות, ואנו מבקשים להיפוך שיתעורר מדת הרחמים למעלה. אך ביאור הענין כי אחז"ל (סנהדרין פט:) שאברהם אבינו בלכתו להעקידה, בא השטן אליו ואמר לו ששמע מאחורי הפרגוד שהשה לעולה ואין יצחק לעולה, ואברהם אבינו לא האמין לו, ואמר כך עונשו של בדאי שאפילו אמר אמת אין שומעין לו. והנה הקב"ה לא הביט און ביעקב, אלא השטן הוא המקטרג על ישראל ומעורר דינים עליהם חיו"ו. וזה כוונת תפלתינו שכמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, כי היה איתן בדעתו שאין לקבל דברי השטן בשום פנים ואופן, כן יכבשו רחמיך את כעסך, כשהשטן עולה לקטרג ולעורר חימה, לא תשמע ולא תאמין לו כי דבריו אינם נשמעים, עכ"ד. ובזה אמרתי לפרש הפיוט, את ימין עוז עוררה לעשות חיל בצדק נעקד ונשחט תמורו איל גנון נא גזעו בזעקתם בעוד ליל לשמוע אל הרנה ואל התפלה, הכוונה שאנו מבקשים מאת הקב"ה את ימין עוז עוררה לעשות חיל, שירחם עלינו הקב"ה ויתגוללו רחמיך על מדותיך, והטעם כי אף שבצדק נעקד ונשחט תמורו איל, דכך היתה הגזירה מתחלה דשה לעולה ואין יצחק לעולה, עם כל זה לא הביט אברהם אבינו ולא השגיח על דברי השטן, ועל כן מדה כנגד מדה גנון נא גזעו שיגונן הקב"ה בניו, בזעקתם בעוד ליל, בתוך חשכות הגלות, ואפילו השטן בא ואומר אמת לא ישמע הקב"ה אליו, אלא לשמוע אל הרנה ואל התפלה של בני ישראל באיזה מצב שיהיו. ובזה יתבאר מה שאנו אומרים הושענא למען אמיתיך, שאברהם אבינו שמע אמיתיות שלך דשה לעולה ואין יצחק לעולה, ועם כל זה לא קיבל דבריו, ולכן מדה כנגד מדה לא ישמע הי לדברי השטן אפילו אם אומר אמת.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

ג' פירושים מתוקים ב'אחר תעבורו', מעת פגישת רביה"ק זללה"ה עם הרה"ק מבעלזא זללה"ה

ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת. כשהיה משכנו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה בעיר האלאשיץ כשחזר מאונגארין לפולין בגמר המלחמה (מלחה"ע הראשונה), ואיתרמי פעם שרביה"ק זללה"ה (שהיה אז עוד באורשיווא) עבר שם בדרכו לאיזהו מקומן, ורצה רבינו להיכנס להרה"ק מבעלזא לקבל פניו. והנה מנהגו של הה"ק מבעלזא היה, שבשעות הערב היה יושב ומשוחח עם בניו הצדיקים, ולא נתן רשות להפריעו, ואז היה שם הרה"ח ר' יעקב יאקאבאוויטש ע"ה מעיר נירעדהאז שהיה מחסידי בעלזא וגם היה מקורב לרבינו ז"ל, וכאשר ראה את העגלה שהתקרבה לביתו של הה"ק מבעלזא ומתוכה ירד רבינו ז"ל, הלך והודיע להמשב"ק של הה"ק מבעלזא, ר' אהרן יושע ע"ה, שהרב מאורשיווא נמצא פה ורוצה להיכנס להה"ק, ואמר המשב"ק שכעת לא יוכל להיכנס בשום אופן, והלך הרה"ח ר' יעקב על דעת עצמו ופתח את דלת הרה"ק, ואמר להרה"ק "הנה הרב מאורשיווא נמצא בכאן ורוצה להיכנס לרבינו לקבל שלום", ואמר הרה"ק מבעלזא שימתין כמה רגעים, וקם הרה"ק ממקומו והלך לקראת הדלת לקבל פני רבינו ז"ל, ונתן שלום בפנים צוהלות, וכיבד את רבינו ביותרת הכבוד.

הרה"ק מבעלזא אמר אז לרבינו ז"ל שאף שאין דרכו לקבל אנשים בין מנחה למעריב, אבל כיון שרבינו עובר אורח הממהר לדרכו הסכים לקבלו בכדי שלא לעכבו, **ואמר אז דבר נחמד בפירוש הפסוק "ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם אחר תעבורו", ולכאורה יש לדייק הלא אינו מן הנימוס לומר לאורחים "אחר תעבורו" לשלחם מביתו, אמנם באמת גם זה הוא ממדת דרך ארץ שאם רואה אדם שאורחו ממהר לדרכו לא יעכבו ולא יאחר זמנו, אלא ישתדל שיוכל לילך לדרכו בלי עיכוב, וזה שאמר אברהם אבינו להמלאכים "אחר תעבורו" שלא אעכב על ידכם.**

רבינו ז"ל עה על זה להרה"ק מבעלזא זצ"ל דזה ג"כ פי' 'אחר תעבורו' כי הלקיחה מבית הצדיק ישאר אצלם גם לאחר שיחזרו לביתם, שגם אז לא תפסק השפע שקיבלו אצל הצדיק, וז"פ **"ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם" שהצדיק יחזק את לבם "אחר תעבורו" שגם אחר שילך מבית הצדיק לביתו תשאר אצלו השפעת הצדיק.** (כן פי' פסוק זה בספה"ק תפארת שלמה פרשת יתרו, וזל"ק: רמז לתם כי גם 'אחר שתעבורו' מכאן לבא לביתכם יהי' לכם תועלת להיות נשמרים וכו', כמו שהורה לנו הבעש"ט זי"ע והפליא עצה והגדיל תושיה כו', וכה אמר כי כל מי שזוכה להיות משובתי שבת מאוכלי שולחנו הוא נותן בו סם חיים כו', וגם פועל להבא להתנהג בביתו בקדושה וטהרה כי' ובזה יפה כח הצדיק ע"י שולחנו הטהור לתת לאדם שמירה להבא להנצל מכל רע כנ"ל).

וחסידים מספרים שבאותו מעמד ציוה הרב מבעלזא להביא כיבוד לרבינו ז"ל, ורבינו השתמט מלטעום שישב אז בתענית, והרב מבעלזא הרגיש בזה, ואמר לרבינו שזה ג"כ אפשר לומר בפי' 'אחר תעבורו', דהכוונה שאמר אברהם אבינו ע"ה להמלאכים "ואקחה פת לחם וגו' אחר תעבורו" **שהרגיש שהמלאכים לא רצו לאכול אצלו, יען שעבודתם הוא בלי אכילה וע"י אכילה יתגשמו, וע"כ אמר להם שאצלו לא יתגשמו ויוכלו לחזור לעבודתם כמקדם וזה "אחר תעבורו".**

מושיען ש"י (ח"ד, ע' עב)

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
בני ברק יצ"ו

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Bnei Brak

בהתייסדות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זי"ע ~ בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

חיי"ם וברכה למשמרת שלום

באותות ידידות והכרת טובה, ובכל לשון של חיבה, נשגר בזה מריחוק מקום וקירוב דליבא, ברכת מזל טוב וברכה מרובה, לכבוד ידידינו החשוב כשמו כן תהילתו, **שלמ"ה** שמו ושלימה משנתו, **חיי"ם** שיש בו כל מעלה ומידה, איש **ח"י** ורב פעלים לתורה ולתעודה, חכמת **שלמ"ה** תאיר פניו, שמו הטוב בזיכוי הרבים הולך לפניו, מקבל את כ"א בסבר פנים, מן שמיא קא זכי לי' לעמוד ולשרת בקודש לפני ולפנים, לשמש אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א כיד ימין ואיש אמונים, איש חמודות רב תבונים, משלוך עצמו מגגד למען הרמת קרן קהילותינו הק' ברוח מסורה וברוב אונים,

הרה"ח ר' **חיים שלמה פישער** הי"ו

משב"ק נאמן אצל כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

לרגל שמחתו בנישואי בנו

ההתן החשוב המופלג בתורה וביראה, נודע לעוז ולתפארה

כמר **מאיר מנחם** ני"ו

עב"ג המהוללה שתחי' בת הרבני הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר **יואל לעווי** הי"ו

למזל טוב ובשעטו"מ

יה"ר שיזכה לרוות מכל יו"ח רב תענוג ונחת מתוך שמחה ואורה, ובשכר פעליו הברוכים בעוז ובתפארה, אך טוב וחסד בביתו תמיד יהי' שורה, **חיי"ם** של אושר בעושר שורה, וכט"ס.

החותמים למען שמו מריחוק מקום וקירוב לב

הנהלת הקהילה

פה בני ברק יצ"ו

וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סולת לושי ועשי עוגות (יח, ו). ובגמרא (בבא מציעא פז ע"ב) כתיב קמח וכתיב סולת, אמר רבי יצחק מכאן שהאשה נראה עיניה בתורתה יותר מן האיש, ופירש"י לפי שהוא אמר קמח והיא אמרה סולת. והקושיא מפורסמת, דהא סולת עדיף מקמח, אם כן איך מוכח מכאן שהאשה נראה עיניה בתורתה, הא מדברה היא אמרה ליתן לפניהם יותר ממה שאמר אברהם.

ויש לומר על פי מה שפירש"י את דברי הכתוב קמח סולת, סולת לעוגות, וקמח לעמילן של טבחים, לכסות את הקדירה לשמוד את הזוהמת. הרי לן ממה שאמר אברהם אבינו קמח, שהיתה כוונתו ליתן להם תבשיל, ואף שמתחילה לא אמר רק 'וקחקה פת לחם' (פסוק ה), ולעשות להם עוגות, ולא הזכיר שיעשה להם גם איזה תבשיל, מכל מקום הרי אמרו חז"ל (בבא מציעא שם) לדיקים חומרים מעט ועושין הרבה, ולכן לפ שלא אמר בפירוש שרוצה לעשות גם איזה תבשיל, מכל מקום היתה כוונתו גם לזה, נמצא שהורך לקמח כי רצה לעשות להם איזה תבשיל, וגם לסולת כדי לעשות עוגות. אבל שרה אמרה סולת, לפי שלא רצתה ליתן להם רק מה שאמר מתחילה לחם בלי תבשיל, ולכן אמרה סולת, שלא יקח רק סולת לעוגות, ולא יוסיף ליתן להם גם תבשיל, ומש כן שפיר מוכח מיניה שהאשה נראה עיניה בתורתה.

(פרשת וירא ת"ש)

ויקח חמאה וחלב ובן הבקר וגו' (יח, ח). ליתא במדרש (הובא בבעה"ת) כשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל, אמרו המלאכים (תהלים ח, ב) 'תנה הודך על השמים', אמר להם כתוב בתורה (שמות כג, יט) 'לא תבשל גדי בחלב אמו', ואתם כשירדתם למטה תאכלו בשר וחלב, שנאמר ויקח חמאה וחלב וגו', מיד הודו להקב"ה. הרי לן מזה גודל חיוב הזהירות בעניני האכילה, כי בשביל שאכלו המלאכים בשר בחלב בביתו של אברהם אבינו, על כן הפסידו מלקבל התורה, אם כן חזינן מזה עד כמה נריכים להזהר ממאכלות אסורות, כי על ידי מאכלים גלמי כשרים, עלולים להפסיד חלילה את התורה כולה.

(בית דלי [להרה"ח בנש"ק ר' יצחק דוד לידער ז"ל] עמוד כה, ששמע מפי רבינו ז"ל)

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט (יח, יט). ולכאורה קשה, דלמה ושמרו מורה דקאי גם על אברהם עצמו, ויותר היה לו לכתוב שישמרו דרך ה'. אלא הכוונה, כי על ידי שאברהם אבינו ע"ה בעצמו שמר גם כן דרך ה', והיה דוגמת לבניו איך לריכים לעבוד את ה', על ידי זה קיים במילואו את מאמר הכתוב אשר יצוה את בניו ואחריו, כי על ידי זה למדו בניו ממנו איך ילך בדרך ה'.

(חינוך ישראל [להרה"ג ר' ישראל דוד הארפענעס שליט"א, רב דביהמ"ד ישראל והזמנים] פתיחה עמוד לח, בשם רבינו ז"ל)

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע (יח, כג). פירש"י מלינו הגשה למלחמה (שמואל ב' י יג) 'ויגש יואב וגו'', והגשה לפיוס וכו', והגשה לתפלה וכו', ולכל אלו נכנס אברהם, לדבר קשות ולפיוס ולתפלה. ולריך ביאור, להאיך שייך לומר בלשון הקב"ה הגשה למלחמה מ"ו, הן אמת שדיבר אליו קשות, אבל מה זה למלחמה, ובפרט שרש"י ז"ל מביא רחיה מן הפסוק ויגש יואב, ושם היה הגשה למלחמה ממש.

ויש לפרש הכוונה, דהקדש מה לחיצת בזה"ק בפרשתן (קיב ע"ב) רבי חמא חזל לכפר טרשא, והיה שם מגיפה, וייעץ להם שיחמרו את ענין הקטורת והקרבנות שנתן הקב"ה למשה, וכן עשו והמגיפה נעלרה. מ"כ התנמנם רבי חמא ושמע מיך שאומרים לו, כשם שעשית את הדבר הזה שהעלת את העיר מן המגיפה, כך עשה דבר זה שתאמר להם שיחזרו בתשובה, קס והחזיר אותם בתשובה, עיי"ש.

ובמו כן יש לומר לעניננו, כי אברהם אבינו הבין שאם יעלה בידו להניל אנשי סדום ממות נמיים, אז יתמרו לו שירחה גם להחזירם בתשובה, אך ידע

כי זה יעלה לו בקושי גדול, כי יצטרך לערוך עמם מלחמה כנידה כדי להחזירם בתשובה, ולזה אמר הכתוב ויגש אברהם הנשה למלחמה, פירוש שהיה מוכן לערוך עמם מלחמה כדי להחזירם בתשובה, ובלבד שישמרו בחייס.

(ס"ג וירא תש"ב)

וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה' (יט, כז). ובגמרא (חולין נה ע"ב) מנין למלמיד חכם שלא יהיו בלילה וכו', רבי אבהו אמר מהכא וישכם אברהם בבוקר וגו'. ופירשו התוספות (ד"ה מהכא) דמייתי רחיה ממה שלא הלך אברהם מבעוד להתפלל על הפיכת סדום עד הבוקר, כי היה לו להקדים להתפלל בלילה, אלא לפי שרגילין להתפלל יחידי, כדי שלא יהא שום אדם עמו בעת התפלה, על כן הולרך להמתין עד הבוקר, מפני שאין יוצאין יחידי בלילה.

ולבאורה יש לעיין, מהו הטעם שהקפיד אברהם מבעוד כל כך שלא יהא שום אדם עמו בעת תפלתו, ומדוע בשמת לא נקט את נעריו עמו כדי שיוכל לגמת ולהתפלל בלילה. ועוד יש לעיין, דהרי אנו יודעים את גודל מעלתה וערכה של תפלה בלילה, עד שבכל פעם שיש אדם נרה, מתקפים עשרה בני אדם כדי להתפלל ביחד אל ה'. וכיון שאסר אברהם מבעוד את עצמו כל כך להתפלל על סדום, והתפלל על זה כמה פעמים, ובכל פעם התפלל בחופן ובנורה אחרת,[1] אם כן למה לא ניסה גם כן להתפלל עליהם בלילה, הלא תפלה בלילה כוחה רב ועצום. ועוד, למה לא חשש שלמד מזה לתפלה ביחידות עדיף יותר, דהא מעשה אבות סימן לבנים.

ויש לומר דבאמת זה הוא דבר ברור דתפלה בלילה עדיף יותר, אלא כאן היה לו לאברהם מבעוד סיבה מיוחדת שלא היה יכול להתפלל בלילה, כיון שהיה רוצה להתפלל וללמד זכות על אנשי סדום שהיו רשעים מפורסמים, לכן אם היה מתפלל עליהם בלילה, והיו בני אדם שומעים אין שהות מתפלל ומלמד זכות על אלו הרשעים, הרי היה יכול לגרום על ידי זה שיכנס בלבם קנאת המקובות אל הרשעים. ועוד, כי על ידי שישמעו האיך שהות מתפלל ומלמד זכות על הרשעים, ילמדו מזה גם הם ללמד זכות על מעשי הרשעים, וממילא יבואו אחר כך להמשך אחריהם ולעשות כמותם. ועל כן אף שאסר אברהם מבעוד את עצמו כל כך להתפלל על אנשי סדום, מכל מקום לא רצה להתפלל עליהם בלילה, כדי שלא ישמעו אחריו את תפלתו על אנשי סדום, פן יבואו ללמוד מזה ללמד עליהם זכות, ולהיות נמשכים אחריהם.[2] ועבור כן הוכרח להמתין עד הבוקר, כדי שיוכל לגמת ולהתפלל עליהם יחידי.[3]

(דרשה פרשת ראה תשכ"ו בעיר הבירה לאנדאן יצ"ו)

---

1. עד שלבסוף הוצרך להתנצל לפני הקב"ה (לעיל יח, ל, שם פסוק לב) 'אל נא יחר לה', עבור שמבקש על זה פעמים רבות כל כך.

2. ובאמת דבר זה ללמד זכות על הרשעים במשקל הנכון, אינו מסור אלא לאברהם אבינו ע"ה ולצדיקי הדורות כמותו, כי רק המה יודעים איך לרצות את בוראם בלי שיהיו נמשכים אחרי הרשעים

3. והנה רבה המכשלה בענין לימוד סניגוריא על הרשעים, כי ישנם כאלו שרוצים ללמד זכות עליהם, ואומרים דסו"ס יש בידם גם מעשים טובים, ואם כן מן הראוי שמעשיהם הטובים יבטלו את מעשי רשעותם, וישנם כאלו שאומרים דאולי אין חטאתם חמור כל כך, כי אולי לא ירדו לעומק החטא שיש במעשיהם, וגם ישנם כאלו שאומרים שעם כל חומר עונם ומעשיהם התועים, אבל ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד ע"א), ועוד ענינים כאלו שהמה דברי הבל.
אמנם מלבד שאין בדברים כאלו כדי ללמד זכות לפני שום בית דין שבעולם, עוד מזיקים דברים הללו לנפשם ולנפשות השומעים, כי בזה מקטינים את חומר החטא ועונשו, ואף שעכשיו אומרים כן רק בשביל ללמד זכות עליהם, אבל אדם קרוב הוא אצל עצמו, ולכשיתרמי שיעמדו הם בעצמן לפני נסיון דומה לזה, אז יהיו פתוחים לפניהם אותן שערי התירוצים שמצאו מקודם על מעשי הרשעים, וזה יכול להיות בעוכריהם להתפתות לפתויי היצר הרע, כי יתרצו מעשיהם בתירוצים הללו ועוד במדה גדושה.
ובאמת כשמתבוננים באופן תפלתו של אברהם אבינו ובצורת לימוד זכותו על אנשי סדום, חזינן כי לא אמר אולי לא ידעו את חומר האיסור של חטאתם, וגם לא אמר אף על פי שחטאו הרי יצורי ה' המה, וממילא אין מן הראוי להפוך את סדום, וגם לא אמר אף על פי שהמה רשעים, אבל הרי מכירים בעצמם שהמה בעלי עבירות, וממילא הרי המה אנשי אמת שאינם מכחישים חטאתם. רק סיגנון תפלתו של ראש אומתנו היה, כי באמת המה רשעים גמורים, וחטאתם באמת כבדה מנשוא, ובדבר זה לא התווכח כביכול עם הקב"ה, רק ביקש ממנו יתברך אולי נמצא בסביבותם צדיקים שיגינו עליהם בטוהר מעשיהם שלא יסופו ברעתם.
והגם שבתפלה כזו אין שום סיבה לתלות דברים בלתי הגונים, עם כל זה לא רצה אברהם אבינו להתפלל כן בפני שום אדם, מחמת חשש פן יגרום זאת שיתקרבו ויתחברו על ידה לרשעים, וגם שמא יבואו ללמוד מזה ללמד זכות על הרשעים, ובשביל כן היה מוכן לוותר על המעלות הטובות שיש בתפלה בציבור, כדי שלא ישמע שום אדם בעת שהוא מתפלל עליהם.
ואם כן נמצינו למדין מזה יסוד גדול בענין להתפלל וללמד זכות על הרשעים, כי אף באופן המותר להתפלל וללמד זכות עליהם, זהו רק בינינו לבין אבינו שבשמים דייקא, ולא יהיה אף אחד שישמע לקולנו, אבל בין בני אדם חלילה ללמד עליהם זכות, רק עלינו להוקיעם ולהאשימם שידעו ויכירו גודל חטאתם, וידעו בית ישראל להתרחק מהם ומטומאתם, והמלמד לפני בני אדם זכות על הרשעים טועה ומטעה.

קהל יעב לב דסאטמאר ומוסדותיה

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

עיה"ק **ירושלים** תובב"א

ברכת ציון וירושלים

חבלים נפלה לנו בנעימים, לשנר ברכותינו מהררי ציון וירושלים, שיר השירים אשר **לשלמה**
עלה ויבא ברכותינו, ויחילו על ראש ידידינו העומד לעזרתינו, נשרץ ומוכתר בחכמת **שלמה**
ידיו לקל אמונה, שומד לימין כ"ק רבינו שליט"א בדעת ובתבונה, שלמה שמו ומשנתו **שלמה**
מה נדלו טובו בכל מדה נכונה, לעמוד לימין אחיו בירושלים קהל עדת מי מנה, האלף לך **שלמה**

הרה"ח המפואר, יפה פרי תיאר

מוה"ר חיים שלמה פישער הי"ו

משב"ק כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סימן טוב ומזל טוב וברכות לרוב לרגל יום שמחת לבו שהשמחה במעונו

נישואי בנו בסימנא טבא ובמזלא טבא

החתן היקר והנעלה, פאר המדות והמעלה, מופלג בתורה ויראת שמים.

כמר **מאיר מנחם** נ"ז

עב"ג הכלה החשובה בת כש"ת הר"ר יואל לעזוי הי"ז

וזאת הברכה מאלקי המערכה, שיזכה מע"כ לרוות מכל יו"ח רוב נחת דקדושה, זכות פעולותיו למען הפרט והכלל, ילוה אותו על כל צעד ושעל, להתברך משמי מעל, ויזכה הוא ובני ביתו להתברך בכל הברכות, מנוני צחצחות, ועד רבות בשנים, יזכה להמשיך בפשולותיו הכנים, ברב כח ואמיץ אתים, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו כ"ק מרן רבינו שליט"א בראשינו, אביהי"ר

המברכים ברנה - בברכה נאמנה

הנהלת הקהילה

עיה"ק **ירושלים** תובב"א

סיפורי צדיקים, גגליון הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

יוקח נא "מעט" מים

ידוע העובדא שפע"א איקלע הגאון רבי ישראל סאלאנטער ז"ל לאכסניא ובנטלו ידיו לסעודה שפך על ידיו רק מעט מים כדי שיעור מצומצם, שאלו בעה"ב מדוע לא יעשה רבינו כרב חסדא דמשא מלא חפני מיא (שבת סב:) השיב הגאון ראיתי שהמשרתת היא המביאה מים מהבאר ולכן לא אוכל לקחת הרבה מים יותר מכפי ההכרח, ולהיות ירא שמים על שכם העלובה ההיא, והנה אמרו בגמרא (בבא מציעא פו:) שאברהם אבינו אמר יוקח נא ע"י שליח, ומעתה מובן דכיון שלא הביא בעצמו דייק ואמר יוקח נא "מעט" מים, שלא להיות וותרן על חשבון עמל השליח.

(ליקוטי ישרים)

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו

פע"א הגיע הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למות רח"ל וציוה לעשות הברית מיד ובעזהשי"ת יבריא אבי הבן, והסביר הענין שמצינו שכשהיה אברהם אבינו חולה הגיעו שלשה אורחים, מיכאל גבריאל ורפאל, אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם, יען כי אין מלאך אחד עושה שתי שליחות, ורפאל שריפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, ולכאורה למה לא שלחו מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבוא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכיון שבא בשביל אחר יכול ג"כ לרפאות את זה, וכן היה בלוט שלא היה לו זכות שישלחו מלאך בשבילו, רק מכיון שבא לרפאות את אברהם הלך להציל את לוט, וסיים המאור עינים: דכמו כן כאן שאבי הבן החולה אולי אין לו זכות שיבוא מלאך מיוחד לרפאותו, אבל כיון שאליהו מלאך הברית בא לרפאות את הרך הנימול, יכול כבר לרפאות גם את האב.

(ילקוט מאורי אור)

וסעדו לבכם אחר תעבורו

הרה"ק ר' יצחק מווארקא זי"ע כאשר בא לעיר קאלשין היה מתאכסן תמיד בבית הרה"ג ר' מאטיל מיכלזאהן בעמח"ס "מאמר מרדכי", פע"א בא ביום החמישי בשבת לעיר הנ"ל ועמד לפני הפתח של ר' מאטיל ואמר לו שהוא נוסע הלאה ולא ישבות שם, נצטער מאוד ר' מאטיל והפציר בו שיבוא לביתו, והסכים ונכנס לביתו, ויאמר לו הרה"ק מווארקא: הגד נא, מצוה נשגבה כהכנסת אורחים שגדולה היא יותר מקבלת פני השכינה, היכן מבוארת בתורה, אתמהה, מצות "לא תחסום שור בדישו" מבואר בין התרי"ג מצוות, והמצוה הגדולה של הכנסת אורחים נכללת במצות "ואהבת לרעך כמוך". אמנם, לא יתכן היה לבאר המצוה בתורה באר היטב, כי אז היו מקבלים את האורח שבא והיו מברכים עליו קודם כמו על שאר המצוות, והיו מעכבים אותו, ולפעמים הוא נחוץ לדרכו ומפסיד הפסד רב אם יעכבנו, והוסיף להמשיל: אתה הוא איש מסחר ויש לך עסק קבוע לזמן ולשעה, אם יעכבוך עדי יאכילוך וישקוך הרי תפסיד מטרת נסיעתך, על כן נכללת המצוה ב"ואבת לרעך כמוך", להורות שאם לא יוכל האורח להתעכב, אל תעכבנו, ואם הזמן נכון ויאות לפניו אזי קבלהו וכבדהו, ונסע לדרכו, ובזה ביאר ר' מאטיל הנ"ל את מאמה"כ בפרשתן "וסעדו לבכם אחר תעבורו" והתמיהה ידועה, וכי כך אומרים לאורחים אכלו ואחר תעבורו, אלא לפי האמור גם זאת שאמר אברהם אבינו ע"ה להמלאכים "אחר תעבורו" הוא חלק ממצות הכנסת אורחים, כלומר, שלא ידאגו על עיכוב בעת נחיצתם לדרכם.

(שיחות קודש)

ויכרתו שניהם ברית

הרה"ק ר' בונם מפרשישחא זי"ע ציוה פעם למשמשיו לשכור עגלה כי ברצונו לנסוע לווארשא, כאשר אמר כן עשו ונסעו לווארשא, כשהגיעו לשער העיר שאלו אותו משמשיו לאיזהבית אכסניא לנסוע אך הצדיק התעלם משאלתם וציוה להמשיך הלאה ברחובות העיר, לפתע סימן בידיו אל בעל העגלה שיעצו סמוך לבית ממכר יין שרף, ירד הרה"ק מהעגלה ונכנס לבית ומצא שם שני אנשים סבלים שיושבים ושותים יי"ש ומשוחחים ביניהם, נעמד הרה"ק ר' בונם לידם ושמע את האחד שואל לחבירו: האם כבר למדת החומש ב"חק", השיב לו רעהו: הן, אמר לו הראשון: גם אני למדתי, ובעת למדי הוקשה לי מאוד על הפסוק "ויכרתו שניהם ברית" האיך כרת אברהם אבינו ע"ה ברית עם אבימלך העכו"ם, השיב לו השני בקושיא: גם לי היה קשה בפסוק זה, למה כתיב ויכרתו שניה"ם ברית, הלא די היה לו לומר "ויכרתו ברית", אולם בקושייתך עתה נתיישב לי הדבר, שרצה הכתוב להדגיש שאף שכרתו ברית ביניהם, עם כל זאת נשארו "שניהם" כל אחד בפני עצמו, ולא התאחדו להיות אחד, כשסיימו דבריהם אלו, פנה הרה"ק ר' בונם ויצא משם, נתיישב על העגלה וציוה לשוב חזרה לביתו, מפני שכל נסיעתו לא היתה כי אם לשמוע את דברי צדיקים נסתרים אלו.

(שיחות צדיקים)

וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו

פ"א שאל אחד מהרה"ק מקאזמיר זי"ע על מה שמאחר הזמן תפלה, ואם מפני הארכת הכנה לתפלה, הלא יוכל לעשות ההכנה מבעוד לילה, שיהיה הכון כשיגיע הזמן תפלה להתפלל תפלה בזמנה, השיב לו כתיב וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו וגו' ויבקע עצי העולה וגו', ופירוש רש"י וישכם אברהם בבוקר נזדרז למצוה וקשה כין שנתדרז למצוה היה לו לעשות את הכנה לחבוש את חמורו ולבקע העצים, ולהכין הכל מבעוד לילה, ומיד בהשכמה לרוץ להעקידה, אלא נלמד מכאן שההכנה אל המצוה, צריך

ויזמרון לך שירין ורחשין בירושלים קרתא דשופרא

מהררי ציון עיר קדשינו, נשגר כוס של ברכה לכבוד ידידינו, מע"כ האי איש האשכולות, רב פעלים לתורה ולתעודה, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה בתוככי קהילתינו ומוסדותינו הק' בעיר בני ברק, נחמד למעלה ולמטה אהוב וחביב, ירא שמים מרובים, הוא הגבר אשר עומד תמיד לימין עוז מוסדותינו פעיה"ק, שמו משבחים ומפארים, כש"ת

ה"ה הרה"ח

מוה"ר יחזקאל ראטער הי"ו

חבר הנהלת מוסדותינו הק' בבני ברק יצ"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו בסימן טוב ובמזל טוב

מה' יתן משאלותינו, משומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואליט, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

יעקב יצחק יואלזון

בשם הנהלת המוסדות

בעיה"ק ירושלים תובב"א

שיהיה בזמנה של המצוה דוקא ולא קודם, וכן ההכנה לתפלה, צריך שיהיה בזמן התפלה דוקא ולא קודם.

(נחמד מזהב)

וילכו שניהם יחדיו

כאשר בא הרה"ק מהר"ש מליובאוויטש זי"ע לוויטעבסק לרגל נישואיבנו ר' מענדל עם בתו של הגביר והלמדן המופלג ר' יוסף פאפיערין חתן הגאון המלבים זצ"ל וגם הוא בא לחתונת נכדתו, וכאשר ישבו אצל החתן בעת ה"קבלת פנים" כמנהג, אמר ר' יוסף הנ"ל: עתה יושבים פה שני גדולי ישראל, ובאשר זכינו להיות עמם במחיצתם אבקש אתכם לבאר לי מדרש פליאה אחד אשר לא אוכל להבין, עה"פ "וילכו שניהם יחדיו" איתא במדרש פליאה הה"ד "הלוך ילך ובכה אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו" ויאמר הרה"ק מליובאוויטש הלא הסבא של הכלה הוא זקן ממני וראוי לו הכבוד שנשמע ממנו קודם את חוות דעתו בזה, ויקם הגאון ויפרש את המדרש בפלפול נאה כדרכו בקודש, ואחרי שגמר את דבריו נענה הרה"ק ויאמר: המדרש יבואר עפי"מ דקיי"ל בזבחים דקרבן שנפסל דמו זורקין את הדם לאמה שבעזרה, ולכן כאשר שמע יצחק מאביו "לעולה בני" שהוא יהיה הקרבן, חרד ואמר בלבו שמא לא יוכל אבא לכבוש את רחמיו מעל בנו יחידו, ודעתו לא תהיה מיושבת עליו, ועלול לטעות ויפסול את הדם, וילך הדם לאיבוד, וזהו כוונת המדרש "הה"ד הלוך ילך ובכה" כלומר שיצחק היה הולך ובוכה, ולמה, מפני ש"אדם דואג על איבוד דמיו" שדאג שלא ילך דמו לאיבוד "ואינו דואג על איבוד ימיו" שלא דאג על איבוד ימיו וחייו, כי שמח להיות עולה לריח ניחוח לה', חכאשר סיים הרה"ק את דבריו קם הגאון המלבי"ם ז"ל מעל כסאו ואמר אין פירוש זה כי אם ברוח הקודש, והוא נפלא.

(חבל בנימין)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, ברוך צחות ומליצה נאמרים

ויאמרו אליו איה שרה אשתך. נ"ל על דרך צחות, דאמרו ז"ל (ב"מ פ"ז ע"א) אשה עיניה צרה באורחים, והנה שרה לא היה עיניה צרה הגם שטבע הנשים כך, אבל היא התחזקה נגד הטבע כדרך הצדיקים שמשנים טבעם, ולכן אמרו המלאכים איה שרה אשתך, כי היה להם הרבה לאכול, אמרו כמדומה שאשתך אינה בביתך והכנת לנו הרבה כפי רצונך שאין עינך צרה באורחים. ואמר הטה באהל, כי אין עיניה צרה והיא מכניסה אורחים נגד טבע שבנשים, ואמרו שוב אשוב ובו', הגם שלפי טבעה אינה ראויה להוליד, מכל מקום ישלם לה ה' מדה כנגד מדה ששנתה טבעה ותלד בן, וק"ל.

כתב סופר

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו. על דרך הלצה, דהנה שיטת היראים (עמוד היראה כד) דאכילה בלא שתיה אינו חייב בברכת המזון, וכיון שחשבם לערביים ע"כ ריצה אותם שלא יהיה להם טירחא יותר מידי להרבות בברכות שלא כהרגלם, כיון שאתן לכם רק לאכול בלא שתיה, ולכן 'אחר' סמוך, תיקף 'תעבורו' שלא תצטרכו לברך.

משך חכמה

ההרה המלט. ויאמר לוט וכו' ואנכי לא אוכל להמלט ההרה וכו'. להבין ענין ההתוכחות של לוט עם המלאך, שהמלאך אמר ההרה המלט ופירש רש"י אצל אברהם ברח, ולוט השיב ואנכי לא אוכל להמלט ההרה ופירש רש"י אצל אנשי סדום הייתי נראה צדיק, עיי"ש. ביאור הענין בדרך צחות יש לומר כך, דהנה מקודם היה לוט מתלמידי אברהם אבינו ודבוק אליו, כמו שנאמר וילך אתו לוט וכו' (לעיל יב, ד), ויעל אברהם ולוט עמו וכו' (שם יג, א), עד שבא לכמה מדרגות, כמרומז בפסוק (שם, ה) וגם ללוט ההולך את אברם היה וכו', וכל זה היה מכחו של רבו אברהם, כפירש"י שם מי גרם שהיתה לו זאת הליכתו עם אברם, עיי"ש.

ואחר שראה בעצמו שכבר הגיע לאיזה מדרגות, נכנס בו רוח שטות לחשוב בעצמו שהוא גם כן רבי, והתחיל להרהר אחר רבו אברהם אבינו ע"ה, עד שנעשה חולק על רבו ועשה מריבה עמו, כמו שנאמר (שם, ו) ויהי ריב וכו' עד שהופרד ממנו לגמרי כמו שנאמר (שם, יא) ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו, והלך לסדום ונעשה שם רבי בסדום, כמרומז בפסוק (א) ולוט יושב בשער סדום ופירש רש"י מינוהו שופט עליהם, היינו רבי, ואמר בלבו אברהם צדיק במקומו ואני צדיק במקומי, כפירוש רש"י שאמר הקב"ה רואה מעשי והייתי נראה צדיק וכדאי להנצל. ובפרט אחר שנענשו אנשי סדום כשנסבו על ביתו והכו בסנורים, תלה זאת בעצמו וצדקתו, והתנשא עוד בעצמו שהוא בעל מופת גדול להעניש את בני אדם, כי עשה מופת גדול כזה שהכו בסנורים מקטן ועד גדול.

ומחמת שטותו וגאותו כאמור, וכדאיתא בילקוט ראובני (וירא אות ק) גם הלאה (פס' ט) 'גש' ראשי תיבות ג'אה ש'וטה, עיי"ש. מחמת זה לא יכול עוד להכניע את עצמו ליסע אל אברהם אבינו, והמלאכי רחמים בקשו אותו המלט על נפשך, ההרה המלט אצל אברהם ברח וטוב לך, 'ויאמר לוט ואנכי לא אוכל להמלט ההרה', פי', לא אוכל עוד להכניע את עצמי ליסע אל אברהם להיות כפוף אליו, כי גם אני רבי במקומי כנ"ל, ואם סדום יהפך, הנה נא העיר הזאת קרובה ואהיה רבי בצוער, ומה עלתה לו, שנעשה שיכור ובא למה שבא ר"ל. ואלמלי היה חוזר ומכניע את עצמו לפני אברהם אבינו והיה נוסע אליו לא היה בא לכל זה כמובן, וכל זה נצמח יען שהתחיל להיות מהרהר אחר רבו כנ"ל, ודו"ק והבן.

(דברי ישראל)

סיור מרוכז בשכונת הגבעה

יום שלישי, כ"ה באייר תשפ"ה

מסלול הסיור

יציאה מהמרכז הקהילתי בשעה 9:00 בבוקר

הסיור יתחיל בביקור בבתי הכנסת העתיקים של השכונה, ובהמשך נעבור בסמטאות הצרות ונגיע לכיכר המרכזית.

בכיכר נקיים פיקניק משותף ונחזור למרכז הקהילתי בשעה 13:00.

מה להביא

- כובע ומים
- נעליים נוחות
- כסף לקניות אישיות

הרשמה

ההרשמה נסגרת ביום ראשון, כ"ב באייר, בשעה 20:00.

לפרטים נוספים ניתן לפנות למשרד הקהילה.

פרפראות להכמה

מלמדים נחלדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

מהרי שלש סאים קמח סולת. בגמ' איתא (בבא מציעא פ"ז:) כתיב קמח וכתיב סולת אמר ר' יצחק מכאן שאשה עיניה צרה באורחים יותר מן האיש, והקושיא ידועה שהרי כאן משמע להיפך שהיא נתנה יותר מאברהם דסולת עדיף מקמח. ונראה על פי משל, הארי אמר פעם לגוריו אריות הקטנים בנים שלו, תדעו שאתם הגיבורים הגדולים שבעולם וכל הבריות מתייראים מכם, פעם הלכו האריות הקטנים לפלטין אחד, וראו ציור גדול על הכותל איך ששמשון הגיבור עומד והורג את הארי בידיו וישסעהו כשסע הגדי, ברחו בבהלה לאביהם הארי ואמרו לו, אתה אמרת לנו שאנחנו הגיבורים, ושם ראינו ציור איך שאדם אחד עומד והורג ארי במו ידיו, השיב להם אביהם, אדרבה מזה גופא נודע גודל גבורתינו, אם אנשים מציירים ציור מיוחד האיך שאדם הורג ארי, הרי זה מוכיח שדבר זה הוא חידוש ופלא ואירע רק פעם אחת בעולם והוא שלא כדרך הטבע, דאם היה זה דבר טבעי, לא היו מציינים אותו בציור, ובזה יובן מה שכתוב בתורה ששרה היתה צדיקת ונדיבת לב ליתן להאורחים סולת, מזה יש ראיה שסתם אשה עיניה צרה באורחים.

(בעש"ט הק')

☆

ויש לומר עוד עפ"י מה ששמעתי לפרש דברי המשנה (אבות פ"א מ"ה) יהי ביתך פתוח להווחה ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה, וקשה מה שייכות זה לזה, אך י"ל דהנה דרך העולם שאם רוצים להזמין אורחים מרבה האשה בתבשילין וכל מיני מעדנים כי אמרה שאינה יכולה להזמין אורחים אם לא תתן לו לסעוד כראוי כי מתביישת ממנו, וכוונתה שמכח זה לא יוכל הבעל להזמין אורחים בכל עת כי הוצאתה מרובה, וז"ש יהי ביתך פתוח להווחה ויהיו עניים בני ביתך פי' שאם ברצונך שיהיו עניים בביתך אז "אל תרבה" לאפות ולבשל בשביל האורחים זה יהיה "שיחה שלך עם האשה" רק יאמר לה מה שמספיק לנו יספיק גם לאורחים ואז לא תמנע טוב מבעלה, ובזה יש לפרש דברי הגמרא הוא אמר קמח והיא הרבתה ליתן סולת, ובזה יהיה לה פתחון פה שלא להביא יותר אורחים ומכאן שאשה עיניה צרה באורחים.

(הרי בשמים)

☆

ולולי דמסתפינא לפגוע בכבוד אמנו שרה י"ל עפ"י מאחז"ל (יבמות ס"ג.) דביתהו דרב כי אמר בשלי לי קטנית בשלה לו טלופחי, וה"נ בשעה שעיניה צרה באורחים היא כועסתו כשהוא אומר קמח היא עושה סולת וכן בהיפוך, על כן התחכם אברהם ואמר קמח כדי שתקח היא סולת, וזהו קמח סולת, פי' שאמר קמח וכוונתו הי' על סולת.

(חתם סופר)

דורש טוב

ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים. ויאמר בי נשבעתי וגו' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך. כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך וגו'. צריך ביאור למה לא אמר לו המלאך את כל הברכות כשנגלה אליו בראשונה הלא אז היה הדיבור אחר עמדו בנסיון. **עוד צ"ב** דתיבות "**אשר עשית את הדבר הזה**" מיותרים ולא היה לומר אלא "**יען אשר לא חשכת את בנך**".

ויש לפרש, דהנה ישנם שני סוגי מצוות, הסוג האחד, מצות שאין בהם הנאת הגוף, כתפילין וציצית וכיוצא בהם, **והסוג השני** הם מצות שיש בהם הנאת הגוף כמו עונג שבת, או מצוות כאלו שיש מהם כבוד ותפארת לעושיהם, **ומצות אלו שיש בהם גם הנאת הגוף צריכים זהירות יותר שלא יעלה בלבו שום הנאת הגוף כי אם לקיים מצות הבורא,** כמו שאמרו במשנה (אבות ב, א) "**איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם**", ר"ל שמצוה זו שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, ובקל יטהו יצה"ר להתפארות הגופניות **וצריך זהירות גדול ומחשבה גדולה לסלק ממנו הנאת הגוף כי אם שיהיה שמחת הנשמה, וזהו ששאל התנא באיזה עבודה צריך לברור לו דר"ך ישר"ה לבלתי פנות ימין ושמאל, כל שהיא תפארת כו'.**

והנה מעלת שכר מצוה שיש בו הנאת הגוף שנתייגע בה לעשותה לשם מצוה, נעלה יותר משכר מצוה שאין בו הנאת הגוף, **כי במצוה שאין בה הנאת הגוף, אמרו חז"ל** (קידושין לט:) "**שכר מצוה בהאי עלמא ליכא**", אבל במצוה שיש בה הנאת הגוף ומתייגע לשבר הנאתו הגשמיית, שכרו כפול אף בעוה"ז, חוץ מאור הגנוז לו לעוה"ב, **והנה בעקידה היה בתחילה מצוה שאין בה הנאת הגוף,** ואח"כ כשאמר לו הש"ת: "**אל תשלח ידך אל הנער**" הוא **מצות לא-תעשה שיש בה הנאת הגוף,** שלא ישחוט את בנו, **אבל אברהם בגודל אהבתו וחיבתו לא עלה בלבו שום הנאת הגוף בעבור מניעת מיתת בנו אלא כמו שהיתה כוונתו בציווי הראשון להעלותו לעולה לשמו יתברך בלבד, כן היתה מחשבתו מיוחדת להשי"ת לבד בלי שום פנית הנאת הגוף.**

ובזה מיושב שפיר **שאכן במעשה העקידה גופא עדיין לא זכה להבטחה עוה"ז, עד שקיים הציווי ד'אל תשלח ידך אל הנער' וגו' ועשהו בלי שמחת גופניית, רק מתוך שמחת עשיית רצונו ית'.** והיינו דאמר: "יען אשר עשית את "**הדבר הזה**" ר"ל שצויתיך אל תשלח ידך, "**ולא חשכת את בנך יחידך**", ולא היה במחשבתך שחשכת בנך יחידך מן המיתה, על כך יהא שכרך גם בעוה"ז "**כי ברך אברכך**" וגו'.

פנים יפות (ועי"ש עוד)

מוסדות יטב לב

דרבינו יואל מסאטמאר בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בית שמש

קול ששון וקול שמחה

קול חתן וקול כלה

יום זה מכובד מכל ימים, לברך בנעימים, את מע"כ האי גברא יקירא, העומד במסירות לימינו תדירא
חובה נעימה עלינו, להביע רגשי ואיחולי לבבינו, לכבוד ידיד נאמן של בית רבינו שליט"א וידיד מוסדותינו
זוכה לעמוד לימין מוסדותינו במסירות אין קץ מיום היווסדה ע"י מרן רבינו גאון עוזינו הגה"ק שליט"א
קרוב לכל קוראיו ועוסק בצרכי ציבור באמונה, מוכתר בכל מדה נכונה, איש אשכולות ורב תבונה
אהוב למטה ולמעלה, פאר היחס והמעלה, איש נכבד מאד נעלה, שמו הטוב מפורסם לשם ולתהלה
לקיים רצון קדשו של אדונינו מורינו ורבינו הגה"ק שליט"א עומד הכן ומסור בלו"נ בכל עת ובכל שעה

ה"ה הרב החסיד המפואר כש"ת

מוה"ר יחזקאל ראטער שליט"א

מראשי הנהלת מוסדות "יטב לב" דרבינו יואל מסאטמאר זי"ע בעיר התורה בני ברק
ציר נאמן ושלוחו של איתן אדונינו כבוד קדושת רבינו שליט"א

לרגל עת מועד כי בא באירוסי בתו החשובה שתחי'

החתן המופלג בתורה, ויראה טהורה, נפתלי אליה שלוחה לעבודת הבורא, שמו נודע לתפארה, ארי' שבחבורה

כמר נפתלי ווייסבלום נ"י

בן הרה"ג ר' יהושע ווייסבלום שליט"א ר"מ בישיבת טשערנאביל

ברכותינו צרופות בשמחה ואורה, שיבנו בית נאמן לתפארה, ויהא קשר של קיימא לתדירא, ועוד רבות בשנים יזכה מע"כ להרים קרן התורה ועבודה במדה גדושה, מתוך בריאות השלימות והרחבת הדעת דקדושה, עדי נזכה לבנין ציון עיר קדשינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו.

מעריך, מוקיר ושמח בשמחתו הגדולה
מריחוק מקום ומקירוב הלב
בשם הנהלת המוסדות בית שמש

צבי עקיבה ברייטשטיין
יו"ר ומנהל מוסדות "יטב לב" בית שמש

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל דסאטמאר בית שמש

בית רחל דרבינו יואל דסאטמאר בית שמש

מצות כתיבת ספר תורה (3)

שאלה ג'

א. היכן המקור של מצות 'כתיבת ספר תורה'?

ב. האם החיוב על כל אחד ואחד? ומי שירש ספר תורה האם יש לו מצוה לכתוב ספר תורה?

ג. מה השכר למקיים מצוה זו?

תשובה:

א. כתיב בתורה[1] 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת', פירש כל התורה עד גמר השירה של האזינו, שהוא כל התורה, ואין לומר דהמצוה לכתוב רק שירת האזינו, דהרי אין כותבין את התורה פרשיות, דתורה חתומה נתנה. לכן ע"כ הכוונה על כל התורה[2].

ב. מצות עשה על כל איש מישראל לכתוב לו ספר תורה, ואפילו הניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לכתוב משלו[3].

ג. זה לשון החינוך[4] 'וכל המקיים אותה יהיה ברוך ויחכם הוא ובניו, וכמו שכתוב כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה בני ישראל'.

---

1. דברים (לא יט).
2. רמב"ם (הלכות ס"ת פ"ז ה"א). הובא בבית יוסף (יו"ד סימן ער).
3. לשון השו"ע ריש הלכות ספר תורה (יו"ד סימן ער ס"א). ומקורו בגמרא (סנהדרין כא:) "אמר רבא אע"פ שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה, מצוה לכתוב משלו, שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה'. וביאר הב"ח (יו"ד ריש סימן ער) דנראה דדייק מדכתב ועתה כתבו לכם בלשון רבים, אלא מדכל איש ואיש מישראל מחוייב לכתוב ספר תורה לעצמו, וממילא נשמע דאע"פ שהניחו לו אבותיו לאדם ס"ת, שהרי אביו גם כן היה חייב שיכתוב לו ס"ת, ואפ"ה גם בנו חייב לכתוב לו ס"ת, וכן בן בנו עד סוף כל הדורות, כל אחד חייב במצוה זו, אע"פ שכל אחד יש בידו ס"ת בירושה מאביו.
4. מצוה תרי"ג.

בית הסת"ם כהלכתה

בראשות: הרב **שמעון יואל בראך** שליט"א

בעמח"ס: 'כתיבה תמה כהלכתה',
'שבילי הסופרים', 'חלה כהלכתה', ועוד

ארץ ישראל. בני ברק

בכל עניני ספר תורה מהודרים
ניתן להתקשר בסעל:
972-504122383
או באימעיל:
036182411@BEZEQINT.NET

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Montreal QC.

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
מאנטרעאל יצ"ו

• 5870-5872 Park Ave. • Montreal, Quebec, Canada H2V 4H3 •

האלף לך שלמ"ה

ברכת מזלא טבא, וברכה מרובה, נשגר באותות ידידות והכרת טובה, לידידינו החשוב **חיי"ם** שיש בו כל מעלה ומידה, כל פה אליו יודה, בשיר השירים אשר **לשלמ"ה** **שלמ"ה** שמו ושליטה משנתו, יראתו קודמת לחכמתו, כשמו הטוב כן תהילתו, איש **ח"י** ורב פעלים לכל דבר שבקדושה, בדעת ובתבונה ובנהורא נפישא חכמת **שלמ"ה** תאיר פניו, שמו הטוב בזיכוי הרבים הולך לפניו, חן נסוך על פניו הוא הגבר אשר זוכה לשמש לפני ולפנים, אצל רבינו הגה"ק שליט"א כאיש אמונים משליך עצמו מנגד למען הרמת קרן קהילתינו הקדושה ברוח מסורה וברוב אונים

מוה"ר הרב **חיים שלמה פישער** הי"ו

איש אמונו של כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו,

בנישואי בנו למזל טוב ובשעטו"מ

החתן החשוב מו"מ בתו"ש

כמר **מאיר מנחם** נ"ו

ממובחרי תלמידי ישיבה תו"י ד'סאטמאר

עב"ג הח' שתחי' בת הרבני היקר והנעלה, נודע לתהילה

טוה"ר **יואל סג"ל לעווי** הי"ו

אב"י בקרית יואל יע"א

יה"ר שיזכה לראות ולרוות טכל יו"ח רב תענוג ונחת מתוך שמחה ואורה,
ובשכר פעליו הברוכים אך טוב וחסד בביתו יהי' שורה, וכל טוב סלה תדירא

החותמים למען שמו מריחוק מקום וקירוב לב

הנהלת הקהילה

חוקים להורותם
הלכותיהודיים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

הלכות שמיטה (ד)

פרעון חוב בפירות שביעית

אסור לפרוע חוב בפירות שביעית או בדמי שביעית.

(מתני' שביעית פ"ח מ"ד, ובגמ' ע"ז דף ס"ב, רמב"ם פ"ה י"ג י"ד, ועוד, והטעם בזה י"א משום שפרעון בפירות נחשב כעשיית סחורה, ואסור לסחור בפירות שביעית, ובחזו"א (שביעית סי' י"ג כ"ו) כתב הטעם משום דפריעת חוב חשיב כמי שנהנה מפירות שביעית שלא כדרך הנאתם, ושם העיר דאין האיסור משום סחורה, והא ראיה דבלקח לעצמו פירות והותיר מותר למוכרם, ואפ"ה אסור לפרוע ממנו חוב).

תשלום לשכיר

אסור לשלם בפירות שביעית או בדמי שביעית עבור שכר עבודה לשכיר, פועל, בעל מלאכה (פ"ח מ"ה, רמב"ם שם).

ואם הפועל אומר לו שהוא עושה העבודה בחינם, והלה נותן לו במתנה הפירות שביעית אזי מותר.

(חזו"א סי' י"ג סקי"ז י"ט, אולם בתוס' אנשי שם כתבו דאסור אם כוונתו במתנה בכדי שלא יתבע עבור העבודה).

וכן מותר ליתן פירות או דמי שביעית לפועל במתנה, גם אם יודע שבעבור זה יעשה עבורו מלאכה בחינם.

(ברמב"ם פ"ו הי"א כתב ומותר ליתן מפירות שביעית לאומנים מתנת חינם, ופשטות היינו שבעבור זה הם עושים בעבורו מלאכה, וכן פירש ברע"ב במתני' פ"ח מ"ה דיכול ליתן להם מתנת חנם שלא לשם שכר, ואף על פי שיודע שבשביל שנתן מתנה לא יתבע ממנו שכר, ובפשטות זהו שייך בין לפני עשיית המלאכה ובין לאחר עשיית המלאכה).

וזה מצוי לפעמים שאחד מבקש מחבירו או מקרובו וכדו' שיעשה לו איזה טובה או איזה עבודה קטנה בביתו וכדו' ונותן לו בעבור זה דברי מאכל מפירות שביעית, דאם הוא עושה העבודה בחינם אז מותר ליתן לו בעבור זה פירות שביעית, ואם הוא דורש תשלום עבור העבודה אז אסור לשלם לו מפירות שביעית.

ומותר לתת לפועל לאכול פירות שביעית בשעה שהוא עובד אצלו (רמב"ם פ"ה הי"ג).

הלוואת שכנים

שכנים שלווים זה מזה פירות וירקות, מותרים להחזיר מפירות שביעית, ואין זה נחשב כפרעון חוב, כיון שדרכם של שכנים שאינם תובעים להחזיר את ההלוואה, והפרעון נחשב כמתנה.

נתינת מתנה

מותר לתת פירות שביעית במתנה לחבירו, ואפילו לחבירו שנתן לו מתנה, ואין זה נחשב כפרעון חוב לפי שאינו חייב להחזיר לו מתנה.

(מתני' שביעית פ"ח מ"ד לפי פירוש הר"ש ורע"ב, ורק באופן שחייב לשלם בעבור זה אז אסור).

לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה
לרפואה שלימה

ברכת ד' מציון

באותות כבוד, בהדר והוד, ישמחו ורנני ידידים, בשבח וסילודים, להריק שפעת ברכיתינו ואיחולינו, אל מע"כ ידידינו, איש המעלה, מאד נעלה, יראת שמים חופף על פניו, שמו הטוב הולך לפניו, ידיד כל בית ישראל עדת מי מנה, העומד ליבינינו בכל עת ועונה, בעושה ובמעשה ברוח נבונה, משליך עצמו מנגד לטובת מיסדיתינו הק' במסירות לב ונפש נאמנה, ה"ה

מוה"ר

אשר זעליג בליוך

הי"ו

עסקן נמרץ לטובת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחתו בהולדת בנו שיחי'

מ"ה יתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכית, מענוי צחצחית נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטוב
דשנים וירעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכית והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

יש כי רבא יאנאן

מס' שבועות - דף כ'

א] זכור ושמור בדבור אחד נאמרו - 'תְּבַנְּתָ שַּׁבָּת, צַוִּיתָ פֵּרוּשֶׁיהָ', דטעם מצות שבת היא גופא מצוה כעצם השביתה

'**זכור ושמור בדבור אחד נאמרו**'. **ביאר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע** (בקדושת לוי' פר' יתרו) וזל"ק: זכור את יום השבת לקדשו. ובדברות אחרונות כתיב (דברים ה, יב) שמור את יום השבת לקדשו כאשר כו'. ודרשו חכמינו ז"ל 'זכור ושמור בדבור אחד נאמרו'. הענין, כל המצות שיש בתורה יש בה גוף המצוה, דהיינו המעשה, וגם הטעם של המצוה, רק שהטעם אינו מצוה רק גוף המעשה לבדו הוא מצוה. אבל מצות שבת גם הטעם הוא מצוה כמו גוף המצוה של שבת שצונו הבורא לשמור שבת, היינו קיום השבת ושמירתו כמי ששומר מצות המלך ומקיימו מבלתי ידיעת הטעם של המלך רק מאמונה וטעמו של דבר הוא כי ששת ימים עשה ה' את השמים. והטעם גופא צריך לאמונה שאיש הישראל מאמין בלבו בבורא שיש בורא שברא עולם בששת ימי המעשה וכלה מלאכתו ביום השביעי ונח בו. '**ונמצא הטעם הוא גם כן מצוה כמו עיקר השמירה ונכלל בתורה שמור את יום השבת לקדשו, והזכירה של מצוה זו של היום הקדוש הזה הטעם כמו שכתוב זכ"ר למעשה בראשית**', והיינו כנ"ל. ולפי זה בחינת הזכירה שהוא הטעם הנכלל במלת 'זכור את יום השבת' הוא בסוג אחר, דהיינו רצה לומר **שהזכירה הוא גם כן מצוה כעין השמירה עם שהזכירה הוא רק הטעם של דבר כי ששת ימים עשה** וכו'. **אך שהטעם גופא תלוי בעיקר האמונה כנ"ל שעליה נצטוינו בסיני אנכי ה' אלהיך, להאמין בבורא שהעולם מחודש שהשם יתברך קדמון לכל והוא חידש העולם יש מאין ובשביעי שבת וינפש. ובזה יובן מה שאומרים 'תכנת שבת כו' צוית פירושיה', היינו רצה לומר הטעם והפירוש של מצוה של שבת גם כן צוית והוא גם כן מצוה. עכל"ק.**

ב] זכור ושמור בדיבור 'אחד' נאמרו, בבחי' מסי"פ ב'אחד', כאילו אין לו שבת אלא זו

זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. פי' בספר דברי שמואל (סלאנים, ליקוטים, ע' קע"ח) **וז"ל:** בשם הרה"ק הר"מ מזלאטשוב ז"ל: יהודי צריך לזכור וצריך לשמור את עצמו, שכל דיבור דקדושה אשר הוא מוציא מפיו יהא בבחי' 'אחד', רצה לומר במסירות נפש עד כלות הנפש. וכמו שאמר הרה"ק מקאברין ז"ל להרה"ק ר"ח ממוש ז"ל, כי הס"ק מלעכאוויטש ז"ל לימד אותו איך צריך להתפלל, שכל דיבור שמוציאים מן הפה יהא בכל חיות הנפש, וכשאומר 'ברוך' יכניס במלה הזאת כל חיות נפשו, וכן שאומר 'אתה'. **והאמת שככה צריך להיות בכל שבת, להכניס כל החיות בשבת זו כאילו לא היה ולא יהיה עוד אף פעם שבת.** וזה מרומז במאמר חז"ל (ירושלמי תענית, פ"א, ה"א) **אלמלי שמרו ישראל שבת אחת מיד בן דוד בא, היינו שישמרו את השבת באופן שיהיה בבחי' שבת אחת, כאילו מעולם לא היה ולא יהיה עוד אף פעם שבת. ואז מיד נגאלין, ר"ל זוכים לשבת שהיא מקור הגאולה הנפשית, בחי' אשר גאלם מיד צר** [ו'קרבה אל נפשי גאלה'].

מס' כתובות:

דף ל"ח

'עין תחת עין' כי עין בעין יראו, דלפי מה ש'נושאים עין לשמים', יהי' 'אתה תשגיח אותם לרחמה'

עין תחת עין. בספה"ק ייטב לב פר' לך לך (ד"ה אתה אל ראי), פי' תורת המסורה: **אשר עין בעין נראה אתה ה' וענך עומד עליהם** (במדבר יד, יד), **עין תחת עין** (שמות כא, כד), **עין בעין יראו** וגו' (ישעיה נב, ח). ומבאר על פי מה שכתב הרמב"ם בפסוק (דברי הימים - ב טז, ט) **ה' עיניו משטטות בכל הארץ**, כי השגחתו יתברך משוטט בכל מין האדם בפרטות איש על דגלו, כדכתיב (תהלים קכא, ד) הנה לא ינום וגו', '**להתחזק עם לבבם שלם אליו**', **כלומר כי השגחתו יתברך חזקה ביתר עוז עם שלבבם שלם אליו להיות דבוק בו יתברך ולקיים שויתי ד' לנגדי תמיד** (שם טז, ח), על דרך שכתב זקני הרמ"א ז"ל באורח חיים סימן א' (ס"א) כשישים האדם אל לבו שהמלך מלכי המלכים עומד עליו ורואה במעשיו, מיד יגיע אליו היראה והפחד ובשתו ממנו תמיד כו'. ואם פחד השי"ת ויראתו עליו תמיד, אזי השגחתו יתברך כצנה רצון תעטרנו להסתירו בצל כנפיו, מזרם וממטר ישמרהו, ויצילהו מכל צרה וצוקה, כדכתיב (משלי כז, יט) כמים הפנים לפנים וגו':

וזהו כוונת המסורה. (כי) [אשר] **עין העליון בעין נראה אתה ה' וענך עומד עליהם, וזהו עין העליון תחת עין האדם, כמו שהאדם נושא עיניו ולבו להבורא יתברך, כמו כן יביט לנגדו**

בהשגחתו יתברך. וזהו עין (רומז להשגחה עליונה) **בעין יראו**, על דרך (מוסף לימים נוראים, המתחיל 'או"א היה עם פיפיות') **עין נושאים לך לשמים ואתה תשגיח אותם לרחמה.**

דף ל"ט

ביאור פלאי על מה ששינה רש"י ז"ל בלשונו לומר 'אשתו' של רבא, ו'דביתהו' דרב פפא

ברש"י ד"ה בת רב חסדא, אשתו של רבא, בת אבא סיראה, דביתהו של ר"פ, עכ"ל, והוא פלאי מה ששינה רש"י לשונו דאצל רבא פירש אשתו, ואצל ר"פ פירש דביתהו. ופי' בזה הגאוה"צ המופלא בעל פתחא זוטא זצ"ל (הגה"צ רבי פחנס הלוי הורביץ זצ"ל, הו"ד ב"בית פנחס" (לונדון תשב"ה) ח"ב, עמ' י"ב) וז"ל: י"ל אחר ששמעתי דתיבת דביתהו הוא לשון בית, וע"ד שאמר ר' יוסי (שבת דף ק"ח) שקרא לאשתו ביתי. **ומעתה י"ל** דאשה נקראת על שם האיש כמבואר בפסוק 'כי מאיש לקחה זאת', ואשתו כגופו ממש דלית לה מגרמה כלום, רק מה שהבעל נותן לה כי גם מה שקנתה אשה קנה בעלה. משא"כ "בית" היא מה שיש להאשה נכסים השייך לה ואיננה מוכרחת כל כך להשליך כל יהבה על בעלה בכל הדברים, **א"כ שפיר ניחא דהנה מבואר בסנהדרין דף י"ד ע"ב 'איש ושתי נשיו שאין מטילין לכיס אחד' כגון ר' פפא ובת אבא סיראה והיינו שהיתה עושה לעצמה כפירש"י שם, ולכן נקראת רק דביתהו**, עכ"ל.

דף מ'

האחרונים הרעישו את העולם בקושיא 'איך יקיים 'לא יוכל לשלחה', הא שויא אנפשי' חתיכה דאיסורא'

ניתי עשה ונדחה ל"ת כו' מי איתי' לעשה כלל. במנחת חינוך (מצוה תקנ"ד) הביא **שהאחרונים הרעישו את העולם בקושיא**, דכל מוציא שם רע על אשתו, האיך מקיים ולו תהי' לאשה, הא שויא אנפשי' חתיכה דאיסורא, ואסורה עליו, ולא אתי עשה ודחי לא תעשה. ובספר יהושע הביא מבעל חוות דעת שתירץ, דהטעם דלא אתי עשה ודחי ל"ת היינו כמוש"כ בתוס' ישנים כאן דעל האשה איכא הל"ת ובדידה ליכא העשה, ומשו"ה לא דחי, **אבל הכא במוציא שם רע הרי על הבעל איכא עשה שדוחה ל"ת, ועל האשה ליכא לא תעשה, דהא היא אומרת שהיא טהורה, וא"כ יכול לקיים ולו תהי' לאשה.**

ובמנחת חינוך (שם) יישב קושי' זו עפמש"כ במשנה למלך (פ"ט דאישות הל' ט"ו) דהא דאמרינן דשויא אנפשי' חתיכה דאיסורא, ומהני הודאתו לאסור על עצמו, ואף נגד מאה עדים. היינו דוקא במעמיד את דבריו, אבל אם חוזר בו, יכול לחזור בו ואינו נאסר, כיון שעדים מסייעים אותו. **ולפ"ז י"ל דכל מוציא שם רע אירי כשחוזר בו ואומר שלא זינתה, וכיון שיש עדים כדבריו האחרונים יכול לקיימה.** ועיי"ש בהגהות שהביאו מכלי חמדה (פר' כי תצא) שמביא משטמ"ק כאן שכתב כדברי המנחת חינוך שהוא **מדובר שהבעל אח"כ חוזר בו ואומר שלא זינתה.**

גן זכור ושמור בדיבור 'אחד' נאמרו - 'וְעַל חֲדָא תַּרְתֵּי. נְהוֹרָא לָהּ יִמְטֵי', דאור קדושתו מבריח הפחיתות מן האדם

'זכור ושמור בדבור אחד נאמרו', בספה"ק שם משמואל (כי תבא תרע"א, ע' ק"ס) **כתב לרמוז בזה מגודל מתנה טובה ושבת שמה הנרמז במאמר זה, וזל"ק:** ויש להבין מה תועלת לנו בזה. ונראה, דהנה שמור הוא בלא תעשה, שהוא סור מרע, היינו שבבוא יום שבת ישליך ממנו כל הפחיתות והחומריות, וזכור הוא במצות עשה, עשה טוב, היינו לקבל קדושת שבת ועונג שבת, להתענג על הש"י, **והנה מובן כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, וכל זמן שלא השליך ממנו כל הפחיתות, בלתי אפשר לו לבוא לעונג נפשי להתענג על הש"י.** ולהיפך ג"כ, בלתי אפשר כמעט לאיש המגושם בכל ששת ימי המעשה בעניינים גשמיים, שיפשוט מעליו הבגדים הצואים **ורק ע"י שהוא מרגיש נועם מתיקות עונג שבת, אז ממילא כל הענינים הגשמיים אינם תופסים מקום. וא"כ איך תתחיל שבת, כי זה בלעדי זה אי אפשר. אך כל זה מחסדי הש"י שאמר שניהם בדבור אחד, ועי"ז באים שניהם כאחד, כענין גיטו וידו באין כאחד** (קידושין כ"ג ע"א), וזהו שאנו אומרים בזמירות, **'ועל חדא תרתי נהורא לה ימטי'.** עכדה"ק.

ויש להסמיך לזה דהנה ידוע דהרה"ק מקאצק זללה"ה אמר בדרכו דרך הקודש להעמיד כל דבר על קוטב האמת **"לובשים בגדי שבת ונהיים מחותנים עם השבת, ואני אומר כמעשהו בחול כו'".** אך המתיק הדבר הרה"ק בעל חי' הרי"מ זללה"ה ואמר דבאמת אין זו קושיא, כיון דסוף כל סוף **"מי שהוא מחותן עם מחללי' מות יומת כו', הריהו מחותן עם ישמחו במלכותך".** ובאמת כן נראה מלשון חכמינו ז"ל הק' **'זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו'.** ולכך נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה **'דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה'**, דנשים היינו מדריגה פחותה, אך כיון שיש להם שייכות ל'שמור' היינו מחללי' מות יומת, יש להם שייכות לזכור קידוש היום, וכיון ד'כל' שישנו בשמירה אף שאינו במדריגה מעולה 'ישנו בזכירה' ממילא שיך גם לענין זכור את יום השבת **לקדש"ו**. וענין זכור הוא המדריגה הגבוהה דשב"ק כמבואר בכל הספה"ק כל חד לפי דרכו דרך הקודש.

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני העגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר מאיר יעקב
אינדיג הי"ו

אב"י בקריית יואל יע"א

לרגל נישואי בתו הכלה החשובה שתחי' למז"ט

עב"ג החתן החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה

החתן כמר **חיים צבי רובינשטיין** נ"ו

בן הרבני הנכבד והמפואר מוה"ר **אהרן דוד רובינשטיין** הי"ו

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות ממנו ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מיתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת

המערכת

לוח ההילולא

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים
של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

י"ז חשון

הגה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב זי"ע

אלה תולדות

נולד בעיר קאלאמייא בשנת תקכ"ט לאביו הרה"ק ר' יעקב קאפיל הנקרא ר' קאפיל חסיד זי"ע מתלמידי וחברייא קדישא של מרן הבעש"ט הק' זי"ע, וכידוע הי' הבעל תפילה אצל מרן הבעשטה"ק זי"ע.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת שיינא רחל בת דודו (אחי אמו) הרה"ח הנגיד ר' שמואל שמחה זימל מקאסוב ז"ל, והתיישב בעיר קאלאמייא, בשנת תקמ"ו נפטר חותנו, ואשר על כן נפלה עליו עול הפרנסה, ועשה לו חנות קטנה למכירת "פערל שטיינער", אבל ההצלחה לא האירה לו, ולכן הלחץ זו הדחק הי' מנת חלקו, מסופר שהרבנית ביזבזה לצדקה את כל כספה שהרויחה מן החנות הקטנה שממנה התפרנסו בצער גדול, עד שלבסוף נשארה חייבת לדודה איזה סכום כסף, ולכן עשה דודה מן החנות "אפותיקי" בכדי לעצור פזרונותה, אז יצאו מקאלימייא לעיר מולדת אשתו ק"ק קאסוב, וגם שם התפרנס בדוחק, הוא לקח סחורה מאיזה גביר בהקפה והי' נוסע על השווקים בעיירות הקטנות למוכרה, ובחזרתו פרע להגביר הקפותיו ולקח סחורה חדשה (אבן שתיה).

ימי ההילולא

י"ז מרחשון

- רבי יושע ב"ר שלום קאמינקער - תרס"ד
- רבי מנחם מענדל האגער מקאסוב ב"ר יעקב קאפיל חסיד (אהבת שלום) **תרפ"ז**

י"ח מרחשון

- רבי יחזקאל ב"ר אברהם ישכר דוד מראדאמסק, (כנסת יחזקאל) **תרע"א**

י"ט מרחשון

- רבי שמעון הלוי מאוויראן ב"ר משולם פייבוש - ת"ר

כ' מרחשון

- רבי שלום ב"ר יעקב יוסף הלוי מקאמינקא - תרי"ב

כ"א מרחשון

- רבי אברהם אזולאי ב"ר מרדכי (חסד לאברהם) - ת"ד
- רבי אשר אנשיל ב"ר יואל אשכנזי זצ"ל מזלאטשוב

כ"ב מרחשון

- רבי דוד שלמה אייבישיץ ב"ר ירחמיאל (ערבי נחל) - **תקע"ד**
- רבי עזריאל הורוויץ ב"ר דוב (דער אייזערנער קאפּ) - **תקע"ט**
- רבי ישעכר דוב ב"ר יושע רוקח (מהרי"ד מבעלזא) - **תרפ"ז**

כ"ג מרחשון

- רבי אברהם חיים ב"ר מענדל מלינסק - תרס"ה

כ"ד מרחשון

- רבי אברהם בן הגר"א - תקס"ט
- רבי נפתלי ב"ר אליעזר ליזענסק - תקצ"ט

תורה מתוך הדחק

פעם אחת כשהביא להגביר את הכספו החייב לו מקודם וליקח סחורה חדשה, ראה הגביר גודל דביקותו בהשי"ת בלי להסיח דעתו רגע אחד, אז חדל מליתן לו סחורה, כי אמר כי בשווקים נמצאים גנבים, וצריכים להסתכל בשבעה עיניים לשמור על הכסף, ומה יעשה אברך הזה, שדבוק בה' הלא יגנבו ממנו המעות ומהיכן יהי' לו לפרוע לו חובותיו, (ברבות הימים כאשר נתפרסם שמו לרבן של חסידים, הי' דרכו של הגביר להתפאר לפני החסידים, כי הוא הי' הגורם שנעשה "רבי" בישראל, על ידי שהשביתו מלנסוע על השווקים, ועליהם להחזיק לו טובה, – אבן שתיה), וכיוון שלא רצה לתת לו סחורה, לא הי' יכול להמשיך לסחור ממילא כבר לא הי' לו מאין לפרנס את עצמו, ושרר דחקות נוראה בביתו, ולפעמים הגיע למצב שממש לא הי' לו לחם לאכול, מסופר שפעם אחת כשלא הי' לחם בבית נכנסה הרבנית אל השכן והפצירה בו בבושת פנים כי יתן לה חצי לחם עבור בעלה הק', הלה בהיותו גס רוח ניצל את מצוקתה ודרש עבור הלחם את מנת חלקה בעולם העליון, חזרה איפוא לביתה, כאשר עברו שעות אחדות אזרה עוז בנפשה, ולגודל אדיקותה בבעלה הק' החליטה לוותר על חלקה בעולם העליון תמורת פת לחם, ונכנסה אל השכן ונתנה לו את הסכמתה לדרישתו, והוא נתן לה תמורתו פת לחם והכניסה את הלחם לבעלה, אולם בהגישה את הלחם לבעלה לא יכלה להתאפק ופרצה בבכי, בעלה הקדוש הזדעזע מאד ושאלה על מה הבכיה, סיפרה לו בקשת השכן, ועתה מה לה

לבוא עוד אל מלך מלכי המלכים הקב"ה והיא ריקה מכל, גער בה ואמר לה: הרי בשכר זאת שסיפקת לי זה עתה די חיותי, זכית בחלק נכבד ביותר לעולם העליון ומה לך להתעצב, אולם הוא לא שם לב אל הלחץ ועסק בתורה מתוך דוחק גדול ולא פסיק פומיה מגירסה יומם ולילה, – מסופר בעת נסיעתו אל רבו הרה"ק ר' צבי הירש מנאדבורנא זי"ע בעמח"ס "צמח ה' לצבי" לנאדבורנא הי' מוליך עמו השולחן ערוך חושן משפט הגדול תחת אצילי ידיו למען יהגה בו בכל עת (אבן שתיה), – הרה"צ ר' מנחם מענדיל מדעש זצ"ל כתב עליו שכל מדרגות רוח הקודש לקח על ידי לימוד חושן משפט (עשר צחצחות), והי' נודע לגאון גדול בש"ס ופוסקים מלבד עוצם קדושתו, וכדאי להעתיק כאן מה שכתב הגה"צ רבי ישעי' שור זצ"ל אב"ד יאס בתשובה אל נכדו הרה"ק ה"צמח צדיק" מוויזניצא (בן התורת חיים בנו של האהבת שלום) זצ"ל מגדלות זקינו הגדול וזה לשונו: וגם זקנו הה"צ הקדוש מקאסוב זצוקלה"ה חוץ שהי' קדוש וטהור הי' מופלג גדול בש"ס ופוסקים... ועיין זקנו בתשובתי וקלסי'.

רבותיו

מנעוריו דבקה נפשו בתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, והתאבק בעפר רגלי תלמידיו ותלמידי תלמידיו, רבו הראשון הי' הרה"ק ר' זאב וואלף מטשאראני–אוסטראה זי"ע, [מנוחתו כבוד בעיה"ק טבריא בחלקת תלמידי הבעש"ט זי"ע] וכך מתאר בספר "אבן שתיה" את התדבקותו לרבו זה וז"ל: רבי מנחם מנדל מקוסוב הסתופף בצל החכמה הרה"ק מו' זאב וואלף מטשווא ובחר בו ובמשנתו, והוא הי' רבו הראשון שלמדו חכמה ועבודת השי"ת בהתלהבות עזה, ונפש רבי מנחם מנדל מקוסוב דבקה בו באהבה עזה וכמים הפנים אל פנים נפלאים הי' אהבת רבו אליו, ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על תלמידו הותיק הזה, עכ"ל, גם נסע אל חבירו של רבו ה"ה הרה"ק ר' משולם פייביש מז'באריז' בעמח"ס יושר דברי אמת, וגם ממנו שאב מלא חפניים ממעיינות חכמתו ויראתו, ורבו הק' זה לא זז מחבו כבבת–עינו, והי' נחשב אצלו לתלמיד–חבר, רבו השלישי הי' הרה"ק ר' צבי הירש מנאדבורנא זי"ע בעמח"ס "צמח ה' לצבי", י"ב שנים הסתופף אצלו, ונפשו קשורה בנפשו, והי' עובר שם לפני התיבה בקביעות, ובהגיע הימים נוראים למד אתו את הכוונות, והתנה עמו שיתפלל במהירות, כי זה לו לסגולה שלא יתבטל ממציאות, בכל זאת בהגיעו ל"מלכיות זכרונות ושופרות" שכח מה שאמר לו רבו ונתלהב עד כמעט כלות הנפש ממש (אבן שתיה).

סמיכת חכמים

רבותיו ראו בו לממלא מקומם, וסמכו את ידם עליו שימלא את מקומם תחתיהם, לפני שנסע רבו הק' מטשארני–אוסטראה לארץ הקודש הי' חוכך בדעתו במי יבחר להיות ממלא מקומו, והתחיל להיות מונה את חסידיו, על אחד החסידים אמר "ער טויג, אבער ער וויל דאך", ועל חסיד שני אמר "הגם ער וויל נישט אבער ער טויג נישט", עד שעלה בדעתו על הרה"ק ה"אהבת שלום" באומרו:"ער טויג און ער וויל נישט", ויהי בנסוע הצדיק וילווהו רבים מחסידיו וגם הרה"ק ה"אהבת שלום" בתוכם, כאשר לקחו ברכת פרידה הושיט לו גביר אחד פתקא ותוכו רצוף בקשה גדולה, השיבו רבו אני מחמת טרדת הדרך כוחי אין אתי להושיעך בתפלתי, רק איעצך ויהי ד' עמך, לך אל האברך הזה מקאסוב ועל ידו תבוא תשועתך, האיש נבהל להשיב ואמר הכי דבר גדול כזה יוכל אברך זה לפעול כמותכם, השיבו הרה"ק ר' וועלוויל "כמוני ממש". – גם רבו השלישי סמך את ידו עליו להיות תחתיו, זה הי' בראשית שנת תקס"ט כאשר נחלה רבו הרה"ק רבי צבי הירש מנאדבורנא אז קרא אותו וסמך את ידיו על ראשו ויבחר אותו להיות ממלא מקומו אחר פטירתו ועל פיו יצאו כל אנשי שלומו, ויצו עליו לאמר שמעתה ילון בבית מדרשו הסמוך לחדרו, ובכל לילה כחצות הי' בא אצלו ומסר לו כל הנחוץ, מתחילה פחד מאוד ללון שם בעצמו יען כי ראה כמה נפשות שבאו אל רבו מהעולם העליון לתקנן, עד כי למד עמו גם דבר הזה והרגל נעשה טבע, ככה חלף ערך חצי שנה עד כ' סיון כי אז עלה רבו לשמי מרום.

איש על העדה

אם כי סמכו עליו לפעול ישועות לא החזיק טיבותא בנפשי', ולא נהג בנשיאות רק אחרי פטירת רבותיו, שאז התחיל להתנהג ברבנות במקום שבתו בעיר קאסוב, ונתקרבו אליו חסידים רבים וראו את האור כי טוב, והוא לימדם דרכי עבודה, גם את ההמון הפשוט קירב, ויטע בלבם אהבת תורה ויראת שמים ואהבת ישראל, ורבים השיב מעון, ויגדל מאוד בישראל עד שבתוך זמן קצר נתפרסם שמו כא' מגדולי הדור.

ולעבדו בכל לבבכם

עבודתו שבלב זו תפילה הי' בהתלהבות גדולה עד מאוד ושאגתו הי' כשאגת ארי, דרכו בקודש הי' כשהתפלל הי' מחיצה מפסקת בינו ובין העם, גם כשהתפלל לפני התיבה הי' מתפלל אחורי המחיצה ושמעו כל העם תפלתו, ולא הרהיב אדם עוז בנפשו להביט אל הקודש פנימה לראותו בשעת התפילה, פעם אחת אחת העיז איש אחד ועלה על כותל המחיצה להביט ונרתע לאחוריו ונפל ארצה ונשאר ממש כאבן דומם ובקושי הקיצו אותו, ויספר האיש כי ראה את הרה"ק שהי' משתטח לארץ על פניו ואש מתלקחת סביב כדמות מלאך לכן כיון שהציץ נפגע, – פעם אחת הי' אצלו בנו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע וכשחזר לאביו אמר לאביו לאמר: כל העבודות שראיתי אצל הרה"ק מקאסוב ראיתי גם אצלך, חוץ ממסירת נפש שלו בשעת אמירת מזמור לדוד הבו להי' בני אלים וגו' לא ראיתי אצלך, כי כשהתפללתי מאחורי הקיר שמפריד בינו לבין הקהל ושמעתי ה"ז קולות יוצאים מפיו בהתלהבות יוצאת מגדר הרגיל, עליתי על הספסל והבטתי אל פנים המחיצה וראיתי את הרה"ק נופל לאחוריו עד הארץ כל אימת שהוציא "קול" משבעת הקולות, וגם גיסו הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע (אשת הרה"ק מסטרעליסק הי' אחות הרה"ק מקאסוב) אמר אם אמנם גדול כוחי בעולמות העליונים ביום השבת בעת שאני אומר "קדושת כתר" בכל זאת יגדל יותר כח גיסי הרה"ק מקאסוב בליל שבת קודש, ובפרט בעת אמירתו ה"שבעה קולות" אשר הוא ממש בוקע שחקים.

גומל חסדים

נודע הי' בישראל צדקת פזרונו כי הי' זורע צדקות במדה מרובה, וגם מצות הכנסת אורחים קיים בכל כוחו, אף בשעה שהי' השעה דחוקה לו עבר בעיר לראות אם יש איזה אורח שיוכל לארח אותו אל ביתו, ולא רק ממונו נתן לצדקה אלא אף דילג על ההרים לקבץ נדבות לעניים, פעם אחת שבת אצלו גיסו הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע ונאספו שמה אנשים רבים לכבודו, ובתוך הבאים הי' עשיר בעל צדקה שנהפך עליו הגלגל ולא נודע הדבר לאיש, אחרי עבור שבת קודש גילה מצבו לפני הרה"ק מקאסוב, שלח אותו אל גיסו הרה"ק מסטרעליסק שישפוך נפשו גם לפניו, וכן עשה, אמר לו הרה"ק מסטרעליסק אני משתתף בצערך, אלך למקוה עבורך וזכות המקוה יגן עליך ואולי תושע, בא בחזרה אל הרה"ק מקאסוב וסיפר לו אשר השיב לו גיסו, אמר לו, לך בחזרה ואמור לו כי במקוה לא תשלם נוגשיך, חזר האיש ואמר לו דברים הנ"ל, אמר לו הרה"ק מסטרעליסק בני אמסור לך גם זכות מצות תפילין שאניח היום שהיא זכות יותר גדולה, חזר עוד פעם אל הרה"ק מקאסוב אמר לו, לך עוד פעם אליו ותאמר בשמי כי גם עם מצות תפילין לא תסור נוגשיך, הוא קיים מצות רבו ובא אליו פעם שלישי, אמר לו הרה"ק מסטרעליסק עוד זכות אחד אמסור לך הזכות של כל התפלה שאתפלל היום שהיא זכות יותר גדולה, ומעתה יש לך שלשה זכותים שיגינו עליך להוושע בכל טוב, כאשר שב לבית הרה"ק מקאסוב אמר לו תלך ותאמר לגיסי כי בכל אלה לא תשלם אפ' חוב אחד, כאשר שמע זאת הרה"ק מסטרעליסק, הלך בעצמו לגיסו לשמוע ממנו מענה מפיו, השיב הרה"ק מקאסוב שאלתי ובקשתי שאנחנו שנינו נסע ונלכה שבועות אחדים בין אנשי שלומינו ונקבץ כל הסך הנחוץ לו לקיים המצוה של "והחזקת בו", וכן עשו.

פועל ישועות

נודע הי' לאיש מופת, בהקדמת הספר גדולת יהושע מובא מהרה"ק מנאסאד זי"ע כי כאשר בא הרה"ק מקאסוב למחוז מארמרוש וראה איך שאנשי המקום משובשים בגַסות, ורצה לקרבם לאביהם שבשמים, על כן הוכרח להראות להם אותות ומופתים ובדרך זה קירב אותם לדרכי ישרים, - כשהסתופף בצל רבו הרה"ק בעל יושר דברי אמת, הי' דרכו להתאכסן אצל בעה"ב אחד, והבעה"ב הזה דאג לו כל צרכו, והי' לו בת יחידה אשר היא היתה מתעסקת תמיד לשמש את הרה"ק מקאסוב ולעשות לו כל צרכו, לימים השיא את בתו לאיש, ופתאום אירע לה מקרה לא טוב כי לקתה בסנורים, והרופאים נלאו למצוא רפואה, נסע בעה"ב הנ"ל ביחד עם בתו לקאסוב להזכיר לפניו צרתו, כשהגיע לקאסוב כבר הי' באישון לילה, ולכן הלך מקודם לבית מדרשו של הרה"ק מקאסוב לפוש עצמו מהדרך, פתאום בא המשמש לבית המדרש ואמר להם שהרבי קורא אותם, המה נכנסו אליו והיא שטחה לפניו צרתה ואמרה לו שמהראוי שהרבי יעזור לה כי גם היא עזרה לו בשעתו, אמר לו הרה"ק בתי אל תדאגי כלל כבר הכינותי לך רפואה, והושיט לה המטפחת שלו לשום על העינים והתחילה לראות, ואביה לא האמין לה, וכששמעה שהרה"ק מצוה להמשמש להביא לו הקאווע, הלכה היא והביאה הקאווע, אמר לה הרה"ק ישר כח, לאשר שימשת אותי בילדותך מהראוי שתשמשי אותי גם עתה, ונסעה לביתה בריאה כשאר כל אדם.

כ' חשון

הגה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תק"ס בעיר ראווא, מסופר שאבי אביו ר' שלום ז"ל שהי' גביר אדיר נפל באותו עת למשכב ושלח פיתקא עם קבוצת חסידים שנסעו להרה"ק מלובלין זי"ע כשקרא הרה"ק מלובלין שמו בהפיתקא נענה ואמר: אין אנו יכולים להתפלל עוד עבורו, היא החליף את מקומו ונכנס מכתר מלכות לכתר תורה, החסידים לא הבינו על אתר מה רומזים דברים הללו אבל אח"כ כשהגיעו בחזרה לביתם, נודע להם כי אז כשהגישו את הפיתקא כבר שבק ר' שלום חיים לכל חי, ובאותה זמן נולד לבנו הרב יעקב יוסף בן שנקרא שמו בישראל שלום, הבינו שמסתמא היתה כוונת רבם שר' שלום שהי' גביר וקצין הי' בבחינת כתר מלכות, ובמקומו באה נשמה גבוה אשר היא תהי' מסתמא בבחינת תורה.

במעלליו יתנכר נער

ואכן תקוותם התקיימה במילואה, ויהי אך גדל הילד הכירו בו רואיו שאכן כלי מחזיק ברכה הוא, כי הי' בעל כשרונות יוצאים מהכלל, גם חכמתו ופקחותו קנו להם שם בכל הגליל, ורבים הי' אוהבים לנסותו עם שאלות שונות וליהנות מתשובותיו הקולעות, נוסף על כשרונתיו הי' גם כן מתמיד עצום, ממש לא פסק פומי' מגירסא, והבלי עולם הזה הי' נחשבים אצלו כלא נגד עריבות התורה שהי' לו, כמסופר שפע"א עבר המלך דרך עיר ראווא, כנהוג עבר שם ברעש גדול, וכבוד גדול עשו לו עם כלי זמרים וכדו', וכמובן שכל העיר יצאו לקראתו, גם אביו ואמו יצאו, ושכחו מילדם והשאירו אותו בבית, לאחר גמר העסק כשחזרו הביתה מצאו שהילד בוכה, וחשבו שהוא בוכה מפני שהשאירו אותו בבית, ואמרו לו שהצדק אתו והם שכחו והבטיחוהו לו שיותר לא ישכחוהו, אבל מה נשתוממו בשמעם שהילד שאלם מאיזה דבר הם מדברים ואיפה היתה זאת, כראות תמימותו ונוכחו לדעת שהילד באמת אינו יודע מה מתרחש סביבו, שאלוהו א"כ למה הוא בוכה, ענה הילד משום שאינו מבין דברי הש"ך בחושן משפט והמשיך לבכות: הלא הש"ך הבין זה ומדוע אני איני מבין, וכן יצא לו שם בכל המדינה כעילוי ולמדן מופלג והי' נקרא בפי כל "דער ראווא'ער עילוי", על גדלותו בתורה יעיד לנו כתב ידו הק' אשר כתב בסוף מסכת נדה של הש"ס שלו וז"ל "היום בו תשע שנים אנכי סיימתי ש"ס".

אביו הי' לוקחו אצל גדולי הדור שיתענגו מטובו ויתנו ברכותם עליו, וכולם הי' מלאים התרגשות והתפעלות מהילד הזה, שונה הי' נסיעותיו להרה"ק מלובלין זי"ע שם נסע מזמן לזמן כחסיד אל רבו, וממנו הי' שואב תורה וחכמה, הרבי

מלובלין העריך אותו מאוד ושיבחו בפני תלמידיו בשבחים מופלגים, לדוגמא פע"א כשה' אצלו אמר אח"כ הרה"ק מולבלין לאחד מתלמידיו שלא ה' נוכח באותו מעמד שכהילד ה' שם בזה"ל: צר לי עליכם שלא הייתם כאן מקודם כי הלא חכם הדור ה' כאן...".

האיש מקדש

שמו הטוב הלך למרחוק, ועוד טרם מלאו לו י"ג שנה כבר שמו עיניהם עליו נגדים ופרנסי קהלות הקודש מערים שונים, אכן הזוכה ה' הגביר המפורסם הרה"ח ר' נפתלי נתן הירש ז"ל הנקרא ה"גראף מקרעשוב" אשר ה' בעל צדקה מפורסם, בקשר לזה השידוך מסופר ענין פלא הרה"ק מלובלין זי"ע הבטיח להגראף מקרעשוב שהוא יזכה לקחת חתן את ה"חד בדרא" ולא גילה לו את שמו, אבל הגראף הבין בדעתו שדברי רבו מוסבים על העילוי מראווא, ביודעו כמה הערין והחשיב רבו' הק' נער זה, לימים עבר דרך ביתו של הגראף מקרעשוב חבירו הנקרא הגראף מזאמוטאט וסיפר לו לפי תומו כי נוסע לעיר ראווא לקחת את העילוי לבתו, חרדה עברה בגופו של הגראף מקרעשוב בשמעו שאיש אחר עומד לזכות בהעילוי המפורסם אשר לדעתו הובטח הוא בו מפי רבו הק', בלי שהות נסע לובלינה לשפוך לפניו רבו שיחו אמר לו רבו: וכי אמרתי לך שתזכה בהעילוי מראווא אני לא אמרתי לך אלא שתזכה בה"חד בדרא" ואם הגראף מזאמוטאט יקח את העילוי לחתן אזי יהי' הדבר למופת שאין הוא חד בדרא כי זה שייך לו, לבסוף חזר הגראף מזאמוטאט בידים ריקנית, והגראף מקרעשוב זכה בהעילוי לחתן לבתו, ואף לאחר שלקחו, פחד שלא יתחרט הצד השני, לכן ביקש תיכף ומיד בהיותו עוד קטן יוליכו אותו תחת החופה לקדש בתו, ואף שאין הקידושין מועילין עכ"ז לכה"פ שמסתמא לא יחזרו הורי החתן, וכן הוה שהוליכו תחת החופה בהיותו קטן, ואח"כ כשנתגדל ונעשה בר מצוה הוליכו אותו פעם שני' לחופה.

בצל רבותיו

אחרי חתונתו ישב בעיר ראווא, והתגורר אז בעיר הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע בן הרה"ק מראפשיץ זי"ע שהי' סמוך על שולחן חותנו אשר הי' הגראף של ראווא והיא הי' אחיו של הרב יעקב יוסף אביו של הרב מקאמינקא, וזה גרם לידידות והתקרבות בין שניהם, ודיבר הרה"ק מדזיקוב על לב הרה"ק מקאמינקא שיסע אל אביו ויסתופף אצלו, וכן עשה וקיבל מרותו בשלימות עד שהחשיבו כרבו מובהק, ברבו זה הי' דבוק בדביקות נפלאה, ואף שנסע להרבה צדיקים בדורו, אף הרה"ק מראפשיץ הראה לו אהבה רבה והחשיבו מאד עד שכתב לו פע"א מכתב וכותב לו בין השורות החכם הכולל המשולם.. וכו' כמעט בכל יום ויום עלה על לב להתפלל עליו ועל ב"ב... בהיות שם הכיר את הרה"ק מצאנז זי"ע והתקשר אתו בקשר עבותות אהבה אשר גדל מיום ליום, עד שרבם אמר עליהם ששררה ביניהם אהבה עזה כאהבת דוד ויונתן, רבם הק' החשיב מאד את התחבורתם, והראה להם בפועל את שביעות רצונו, במה שבכל שב"ק בעת שחילק החלות להמסובים על שולחנו נתן להם שני חלות מדובקות יחד, וראה זה פלא שפע"א הי' ביניהם איזה פירוד, ובעת חלוקת החלות, נתן להם רבם חלות נפרדות, והרבה דברים נפלאים הי' להם ביחד עם רבם הק', אחר הסתלקות רבו קיבל עליו מרותו של הרה"ק השר שלו' מבעלז זי"ע והחשיבו כממלא מקום רבו מראפשיץ, הרה"ק מבעלז החשיב מאד את תלמידו החדש, והאציל עליו מתורתו, במדה גדושה עד שלפעמים הי' סגור עמו שעות מרובות בחדר מיוחד ושוחחו ענינים העומדים ברומו של עולם, לסימן ואות של הערצה נראה מהסיפור דלהלן: פע"א רצה הרה"ק מקאמינקא להיות בבעלז בר"ה פקד עליו הרה"ק מבעלז שיסע בחזרה לביתו, וכה אמר לו: פע"א עברתי דרך ביהמ"ד ושמעתי תקיעות יפות ומהודרות, ונכנסתי פנימה לראות מי התוקע הנפלא, אבל מה מאד נשתוממתי בראותי שאין האיש בעל מדריגה או בעל מקובל שיעלה תקיעותיו כ"כ יפות, אזי הבנתי שהקב"ה ברוב רחמיו על בניו הרוצה בטובתם שלח מלאך מן השמים שיעמוד לימין התוקע, ואף אם הוא אינו יודע הכוונות אבל המלאך עושה העבודה בשבילו, לכן אני מצוה אותך לנסוע הביתה כי למה יטריחו מלאך מהשמים בחנם בעירך בזמן שאתה יכול להיות שם ולתקוע בעצמך ואז לא יצטרכו לעזרתו של מלאך, וגם עם רבו זה הי' לו כמה ענינים נפלאים.

על כס הרבנות

כשמלאו לו כ"ב שנה בא לכהן בעיר יאריטשוב, יאריטשוב הי' עיירה קטנה, ותושבי' היהודים הי' בסך הכל כמה עשרות משפחות יהודיות אבל לעומת זאת היתה חשובה בעיני הצדיקים אשר כינוי אותה בכינוי של חיבה "יראה תשובה" כעין נוטריקון לתיבת יאריטשוב, שם ביקש לישב בשלווה, אבל מעשה שטן הצליח ומרדהו בעלי חצים המשכילים ופורקי עול שבעיר עד שהי' בסכנה ושלח מכתב להרה"ק ר' צבי הירש מזידטשוב בשפכו לפניו את מר לבבו, וכתשובה למכתבו קיבל מכתב בחזרה, אשר מחזקו מאד ומבטיחו שהכל יתהפך לטובה, ט"ו שנה ישב שם ובשנת תקצ"ז בא וישב בעיר קאמינקא אשר בה ישב כל ימי חייו ועל שם העיר הזאת נודע שמו כ"הרה"ק מקאמניקא", וראו לציין שקיבל גם כתב רבנות מהעיר צפת באה"ק, והשתוקק מאוד לעלות אבל רבו הרה"ק מבעלז לא הסכים לזה.

הצנע לכת

הי' עובד אל אלקיו בהסתר והצנע, כל ימיו הי' צנוע ונחבא אל הכלים לא רצה לחבר ספרים, על אף שהי' בביתו תיבות גדולות מלאות בכתבי ידי חידושים בכל מקצועות התורה, גם לא רצה להתנהג באדמורו"ת אף לאחר פטירת רבותיו כאשר הרבה מתלמידיו בקשו ממנו שיקבל עליו אדמורו"ת דחה אותם, ומסופר שלאחר פטירת רבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע באו אליו כמה תלמידים על שב"ק, ובדעתם הי' לקבל עליהם מרותו, לא פנה אליהם בכלל, אדרבה צעק אליהם וקראם "רבי מאכערס" בחושבם שהם מבינים מי שצריך להיות רבי, והשתדל בכל עוז להסתתר מעיני אדם.

פע"א שהיה ביומא דהילולא של הרה"ק מראפשיץ זי"ע ובין הבאים ללאנצוט על ציונו הק' הי' גם הרה"ק ר' משה מראזוואדוב זי"ע והי' אז בן י"ד שנה ונפשו חשקה להכיר את

הרב מקאמינקא, כי הרבה שמע אודותיו, אבל לא ראהו מעולם ולא ידע מי הוא, ויהי בחפשו ניגש אל אברך אחד, ובמקרה ה' זה הרב מקאמינקא, ושאלו היכולים אתם להראות לי מי הוא הרב מקאמינקא, בודאי ענה האברך והראהו באצבעו על איש אחד זקן ונשוא פנים, הרב מראזוואדוב הבין שהאיש משחק בו, כי ידע שהרב מקאמינקא איש צעיר לימים, ובאשר ששמע וידע מכבר אשר דרכו של הרב מקאמניקא לנהוג לפעמים בדרך זה, הבין בחכמתו, כי האברך הוא הרב מקאמינקא פנה אליו ואמר "אויב אזוי ווייס איך שוין" הפטיר לו הרב מקאמינקא בבת שחוק, "דו גנב יונג" ובתוך השיחה אמר איזה פילפול עמוק עד שהרה"ק מראזוואדוב הרגיש כאבים בראשו מרוב התאמצות לירד לסוף דעתו הק'.

איש אלוקים

עם כל השתדלותו להסתיר מעשיו מכל מקום בלטו מעצמם מזמן לזמן ענינים נפלאים, אשר העידו עליו כי איש אלוקים קדוש הוא, פ"א כשהי' אצל הרה"ק מבעלז זי"ע ביקש ממנו כפרי אחד ליכתוב לו קויטל, וביקש לו שיכתוב ההקויטל, כי יש לו רחיים אך אינן טוחנות כראוי, ואף כשטוחנות כבר אין העבודה משתלמת, וההוצאות מרובות מהכנסות, ואף כשיש לו איזה ריווח אינו רואה סימן ברכה בהכסף, הרב מקאמינקא שמע דברו, וכתב לו בזה"ל "יש מילה ולא מל, מל ולא פרע, פרע ולא מצץ דמי" הכפרי נכנס אל הרה"ק מבעלז ולקח את הפיתקא והביט בו בהתפלאות ושאלו מי הי' הכותב של הקויטל והכפרי תיאר להרה"ק מבעלז לפי מראהו החיצוני, והבין שהרב מקאמינקא הוא, מיד צוה שיקחו מוהל מומחה, ויבדקו אם הכפרי נימול כראוי וכדין לאחר בדיקה ראו שאינו נימול כראוי מלו אותו שנית, והוא התחיל לראות ברכה והצלחה בעסקיו.

שלו"ם רב על משכבו

אמרו עליו צדיקים שיש לו ניצוץ משמואל הנביא ורמזו בשמו שלום שהם רוב אותיות שמואל, ולכך חי נ"ב שנה ובעוד שהוא במיטב שנותיו, ומאיר לעולם כולו בתורתו ובצדקתו, נפטר בליל ש"ק כ' מרחשון שנת תרי"ב בעיר קאמינקא ושם מנו"כ, אבל גדול היה אז ליהודים, גאונים וצדיקים הספידוהו תמרורים כן אנו מוצאים בסוף ספר אף פרי תבואה מהרה"ק ר' צבי הירש מליסקא שאמר בהספד עליו ועל הרה"ק ר' שלום בן הרה"ק מרוזין וז"ל: והנה תרי שלום זצוק"ל היו צדיקים גמורים ונפטרו בילדותם, אם כן עליהם לבכות בלא שום התעוררות, ואמרתי עליהם בדרך מליצה, שלו"ם שלו"ם לרחוק ולקרוב, אמר ה' ורפאתיו, דהנה הב' הצדיקים א' הי' בנגלה וא' הי' בנסתר, וזה לרחוק ולקרוב, אחד הי' קרוב אל השגתינו וא' הי' רחוק מהשגה אמר ה' ורפאתיו, זה ודאי הי' מטעם רפואה כמו שנאמר בזוה"ק דמיתת צדיקים הוא כמו שמקיזין דם לחולה כן ג"כ אם ישראל ח"ו אינם בבריאת הנפש כהוגן והוא רפואה לכל הגוף, ולפעמים צריך להקיז בשני ידיים, וזה ג"כ עכשיו אצלינו ר"ל.

כ"א חשון

הגה"ק רבי אברהם אזולאי זי"ע

בעל חסד לאברהם

וזרח השמש

נולד במדינת פאס בשנת ש"ל משפחתו הוא מחכמי קשטילייא אשר באו מגירוש ספרד תיכף לפיס, בנערותו הי' שוקד בלימודו ביושבו בצל חכמי עירו כמו שכתב בהקדמתו לספרו חסד לאברהם ז"ל: זכרתי ימים מקדם עיר מולדתי פאס יע"א עיר גדולה במעלה ותהלה, עיר של יקרים וחכמים אנשי סגולה מיוחדים, ואני בקרב חכמים שלמים וגם רבים יושב בשבת תחכמוני להתחמם כנגד גחלתם בעמלה של תורה באהבה ובחיבה ומידי לילה ולילה ומידי שבת בשבתו דבר בעתו הואלתי באר פי המדבר על אוזן שומעת בחכמה ובדעת חברים מקשיבים, ערבים עלי דברי דודים בדרושים חדשים מקרוב מתוקים מדבש ונופת צופים.

גדלותו בתורת הח"ן

כבר בימי עלומיו החל רוח בקרבו ללמוד ולעסוק בתורת הנסתר והי' בקי מאוד בספרי הרמ"ק ואז נדר לעלות לא"י להתענג על ד' בליעוד חכמת האמת כדכותב בהקדמתו לספרו אור החמה ז"ל: ויער ד' את רוחי ורוח קדשו נוססה בי לדרוש אחר חכמת האמת ודרשתי ממרי מדות הנמצאים בזמני להבינני קצת מפשר אמרי ספר הזהר ומוצאו ומובאו, ולא נכנסו הדברים באזני ופרשתי כי אמרתי כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה, וכאשר חפץ בי ד' בא לידי ספר פרדס רימונים להאלקי כמהר"ר משה קורדווירו זלה"ה והי' לי למשיב נפש ויעירני כאיש אשר יעור משנתי וטעמי כי מתוק האור אור החכמה האלקית, ואדור נדר לד' לעלות אל ארץ חמדה להתענג באור יקר אשר חבר הרב זלה"ה על ס' הזוהר.

גדלה מעלתו וכחו בתורת הנסתר שנתגלה לו רבי חיים וויטאל זי"ע לאחר פטירתו שיכול להוציא הכתבים שצוה לגנוז בקברו ככותב נכדו החיד"א בשם הגדולים (מערכת ספרים ערך ע') וכבר כתבנו כמה פעמים שמורי זקיני מהר"א אזולאי ומהר"י צמח ז"ע עשו הפסקות ויחודים עד שהרב מוהרח"ו ז"ל נתן להם רשות לחפור בקברו ולהוציא משם הכתבים שצוה הוא ז"ל לגנזן והוציאם משם.

עלייתו לארץ ישראל

בעת ההוא החל המרידה בעיר פאס גם כי סבלו ממשלחת חיות רעות אשר טרפו והרגו הרבה אנשים אז גמר בלבו לקיים נדרו לעלות לארץ הצבי כדכותב וז"ל: ויהיו כי הקיפו לי הימים ראש ולענה מנת כוסם מלא מסך במים אדירים משברי ים סוף ואני בתוך ההפיכה אשר הפך ד' באפו ובחמתו לעיר קברות אבותי ע"ה עיר פאס יע"א המהוללה לתורה ולתעודה אז אמרתי עתה אקום ואשלם את נדרי בס"ד.

אשיב ממצולות ים

בדרכו לארץ ישראל נעשה לו נס כשניצל מלהתבע בלב ים ככותב ז"ל: ויהי היום ואנחנו באני' בלב ימים וד' הטיל רוח סערה בים ויהי סער גדול בים והאני' חשבה להשבר, ויחתרו המלחים להשיב אל היבשה ולא יכלו כי הים הולך וסוער עלינו ובהתעטף עלינו נפשינו את ד' זכרנו ונקרא את ד' בלב נשבר ונדכה, אנא ד' אל נא נאבדה אבות עם בנים אך אוסיף להביט אל היכל קדשך, ותבוא עליו תפלתינו ויקים סערה לדממה וישקוט הים מזעפו, ויצאני אל היבשה בחוף הים קפוטקיא הוא דמיעטא וימהרו האנשים לרדת אל היבשה כי היינו רעבים גם צמאים והניחו כל אשר להם בקרב הספינה בלב ים עד אשר נשוב ממחרת, והי' ביום ההוא והי' סער גדול בים ויהי בהיות הבוקר וישקף רב החובל אשר ירד עמנו אל היבשה וירא והנה אין האני' על חוף הים ויך כף אל כף ויאנח כי אבד כל רכושו אשר רכש וכל יגיעו, וייחל ז' ימים אולי תשוב הספינה ואין קול ואין עונה, וייחל עוד ז' ימים אחרים ואין קשב ויתייאש מן הספינה והצדקנו עלינו את הדין כי הי' כספינו כופר נפשינו, ואתנחם ואתעצב אל לבי על חידושי שחדשתי אשר טפחתי ורביתי ע"כ. וכתב נכדו החיד"א בשם הגדולים דכדי שיזכור נס זה עשה חתימתו דמות ספינה.

א"י נקנית ביסורים

לבסוף הגיע אל המנוחה ואל הנחלה והתיישב בעיר האבות היא חברון תוב"ב ושם הי' עוסק בספרי מרן הרמ"ק אשר הפליא אותו שכתב כ"כ הרבה ברזי תורה, וגם אז לא שקט ולא שליו כי פרצה מגיפה בעיר חברון ואז ברח לירושלים עיה"ק וגם שם הי' המגיפה ובכל הר הקודש הי' שולט המגיפה וכשנעצר המגיפה בעיר עזה עבר לשם כדכותב ז"ל: ויהי היום בשנת שע"ט שנת הגמול נהפך לאבל מחולינו כי יד ד' הי' בדבר גדול מאוד ויהרוג מחמד עין ואמלטה אני וביתי לעיר הקודש ירושלים תוב"ב וגם שם הי' חרון אף ד'.. ואמלטה שם אני ובני ביתו אל סביבות עיר חברון תוב"ב ואני יושב משומם קצת ימים כי לא ידעתי לאן אפנה ולאן אנוסה כי היתה יד ד' נטוי' בכל הארצות.. שמע ד' בקולי ותעצר המגיפה מעיר עזת"ה אשר ליהודה תוב"ב ואמלטה שמה בי"ט באב ומצאנו שם קצת רווחה.

הסתלקותו הנפלאה

פעם אחד בא פאשה מאינסטמבול לעיה"ק חברון ת"ו ומנהגם ביום ששי הולכים הישמעאלים להתפלל במערת המכפלה ובתוכם בא הפאשה מאינסטמבול ורצה לראות מה שיש בתוך המערה, ובין כך נפל החרב שלו מן התיק כי החרבות שלהם הוא מקודם בתוך תיק ומניחים בתוך החגורה והי' מצופת בזהב ואבנים טובות והי' שוה כל הון, וגזר על ישמעאלים שיוציאו מן המערה והורידו אותם בחבלים, ולא הספיקו עד שהוציאו אותם מתים, וכיון שראה הפאשה כן לא ידע מה לעשות וכי ימותו כולם וגזר על ישראל שהם יוציאו מן המערה ונתן להם ג' ימים, מה עשו ישראל עשו תעניות ותפלות ואח"כ כשהגיע הזמן נתפחדו ישראל להכנס ועשו גורל ונפל הגורל על הצדיק עליו, ותומ"י כשראה שהגורל נפל עליו הלך בטבילה וטבל ולבש תכריכים וכל הלילה היו יושבים אצלו ודורש להם דברי קבלה מאברהם אבינו ע"ה, ואח"כ הלך ואמר להם שיתפללו בעדו שישמר מכל דבר צער והלך למערת המכפלה והכניסו אותו בחבל ואמר עתה הגיע העת שאראה בתוכה ואמר שמע ישראל ואח"כ שאלו לו מי אתה והשיב אני אליעזר עבד אברהם, ואמר לו כיצד באתה לכאן וסיפר לו המעשה ואמר לו המתין בכאן עד ששאל רשות מאברהם יצחק ויעקב זיע"א אם תכנס, וכן היה ונתנו רשות להכנס ונכנס ומרוב הפחד לא אמר להם שלום עליכם שנתעלף ונתנו לו ריחות וקם וסיפר להם המעשה, וכיון שראה הגן עדן שם לא רצה לצאת ואמרו לו שזה לא אפשר, רק אתה מוכרח לצאת ולמחר יהי' הנשמה שלך בכאן וכל ישראל היה תאוים אימתי יזכו לראותו כי חשבו ח"ו וד"ל, ומאת ה' העלו אותו בחבלים ובא לביתו שמח והיו כל ישראל שמחים ע"ז ואמר להם כך וכך נגזר עליו וכך רצונו בזה שלמחר יהי' פטירתו ונצטערו כל ישראל כי אבד חסיד, ומה יעשה והנה כל הלילה היו יושבים אצלו והוא היה דורש להם בעניני קבלה עד קודם אור הבוקר וירד בטבילה שלו בביתו וטבל ולבש תכריכים ולמד עם הקהל קבלה וקודם אור הבוקר אמר שמע ישראל וכו' ויצא נשמתו בטהרה, והיה בכי' גדולה ומספד רב.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה ספריו הק' בנגלה ובנסתר בראש וראשון ספרו אשר על שמה נקרא חסד לאברהם יסודות בחכמת הקבלה, ספרו קרית ארבע (שקראו כן גם על שמה של העיר חברון בה נתחבר) שכולל בתוכו ד' ספרים על תורתם של ד' מטיבי לכת של חכמת הקבלה האריז"ל תלמידו ר"ח ווויטאל, רבי אברהם גאלאנטי, והרמ"ק ונקראו בשמות אור החמה, אור הלבנה, זהרי חמה, ואור הגנוז, ספרו בעלי ברית אברהם שחבר בעיר עזה שם מצא מקום מנוחה לאחר שהי' הולך נע ונד בארה"ק מפני המגפה כנ"ל ונדר בעת צרה לחבר ספר על דרוש, מתחלה קראה בעלי בית "אברם" כי בעת שחיברו לא הי' לו בנים כדכותב בהקדמתו: ויזכני לקיים מצות פרי' ורבי' ובזה אקרא בשם בעלי ברית אברהם ויהיה שמי מלא, גם חיבור פירוש על המשניות בשם אהבה בתענוגים, וכן יש ממנו ס' מעשי חושב (קיצור כוונת המצות) וס' כנף רננים (קיצור כוונת התפלה) עדי זהב (הגהות על הלבוש) ועוד.

כ"ב חשון

הגה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע

צור קודש מחצבתו

"בטרם אצרך בבטן ידעתיך": מקרא זה ניתן להמליץ עליו, שנים רבות לפני שנולד, חזה הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע ברוח קדשו כי עתיד הוא להיוולד ולהאיר פני תבל בקדושתו, הי' זה כאשר שבת זקינו הרה"ק השר שלום מבעלז זי"ע אצלו, ומנהגו הי' לכבד את הצדיקים ששבתו במחיצתו בברכת המזון, ואילו הם חזרו וכיבדו אותו, וכך נהג

גם השר שלו', אך הרה"ק מאפטא מיאן לברך, באמרו לו שרצונו שהוא יברך, לאחר מכן שאלו בנו הרה"ק ר' יצחק מאיר מז'ינקוב זי"ע מה ראה לשנות ממנהגו, ולמה חזר וכיבד את הרה"ק מבעלזא בבהמ"ז, ענה הרה"ק מאפטא: "שני תשובות בדבר ראשית מכל הנוכחים לא הי' מי שהבין את דברי תורתי אלא הוא בלבד, ושנית עתידים בניך להשתדך עם בניו, ומשידוך זה יוולד בן שיאיר את העולם", לימים נשא הרה"ק מהר"י מבעלזא את בתו של הרה"צ ר' שמואל אשכנזי זצ"ל חתנו של הרה"ק מז'ינקוב, ואכן בשנת תרי"ב נולד להם בן ה"ה הרה"ק מהרי"ד שהאיר את העולם בצדקתו, ונקרא שמו בישראל ע"ש זקינו הרה"צ מו"ה ישכר בער רמר"ז אבד"ק סקאהל (חותן זקינו השר שלום וגם דודו אחי אמו ועל ברכיו של דודו זה נתגדל השר שלום עד היותו לאיש מפני שאביו ר' אלעזר נפטר בדמי ימיו).

ברא כרעא דאבוה

בימי ילדותו נתגדל על ברכי אביו אשר חיבבו והעריצו מאוד, ומספר דפע"א כשהיה ילד קטן שמע אביו באמצע הלילה את קול בנו מהרי"ד היושב ועוסק בתורה, ויהי ממחרת קרא לכל בניו וסיפר להם את זאת, וכוונתו היה לעוררם שגם הם יעשו כמוהו, נענה אחד מהנוכחים ואמר שאין זה פלא כיון שממילא אינו יכול לישון מכאבים שיש לו ממכה שברגליו ולכן לומד, כששמע זאת אביו הק' נתחוורו פניו, כי היה קרוב מאוד לליבו ולא ידע כלל שיש לו יסורים, אחר רגעים אחדים אמר: "זה אינו, בערניו לומד גם בלאו הכי ואפילו כשיכול לישון". בימים ההם היה חוק שרב העיר צריך לחתום על תעודת "מעטריקאל" שמטעם הממשלה, שבהם מנויים דיירי העיר למשפחותם, הרה"ק מהר"י לא צה לחתום בעצמו, וביקש ממי שהיה ממונה להכין את התעודות שיחתום לבדו את שמו כאילו הוא חתם, יום אחד קרא לו מהר"י וצוה לו שמהיום והלאה יחתום את שם בנו "בערניו", וזה היה אות שמתכוון למנותו כממלא מקומו, אמנם כאשר שמע הרה"ק מהר"י שנתפרסם הדבר והיה לשיחה בפי הבריות, חזר בו וציוה לכתוב את שמו כמקדם.

אבי עד שר שלום

חיבה יתירה נודעת היתה לו מזקינו השר שלום פע"א הושיבו על ברכיו הק' ולחש לו באזנו דברים רבים כשנשאל לאחר מכן ע"י אביו מה לחש לו, ענה שאינו זוכר כשגדל חזר אביו ושאלו שוב על כך, ושוב ענה שאינו זוכר, כך חזר הדבר בתקופות שונות, רק בשעה שנסתלק אביו הרה"ק מהר"י לאחר שישב על כס הרבנות בעת הקבורה נזכר בדברי זקינו, וזה הי' הדרכה וחיזוק על התמנותו לרבנותו. מסופר שהרבנית הצדיקת מרת טויבא (בתו של ר' זונדל בנו של השר שלום) היתה נוסעת להמהרי"ד ופע"א היתה שם על ימים נוראים ואמרה אח"כ למהרי"ד שהפיוט "יכל מאמינים" הוא אומר בדיוק כמו זקינו, והשיב לה מהרי"ד: אני יודע, ולפלא הוא כי מהרי"ד היה כבן ד' או ה' בעת הסתלקות זקינו השר שלום זי"ע ועכ"ז אמר אני יודע. יסופר שפע"א כשהלך להתפלל על ציון זקינו הק' אודות ביטול גזירה מעל ישראל, השיח שם ליבו ואמר: "זיידע, דו האסט מיר ליב געהאט צו הערן וען די ביסט געווען אויף דער וועלט, הער מיר צו יעצט אויך אויף יענע וועלט".

האיש מקדש ומתקדש

בחורף שנת תרכ"ח כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקנית מרת באשע רוחמא בת הרה"צ ר' ישע' משולם זושא זצ"ל בנו של הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זי"ע, ונשאר שם בטשערנוביל לאחר חתונתו כעשר שנים מהם אכל ארבע שנים "קעסט" על שולחן זקינו הק' שקירבו במיוחד והשתעשע בו, ושקד והתייגע בתורה משך רוב שעות היממה, ביום אחד קיבל הרה"ק ר' אהרן מכתב מהרה"ק מהר"י מבעלזא בו מבקש ממנו שיקרב את בנו, קרא לו זקינו ואמר לו: "אביך כותב אלי שאקרבך, אך איננו מוצא זמן מתי לקרבך כי אתה לומד ללא הרף". עד לבואו היו מפנים כל השאלות של החצר בטשערנאביל להרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנאסטייפל זי"ע לאחר נישואיו הודיע כי מהיום והלאה אינם צריכים לפנות אליו אלא יכולים לפנות בכל השאלות למהרי"ד. זוגתו הרבנית לא האריכה ימים ונפטרה בדמי ימיה ביום כ"א אדר תרמ"ד, בשנת תרמ"ו נשא בזיווש את הרבנית חיה דבורה בת הרה"ק ר' אברהם שמואל פטשעניק האבד"ק בראזנא.

ביום כ"ד שבט שנת תרנ"ד יום הסתלקות אביו הרה"ק ר' יהושע זי"ע, הוכתר למלא מקום אביו כאבדק"ק בעלזא במשך כעשרים שנה ישב שם וניהל את עדתו על מי מנוחות, לאחר פרוץ מלחה"ע הראשונה ביום תשעה באב שנת תרע"ד הוכרח לברוח לאונגארין וישב בראצפערט עד חודש אדר שנת תרע"ט ולאחר מכן התישב במונקאטש עד חודש אדר שנת תרפ"ב, אח"כ חזר לגאליציע ושהה שתי שנים בעיר האלאשיץ עד שבנו את ההריסות בעיר בעלזא, בחודש שבט שנת תרפ"ד חזר לעיר בעלזא ושם ישב עד יומו האחרון.

איש אלוקים קדוש

קדושתו המופלאה היתה מיוחדת במינה, צפה בעיניו הטהורות למרחקים, ולא נפל מדבריו ארצה, ורוח הקודש הופיע בבית מדרשו וגדולי עולם היו עדים לדבר, פ"א בתקופה של חורף קשה והשלגים כיסו את המסילות הברזל, ולא יכלו לנסוע, בין הבאים שהמתינו לנסוע לבעלזא היה הגה"ק בעל ערוגת הבושם הגה"ק בעל באר מנחם מקליב הגה"צ מטשאבא זי"ע וכמעט שנתייאשו מנסיעותם, לשמחתם הגיע יהודי עשיר ששיחד את מנהל הרכבת בסכום הגון כדי שיוכל להגיע לבעלזא קודם שבת, והלה נתן הוראה לפנות את השלג מהמסלה, ואכן הגיע לבעלזא, בליל שב"ק קיבלו שלום ממנו, כשהגיע תורו של אותו עשיר פנה אליו ואמר לו מי שרוצה להגיע לשבת מגיע, נענה בעל ערוגת הבושם ואמר לסובבים אותו שמעתם מה שהרבי אמר, דברים אלו לא אמר לנו, אלא ליהודי זה שדאג לכך שנוכל לשבות בבעלזא והי' בכך רוה"ק גלוי. פ"א בא "בישוף" לבעלז בשבת ויצא לקראתו, ולא רצה לילך בשטריימל שלו ולקח שטריימל מאברך א', וכשבא בחזרה, אמר הוא ראה אותי אבל אני ב"ה לא ראיתיו, "נראה ואינו רואה הוא מדריגה יותר גדולה מרואה ואינו נראה".

לוחם מלחמות ה'

ידוע מה שהי' מרגלא בפומיה של רביה"ק זי"ע שדרכו במלחמה נגד הציונות הוא ממשיך את הדרך מצדיקי בית בעלזא, כידוע שהרה"ק מהר"י בעלזא לחם בתקיפות נגד המתחדשים, ורצה לעשות פילוג הקהילות בגאליצי' כמו באונגארין, כי ההתבדלות בבעלז הי' מיסודי היסודות עד שאמרו בבעלז כי אם לא נמצא רשעים בסביבותיהם להפרד מהם צריכים להשתדל שפושע ישראל יקבע את דירתו שם כדי שיהי' ממי להפרד. וגם הרה"ק מהרי"ד הלך בדרכי אביו, ועוד בחיי אביו תפס מקום במערכות המלחמה נגד ההשכלה, ובמחזיקי הדת שהוקמה אז ע"י אביו והגה"ק ר' שמעון סופר זי"ע הי' נחשב בין הראשונים לעמוד על המשמר.

וכמו"כ הי' אחר מלחמת העולם הראשונה שהחל אז להתפשט נגע הציונות הי' אז הראש והראשון לעמוד על המשמר לבלתי תת לשטן להשחית לחדור לבתי בני ישראל, פ"א התבטא שצריכים לכוון על ה"ציוניסטן" ועל ה"מזרחיסטן" ולמלשינים אל תהי' תקוה וכו' וכל המינים כרגע יאבדו, [ודבר זה נכתב במכתב עת "קול ישראל" חשון תרפ"ז ושם כתוב שאמר זאת בדרשה לפני כל נדרין, באחד ממכתביו כותב בזה"ל: "כל המתדבק בהם מיד נכנס בו רוח מינות וכפירה מפעפעת בו רח"ל, ויש לי הרגשה לומר שהמזרחי עוד יותר מסוכן לדת מהציונים", פ"א אמר בדרך הלצה למה נקרא שמם מזרחי לפי שהשכינה שורה במערב, והם לוחמים עם כביכול נגד השכינה לפיכך נקראים מזרחים, אמר שכשמברך שלא עשני גוי מכוון ג"כ שלא עשני ציוני לפי שהם נכללים ג"כ במלת גוי, לפי שכל שיטתם הוא להתדמות להגוים ויהי ככל הגוים בית ישראל.

וכמו"כ לחם כארי נגד כל רעיון של האגודה ובכל מוצאי יו"ט הכריזו בבעלז בשם האדמו"ר שלא להתחבר עם הציונים והמזרחי והאגודה, וכן אמר כ"ק רביה"ק זי"ע שהרה"ק רבי ישכר דוב היה הראשון שהסביר לו גודל סכנת האגודה, אמר, "עס איז געווען ביי מיר (אין ביהמ"ד) בחורים און יונגעלייט וואס זייער פנים האט געשיינט פון תורה און יר"ש, און זייט זיי זענען אריין און דע אגודה קען איך זיי נישט קוקן אין פנים". רגיל היה הרב מקראסנא ז"ל לומר בשם אביו שכשנתייסד האגודה לא אמר הרה"ק רבי ישכר דוב ז"ל כלום ולא יצא נגדם ויש שאמרו שהרה"ק מבעלזא הוא מהאגודה, אז אמר פ"א בס"ג: "אלה עשית" ווען די האסט געמאכט די אגודת ישראל "והחרשתי" האב איך שטיל געשווינגן, אבל "דמית היות כמוך", אבער די קלערסט היה כמוך און מ'גייט ארום זאגן איך בין מסכים מיט אגודת ישראל, "אוכיחך ואערכה לנגד עיניך", וועל איך ארויס קומען בחרב ובחנית. פעם הביע רבינו הק' זי"ע: "ווען איך וואלט מיך באנוצט מיט די לשונות פון בעלזער רב קענן די אגודה, וואלט מען מיר נאכגעוואפן מיט שטיינער.

עם מרן ה"עצי חיים"

סיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל שאביו מרן העצי חיים זי"ע הי' חשוב מאד בעיני הרה"ק מהרי"ד, וכמה פעמים נתבטא בהתפעלות רבה ממרן עצי חיים, בעת שהותו של מהרי"ד בראצפערט בעת מלחמת העולם הראשונה וגם מרן העצי חיים הי' שם, רצה פעם העצ"ח לילך לבקרו ושלח את בן ביתו אל מהרי"ד לשאול באיזה זמן שיוכל לבא, הקפיד על השליח ואמר על אדם גדול כזה אתה שואל מתי שיבוא בכל עת שרוצה לבוא דלתי פתוחה לפניו, פע"א הי' צריך העצ"ח לבקרו וראו את המהרי"ד עוסק שלא כדרכו בסידור הכסאות בחדרו, ושאלו אותו לפשר הדבר, ענה מה אתה שואל "דער סיגוט'ער רב איז דאך א לייב" וצוה לכסות את השלחן במפה כמו בשב"ק באמרו כי הרב מסיגעט הוא ת"ח ות"ח הוא בבחינת שבת, בעת שהי' אצלו עצ"ח בעריכת השלחן בליל שב"ק שאל אותו מי הוא המשב"ק הראה העצ"ח על "ר' אשר גבאי" וצוה מהרי"ד את משמשו שיניח בשב"ק זו את ר' אשר לשמש אצל השלחן בהעמדת היין וכדו' וישבו מהרי"ד ועצ"ח וערכו השלחן ביחד ור' אשר עומד ומשמש, ואחר כל מאכל עירב מהרי"ד את השיריים עם השיריים של העצ"ח, וחילקם כך להחסידים, באותו עת ששהה בראצפערט נולד לעצ"ח מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל וכיבד העצ"ח את מהרי"ד בסנדקאות ולבש הרה"ק מהרי"ד את השטריימעל לכבוד הברית וגם צוה לכל היושבים והחסידים שילבשו את השטריימעל להברית.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

רמזים רבים ראו אצלו על שקרב והולך יומו האחרון, בליל שמיני עצרת האחרון בעת שנכנס אל הרבנית לברכה בברכת "גוט יום טוב" כמנהגו, אמרה לו הרבנית: "היום התפללת בקול רם והיה ב"ה עולם גדול", הפטיר הרה"ק לעומתה: "אַ דאגה אין בעלזא אן עולם אַ גלאטע שבת חיי שרה וועט דא אן לויפן אַ עולם".

בשנתו האחרונה השתתף בשמחת חתונה והי' שם כמה ציונים ששרו את שיר הציוני, שקראו "התקוה" ורוחו של הרה"ק נסערה מאוד למשמע השיר הטמא הזה, ומרוב צערו קיבל שטף דם ברגלו ונפל למשכב, ומחולי זה לא קם ונסתלק בליל שב"ק פר' חיי שרה כ"ב מרחשון שנת תרפ"ז, ורבבות אלפי ישראל מרחבי גאליצי' באו לחלוק לו כבודו האחרון, גם רביה"ק זי"ע הספידו מספד תמרורים בעיר סיגעט וההספד נדפס במילואו בספה"ק דברי יואל פרשת תולדות.

כ"ב חשון

הגה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ זי"ע
בעמח"ס "לבושי שרד" ו"ערבי נחל"

מתולדותיו

נולד בשנת תקט"ו בעיר אוזיראן, כשהגיע לפרקו נשא בהמלצת הגאון בעל "מאיר נתיבים" את בת בנו של הגאון ר' אברהם אביש מרגליות בעל "צילותא דאברהם" אחיו של ה"מאיר נתיבים" ה"ה הגאון ר' יחיאל מיכל מלשקאביץ זצ"ל, בשנת תק"מ הרבין תורה בנאדבורנא ובין תלמידיו הי' הגאון מבאטשאטש זצ"ל, כיהן ברבנות בכמה קהילות בישראל קודם בעיר חורוסטקוב, ואח"כ בעיר בוזשנאב כפי שאנו רואים

בדרשותיו בספרו "ערבי נחל" בשנת תק"ן, ואח"כ בעיר "סראקע" שבה כיהן עד שנת תקס"ט שאז עלה לארץ ישראל, וע"ש העיר הזאת נקרא בקרב ישראל, חביב ונערץ ה' על בני קהילתו, הוא שפט אותם בחכמה ותבונה, בני עירו קבלו את פסקי דיני כמפי האורים מבלי לערער עליהם, מסופר שכדי שיוכל לפסוק דין תורה בלי שום חשש של משא פנים בדין, התקין בבית דינו שבעלי הדין אשר באו לדין לפניו, עמדו בחדר מיוחד מבלי יוכל לראותם משם, והוא ישב בחדר אחר, הרבה בדרשותיו הנפלאים ובתוכחת מוסרו הנעים השוה לכל גם להפחותים שבקהל, והרבה מדרשותיו באו לאחר מכן בספרו "ערבי נחל", לפני עלותו לארה"ק בשנת תקס"ט, יצאו כל העיר אנשים נשים וטף ללוות את רבם הנערץ, ולווהו עד מחוץ לעיר, על אף שתמיד ה' מוכיח ומיסרם, היתה אהבתם אליו, וקשה היתה עליהם פרדיתו, כשיצא מן העיר הפך פניו כלפי העיר ואמר: כמה נאה את סראקע, שאלוהו, הלא כשרבינו ישב בה ה' מייסרנו קשות ועירנו לא מצא חן במיוחד בעיניו, השיב להם בצחות: היא גופא מפני שאין אתם בתוכם עכשיו על כן נאה היא....

רבותיו

עיקר חכמתו קיבל מאת רבו הגדול רבי זאב וואלף מטשארני–אוסטראה זי"ע, וז"ל בעל שם הגדולים החדש: הרב מו"ה דוד שלמה אייבשיץ, הוא המאור הגדול, הגאון האמיתי החסיד המפורסם קדוש ישראל, בנגלה ובנסתר ידיו רב לו, הי' אבד"ק סראקע, חיבר ספרים נוראים... והוא מתלמידי הרב הגדול, חסידא קדישא מו"ה זאב וואלף מטשארני–אוסטראה, ע"כ, כמו כן קבל תורה מפי הרה"ק רבי משולם פייביש מזבאריז זי"ע, וגם מביאו בספרו לבושי שרד בשו"ע או"ח סי' קס"ח, וגם בסוף יו"ד, ידוע היא העובדא שבעת כהונתו בסאראקע, הי' נוסע תמיד אליו ללמוד תורה מפיו, ובני קהילתו של ר' ש"ד בקשו להניאו מלנסוע לרבו הק', באמרם אליו שלא נאה לגאון כמוהו לנסוע למי שאינו גדול כל כך בתורה, והוא ניסה תמיד להוכיחם שרבו יותר גדול ממנו בתורה, אך הם לא קבלו את דבריו, פ"א הגיע ר' פייבוש לסראקע, רצו התלמידי חכמים בני סראקע להווכח אחת ולתמיד את גדלותו בתורה, ונכנסו לתהות על קנקנו והציעו לפניו שש קושיות חמורות בש"ס, והוא בגודל ענוותנותו ענה להם שיכול לתרץ כל השש קושיות בתירוץ אחת והיא – שאינו יודע ללמוד, אח"כ נכנס הרה"ק בעל לבושי שרד לרבו ומענה בפיו, שגם בלאו הכי הוא סובל רבות מבני עירו על נסיעותיו אליו ועתה שמנע עצמו מלהראות את כוחו בתורה עאכ"ו שלא יניחו לו, ענה לו רבו הנח לי כמה יגיעות יגעתי עד שפעלתי שלא אראה את למדנותי מן השפה ולחוץ וכעת ברצונך שאאבד עולמי בשעה אחת, ומ"מ בפעם אחרת הי' רבו עוד פעם בסראקע ונתעוררה שאלה חמורה בעניני מקוואות אז הוכרח לפסוק בדבר שנוגע לעיקרי תורה, ואז נוכחו כולם בגאונתו (כתבי הרי"ש שו"ב), בין רבותיו נמנה אף הרה"ק רבי עוזיאל מריטשעוואל זי"ע בעל "תפארת עוזיאל".

בשפתי צדיקים

הי' גאון גדול בתורה, וקדוש ונורא הי' שמו בין רבותינו גדולי ומאורי החסידות, ונצטט מדבריהם עליו בהסכמותיהם על ספרו "לבושי שרד" על הלכות ש'מיטת ושבירת העצמות, ר"יאה, ד"ינים ליו"ד, ומשם תקחנה, הרה"ק מאפטא על אף שראה אותו מעולם, רבה היתה השתקקותו לראותו, וכך הוא כותב בהסכמתו: מי האיר ממזרח צדק, נודע בשער בת רבים בישראל גדול שמו כשמן תורק, מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק, עילית תהילת גולת כותרת, ה"ה כבוד הרב הגאון המובהק, בקי בחדרי תורה נ"י פטיש הימיני עמוד החזק, המשובח והמפואר כבוד קדושת שמו מה"ו דוד שלמה נ"י שהי' אב"ד סאראקע, ועתה זכה לישב על התורה ועל העבודה באה"ק תובב"א, ואמת הי' הדבר אשר שמעתי בארצי על אודותיו ועל חכמתו אשר נתן אלקים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד ורוחב לב נכון בים התלמוד ופוסקים, ומחדדין שמעתתיה טפי, חידודי' קודם לליבונה ללבן ולברר שמעתתא אליבא דהילכתא, ומה נכבד הי' בהגלות נגלות לעיני ומצאתי ראיתי את שאהבה נפשי פה להשתעשע עמו באהבים ואילת חן, אך דודי מני נסע ואינו דומה שמיעה לראיה, איברא אי לא חזינא ארי' חזינא מרבעתיה דידיה ה"ה מכתבי פיתוחי קודש... ע"כ, הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע כותב בהסכמתו ...ואף שאין דרכי ליתן הסכמה על ספרים חדשים הנוגעים להלכה פסוקה, אך אוקי גברא אחזקתי', כי הוא חריף ובקי בחדרי תורה כחד מן קמאי, וכל מעשיו לשם שמים, וצלל בים אדירים לירד לעומקה של הלכה, ע"כ אמרתי כל מן דין סמוכי לנא, לאדפוסי אידרא לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל... ע"כ, וז"ל של הגה"ק בעל "באר מים חיים" זי"ע: הן הבהיק והאיר נגד עיני ספר נפלא יקר הערך, מופז ונחמד למראה בעיני בעלי השכל, אשר הועלה ואשר הובא מארץ הקדושה תובב"א, והאיר מפני המזרח אור תורה של כבוד הרב הגאון הנשר הגדול בוצינא דנהורה תפארת ישראל... ובבוא עם הספר הלז להעלותו על הדפוס המשובח דפה קהלתנו ק"ק מאהלוב, קריתי בו שתים ושלוש דלתות, וראיתי שדברי הספר המה... דברי האורים המאירים ומתנוצצים לכל עבר ופנה, ותומים שמתמם דבריו בפסקי הלכות, ודוד בכל דרכיו משכיל, וה' עמו לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, וגם אני איזיל ואשתבח בעירי לחזק ידי המביא לבית הדפוס שעל ידי מעשי אצבעותיו יזרח אור הבהיר... ע"כ.

ומלבשתו ענווה

"מאד מאד הוי שפל רוח" הי' נר לרגלו, לא הרשה לפרסם שמו בעת שהוציא ספריו, וז"ל של המביא לבית הדפוס של ספרו "ערבי נחל" ה"ה תלמידו הנאמן רבי ארי' לייבוש מרגליות זצ"ל: "והנה לא נמצא בכתבי המחבר טעם לקריאת החיבור הלז בשם ערבי נחל, אך עיין בזוהר ויקרא ויקרא דף פ"ה ע"ב, נראה שמגודל ענוותנותו דהמחבר קראוהו בשם זה, וגם כי ערבי נחל במ"ק עם הכולל בגימטריא דוד שלמה במ"ק, וגם מזה נראה ענוותנותו וצדקתו כידוע", בשנת תקפ"א הוציא לאור הרה"ק ר' ישראל נחמן דרוהאביטשעער זי"ע מבאי ביתם של תלמידי בעשטה"ק זי"ע, נאמן ביתו של קדוש ישראל הרב

החיד"א זי"ע את ספר "אש"ד הנחלים" של הרד"ש הכולל ביאורים ללשונות הקשים שבט"ז ומג"א, וגם על הספר הזה לא הרשה לכתוב שמו וז"ל של ר' ישראל נחמן בהקדמתו: לדידי חזי לי האי שופריא דהמחבר, מכירו הייתי לשעבר, עודנו באבו במדינתינו פולניא יע"א, אף כי אחרי עלינו אל ההר הטוב הזה, אדמת קודש צפת אתל"א, שם ישבנו על התורה ועל העבודה, עבודת הקודש, וראו ראיתי את גודלו ואת ידו החזקה בתורה ובחסידות, ובנאות דשא הרביץ תורה בישראל, וחיובא רמיא עלי דידי לפארו ולהללו ולספר שמו בכל הארץ, לעשות לו שם כשם הגדולים אשר בארץ, אמנם מה אעשה כי זממא נפל בפומיה דהאי גברא בצוותו לבל אשא שמו על שפתי חיבוריו", וגם אחרי עלותו לאה"ק בשנת תקס"ח עם כל כבודו וגדלו ופרסומו שהי' לו בחוץ לארץ, התיישב בעיה"ק צפת יצ"ו וקבע מקומו בביהמ"ד למטה במקום העניים ופשוטי העם, והתפרנס ממלומדות עם איזה תלמידים.

במקום שיש חילול ה'

עם כל ענוותנותו, להיפך הי' הדבר כשנגע דבר מה לכבוד ה' ותורתו, אז ויגבה לבו, באותו הימים שישב בצפת הי' בביהמ"ד ההוא איזה גביר שהי' מקומו למעלה בביהמ"ד במקום חשובי העם, ופרנסתו שלו היתה בשפע מבניו שהניח בחו"ל שהיו שולחים לו סכום נכבד תמידין כסדרן, פ"א אירע עכוב בדרכו של השליח, והי' הגביר שרוי בעגמת נפש, הן על הכסף שאזל מכיסו, והן על חוסר ידיעתו מבני משפחתו, והנה סוף סוף הגיע השליח וצרור הכסף בידו, כאשר השליח הביא את הכסף היתה זאת באמצע התפילה, והלז שוחח עמו קצרות על אודות איחור דרכו, רד"ש שעמד במערב ביהמ"ד יצא ממקומו, ופסע לעבר ה"מזרח", נטל את הגביר בזרועו והוליכו לחוץ ביהמ"ד, ואמר לו "כאן מותר לדבר" וחזר למקומו, בשעת מעשה חרה הדבר להגביר וגמר בלבו שאחר התפילה יעשה את החשבון, אבל אחר התפילה חשב הגביר כי הצדק דווקא עם רד"ש, כי הלא אמת שאסור לדבר בבית הכנסת, ואדרבה הלא ניכרת בזה יראתו הגדולה שלו, שלא גר מפניו, עם היותו כעני עומד בסוף ביהמ"ד, ואני הוא עומד במזרח, אי לזאת נגש הגביר אל רד"ש ונתן לו סכום נכבד מאד, אבל רד"ש לא רצה לקחתם, כאשר העתיר ההוא בהפצרותיו שרצונו להנות אותו, אמר לו: הלא אני מלמד עם כמה תלמידים, קנה צלוחית יי"ש משובח ונשתה כולנו יחד.

ובא השמש

ביום כ"ב מרחשון תקע"ד נסתלק ונטמן בבית החיים העתיק בצפת במערה אחת עם הרה"ק רבי ארי' לייב מוואלטשיסק והרה"ק רבי אברהם דובער מאווריטש בעל "בת עין" זי"ע, על מצבתו חקוק: פ.נ. הרב הגאון האמיתי צדיק יסוד עולם חסיד ועניו מ' דוד שלמה בן יחמיאל בעמ"ח ספר לבושי שרד וס' ערבי נחל עלה לשמים כב' מרחשון ש' תקע"ד לפ"ק.

מורשתו הרוחנית

מורשתו הרוחנית שהשאיר לנו היא ספריו הק' שנתקבלו באהבה רבה בתפוצות ישראל, א) "לבושי שרד" על הלכות ש'מיטת ושבירת העצמות, ר'יאה, ד'ינים ליו"ד, זה הי' ספרו היחידי שזכה עוד לראותו בחיים חיותו עולה על שלחן מלכים מאן מלכי רבנן, ספר שהרעיש תבל בשעתו, והוכר כספר יסוד, ורבים מגדולי התורה נמנעו מליתן היתר הוראה למי שלא הי' בקי בספרו זה, על הספר מסכימים רבים מגודלי ומאורי הדור, ה"ה הרה"ק מבארדיטשוב, הרה"ק מאפטא, הרה"ק רבי ארי' לייב מוואלטשיסק (מתלמידי המגיד זי"ע, שהי' מוקיר ומחבב את רד"ש מאד, ואף נקבר אתו ביחד באותו מערה), הרה"ק בעל באר מים חיים, זי"ע, כולם כאחד משבחים ומפארים את רוב גדולו של הספר בהנהרת פסקי הלכה בעומק העיון, הרה"ק מוואלטשיסק זי"ע (שמילא את מקומו של רבי ארי' לייב מוואלטשיסק אחר עלותו לא"י) חיבר ספר "עמק השידים" השגות על הספר "לבושי שרד", ונכנס להרה"ק מאפטא זי"ע ליטול הסכמה, החריש הרה"ק מאפטא וסגר את הספר, למחר בא אליו שוב לבקש שיסכים על ספרו, פנה אליו הרה"ק מאפטא ואמר לו: על הרב מסארקע אתם רוצים לעשות השגות, אני מעיד עליו שהי' לו גילוי אליהו, הניחו לו עם שיבושיו, אין צריך לתקנן, ואמנם חזר בו הרב מוואלטשיסק,

ב) גם הגהותיו על שו"ע או"ח ויו"ד וחו"מ, שרד"ש כתב על שו"ע שלו נתקבל באהבה רבה בין לומדי התורה, תעיד על זה שמצאו להם המדפיסים חובה לשבצו יחד עם השולחן ערוך ולהדפיסו על הגליון ביחד עם שאר נושאי כלים,

ג) "ערבי נחל" בספר ענק זה הוא משלב את הפשט והדרוש, הנגלה והנסתר, הלכה ואגדה, מוסר וחסידות, וזה בדרך כלל הסדר: בפתיחה מחרוזת קושיות יסודיות בהבנת פשוטו של מקרא, לאחר מכן הוא עובר לישוב הפסוקים בהקדמות המיוסדות על אדני פז כתבי אריז"ל ותורת הבעשטה"ק, משולב ובנוי בקשר בל ינתק עם דברי הגמרא ומימרות חז"ל, חורז ודורש בדברי מוסר נוקבים התעוררות לעבודה, וע"י אוצר בלום זה שהכל בו, נעשה העקום למישור, וכל הקושיות מתיישבות אחת אל אחת,

ד) "נאות דשא" (דש"א ר"ת של שמו) ספר שו"ת הלכה למעשה על כל ד' חלקי שו"ע, את רוב הספר הוציא לאור הגאון ר' אברהם בנימין קלוגר בנו של הגאון רבי שלמה קלוגר מבראדי בעל "חכמת שלמה, זצ"ל, גם יש הוספות להספר בשם כ"ד הקמח, ו"מי מנוחות", ה) "אשד הנחלים" ביאור על לשונות הקשים בטורי זהב ובמג"א,

ו) "משוש כל המתאבלים" פירוש כפול על מגילת איכה, פי' אחד נקרא "כל המתאבלים" דולה את עומק האבל והאנחה המפעמים בפסוקי המגילה, וזה לעומת זה פי' ב' הנקרא "משוש" חושף מתוך איכה את רמזי הגאולה ורום השמחה המעותדת למתאבלים על ירושלים,

ז) "מגילת סתרים" הספר בנוי בעיקרו על פרק א' דתהלים, הרבה עניני ויסודות העבודה ומוסריו הנפלאים, ויש עוד הרבה ספרים בכתובים שלא ראו עוד אור עולם, והם ספר "טיב גיטין" חיבור גדול על מסכת גיטין עמוק בחריפות ובקיאות, ספר "כד הקמח" על ג' מסכתות ק'מא מ'ציעא חז'לין, חיבור נפלא על שו"ע א"ע, כמו כן נדפס ממנו ספר רפואות וסגולות, וספר על בנין בית המקדש השלישי, גם הרבה מחידושיו נדפס בספר של מורו וחמיו זקנו "צילותא דאברהם" שהוא הכינו לדפוס.

דבר בעתו

קריאה פעורר הזפן | לילות החורף (א)

לקט מפרי קודש לפי צ"ק וקדוש עליון, תמיד לקדושת היום וסגולת

אין פרשת וירא איז דאך מרומז אלע ימים טובים, ס'איז א ראש השנה'דיגע פרשה, די קריאה איז דאך פון די וואך (וה' פקד את שרה ופרשת העקידה). און די וואך שטייט אויך פון סוכות... דער מדרש זאגט אז דאס וואס אברהם האט געזאגט (בראשית יח, ד) והשענו תחת העץ מיינט א סוכה, איז דעמאלטס געווען סוכות.

תוס' אין ראש השנה (דף יא. ד"ה ד"ה אלא) זאגט אז ס'איז געווען צווישן יום כיפור און סוכות, ווייל לויטן פרקי דרבי אליעזר (פרק כט) אז אברהם אבינו האט זיך געמל'ט יום כיפור, קומט אויס אז יום שלישי למילתו איז געווען צווישן יום כיפור און סוכות.

אין די וואך איז מרומז אויך פסח ומצות אפה (בראשית יט, ג) ויאכלו, זאגט רש"י פסח היה.

שפעטער שטייט (שם כא, ח) ביום הגמל את יצחק, "הגמל" איז אותיות "מגלה", איז דאך מרומז אויך פורים. (הובא בדברי יחזקאל (לפורים) בשם הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זללה"ה).

די גמרא אין ראש השנה (דף יא.) רעדט ארום וועלכער יום טוב ס'איז דעמאלטס געווען, ווייל דער מלאך האט געזאגט (בראשית יח, יד) "למועד" אשוב אליך (ופירש"י ליום טוב הראשון הבא ולשרה בן), און די גמרא פירט אויס אז דער מלאך איז געקומען סוכות און געזאגט אויף פסח ולשרה בן.

ספר שולחן מלכים (ח"א), שיחות קודש ממרן רבינו שליט"א
עם כ"ק האדמו"ר ממאדזשיץ שליט"א, ה' וירא תשס"ט

◆◆◆

שמעתי מפי הרה"ק אדמו"ר רבי יעקב יוסף טווערסקי זצל"ה מסקוויא, שהגיד בשם הרה"ק ר' אברהם יושע העשיל מאפטא זי"ע בעל אוהב ישראל, שאמר על לילות הארוכות אשר בימות החורף, שהן גיבענטשטע נעכט.

(אמרי דבש)

נכון מאוד ובוודאי שכאו"א ישמור עצמו מאוד לבל לעשות עוד דברים מכוערים למען יראת ה' יהי' חופף עליו כל היום, ויכין א"ע לימי החורף ללילות הארוכים הבעל"ט לעבוד בהם את ה' ולהוסיף לימוד התורה, וכמו"ש בקדשו הרר"ב מפרשיסחא בלה"ק: "די זיסע געסט די לאנגע ווינטער נעכט קומען אן" צריך האדם להכין לקבלם בטהרה ולעבוד בהם את ה' בתורה ובמעשים טובים.

(תפארת שמואל)

◆◆◆

שמעתי מר' לייב אברהם שו"ב דק' אטיק מאהלוב, ששמע מפה קדשו של הרה"ק מרוזין שאמר בשם אביו הרה"ק ר' שלום מפאהריבטש, כי פסוק (בראשית א' ב') והארץ היתה תוהו ובוהו נאמר על השבתים שעד שבת חנוכה, ויאמר אלוקים יהי אור קאי על שבת חנוכה, והרה"ק מאפטא היה קורא אותן כדרלעומר שבתים, ואחד קדוש (הרה"ק ר' צבי מזידישוב זי"ע) אמר בזה"ל די ווינטערדיגע סדרות גייען גיט אנגעטוהן (מיט פעלצן), כלומר שהם בלבוש עב.

(מרגניתא דבי רבנן)

◆◆◆

אמר הרה"ק ר' צבי מזידיטשוב זי"ע, בעל העטרת צבי, שלילות החורף יש להם קדושת חול המועד, וכאשר האדם עוסק בתורה בלילות החורף הארוכים זוכה להרגיש בהם קדושת חול המועד.

(הגה"ק מהרי"ד מבעלוא זי"ע)

◆◆◆

פעם אמר הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע: "אַ איד קען זיך אויסבעטן ווינטער פארטאג'ס ווי יום הקדוש ביי נעילה".

(אוצר ישראל)

~ נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת ~

פני שבת נקבלה (ב)

בואו ונצא לקראת שבת ◇ לכה דודי

בואו ונצא לקראת שבת

לרוץ לקראת השבת

מודה איסי בן יהודה (שאם רץ והזיק) בערב שבת בין השמשות, שהוא פטור, מפני שרץ ברשות (פי' ברשות מצוה, רבינו חננאל), אמר רבי יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה.. מאי ברשות איכא (כלומר בין דנקט 'בין השמשות', ובין השמשות אין דרך בן ברית להיות עוסק בצרכי שבת, שכל ישראל זריזין הן במצוות, א"כ מאי ברשות איכא, ומשני שיוצא מעוטף לקראת שבת מלכתא, שיטה מקובצת), כדר' חנינא, דאמר ר' חנינא 'בואו ונצא לקראת כלה מלכתא', ואמרי לה 'לקראת שבת כלה מלכתא', רבי ינאי מתעטף וקאי, ואמר 'בואי כלה' 'בואי כלה'.

(בבא קמא לב.)

כיוצא לקראת המלך

'בואו ונצא', כאדם המקבל פני מלך.

(רש"י, בב"ק שם)

וכיוצא לקראת חתן וכלה

ילבש בגדיו הנאים, וישמח בביאת שבת כיוצא לקראת המלך, וכיוצא לקראת חתן וכלה, דרבי חנינא מעטף וקאי בפניא דמעלי שבתא, ואמר 'בואו ונצא לקראת שבת מלכתא', ר' ינאי אומר 'בואי כלה' 'בואי כלה'.

(שו"ע - או"ח סי' רסב ס"ג בהגה)

כן היה מנהג הקדמונים

'שבתא' היא מלכתא ואיהי כלה, ובגין דא הוו נפקי מארי מתניתין ערב שבת לאקדמותי לארחא, והוו אמרי 'באי כלה באי כלה', וצריכין לאתערא שירה ותהדה, (השבת היא המלכה והיא הכלה, ולכן היו יוצאים חכמי המשנה בערב שבת, ומקדמים לקראתה בדרך, והיו אומרים 'בואי כלה' 'בואי כלה', וצריכין לעורר שירה ותהדה לכבוד השבת מלכתא).

(זוה"ק - פ' עקב דף ערב:)

בטרם בואה הייתי יוצא לקראתה בכל לבי

כי מהיום אשר ידעתי השם הנכבד והנורא ואשר בראני, ולמדתי מצות ה', לעולם אהבתי את השבת, ובטרם בואה הייתי יוצא לקראתה בכל לבי, גם בצאתה הייתי משלחה בשמחה ובשירים, ומי בכל עבדיה כמוני נאמן'.

(אגרת השבת מאבן עזרא)

לצאת לשדה דייקא

נתפרש בגמרא דקמא בפרק הפרה (ב"ק טו:), ואם היה רץ בערב שבת פטור, מפני שהוא רץ ברשות. ושם אמרו בגמרא דר' ינאי כו' הוו אמרי 'בואו ונצא לקראת שבת מלכתא' כו', ואין ספק כי אם הוא כסברת קצת קלי עולם החושבים כי די בקבלת שבת תוך חצירו של אדם, לא היו אומרים 'בואו ונצא', כנראה כי היו תוך העיר והיו מתחברים לצאת השדה לקראת השבת אורח הנכבד, וגם שא"כ למה יפטרו את הרץ בערב שבת תוך רשות הרבים מן הנזקים, כיון שאין ריצתו לתכלית יציאתו מחוץ לעיר, ובפרט כי עלה דההיא קאמר ההוא עובדא דרבי ינאי כו'.

(שער המוועדות, להאריז"ל - ענין קבלת שבת דרוש א דף סד ע"א)

מנהג המקובלים בקבלת שבת

הנה קיצור סדר קב"ש הוא, שתצא לשדה ותאמר בואו ונצא לקראת שבת מלכתא לחקל תפוחין קדישין וכו', ותעמוד מעומד במקום א' בשדה, ואם יהיה ע"ג הר א' גבוה הוא יותר טוב, ויהיה המקום נקי כפי מה שצריך מלפניו כמלוא עיניו ומאחריו ד' אמות כו', ותחזור פניך כנגד רוח מערב ששם החמה שוקעת, ובעת שקיעתה ממש, אז תסגור עיניך ותשים ידך השמאלית על החזה ויד ימינך על גבי שמאל, ותכוין באימה וביראה בעומד לפני המלך לקבל תוס' קדושת שבת, ותתחיל מזמור הבו לה' בני אלים כו' כולו בנעימה, ואח"כ תאמר ג' פעמים באי כלה באי כלה באי כלה שבת מלכתא, ואח"כ מזמור שיר ליום השבת וכו' כולו, ואח"כ ה' מלך גאות לבש כו' עד לאורך ימים, ואז תפתח עיניך ותבא לביתך כמ"ש בעז"ה.

(שער המוועדות - ענין קבלת שבת דרוש א דף סו ע"א)

הטעם שצריך לילך לשדה

ועתה בצאתך לשדה תבוין, כי הוא חיצוניות העולמות דוגמת השדה, וחיצונים הוא שאנו מעלים עתה בקבלת שבת בשדה וכו'. שדה סוד 'חקל תפוחין', כי תרגום 'שדה' הוא 'חקל'.

(כנף הרנינים, לר"א אזולאי – כנף השני עמוד צב)

בשבת קנה העולם החיבור הקדוש והדיבוק העליון

ועל זה נאמר ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וזה כי אף אם לא היה המלאכה ביום השבת, מכל מקום השבת הוא השלמת העולם, וזה כי השבת קראו חכמים בלשונם כלה, כמו שאמרו בבבא קמא (לב.) בואי כלה, ומה ענין כלה לשבת, אבל העוה"ז ע"י שבת יש לעולם חבור בו יתברך, כי שאר ימים אינם מקודשים כמו השבת, ומפני שהוא זמן קדוש יש לעולם חבור על ידו יתברך, ולכך נקרא השבת כלה, שהיא עומדת להתחבר בבעלה, וזהו השלמת העולם בואי וכו'. מה היה לעולם חסר שבת שהשבת הוא החבור בו יתברך, וזהו ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, כי מלאכתו שהוא העולם כלה ביום השבת, שקנה החבור הקדוש והדבוק העליון, וזהו גמר מלאכת העולם.

(תפארת ישראל, למהר"ל – פרק מ)

בשדה מקום אויר להרחבת הלב

באמרם "באו ונצא", משמע שהיו יוצאים למקום אחר, והענין הוא לצאת נגד ביתם למקום אויר, אל הגן או אל החצר, מקום פנוי וראוי להקבלה, אבל לא שיחויב לצאת חוץ לעיר, והכל לפי האדם ולפי המקום.

(סדר היום - סדר ערב שבת)

לשמוח בביאת השבת

ישמח בביאת שבת, כיוצא לקראת המלך וכיוצא לקראת חתן וכלה.

(שו"ע - או"ח סי' רסב ס"ג)

סדר קבלת שבת בשדה

סדר קבלת שבת כפי דברי רבינו האר"י ז"ל הוא כך. הנה בתחלת הכל אם אפשר לעשות קבלת שבת בשדה מה טוב ומה נעים, והוא מצוה מן המובחר. ואם א"א לעשות בשדה, טוב לצאת בקבלת שבת לחצר במקום פנוי ומגולה. ואיך שיהיה הסדר כך. יעמוד האדם ויחזיר פניו כנגד רוח מערב, ויסגור עיניו, וישים יד השמאלית על החזה ויד ימין על השמאלית, ויכוין באימה ויראה בעומד לפני המלך, לקבל תוספת קדושת שבת, ויתחיל לומר מזמור הבו לה' בני אלים כולו בנעימה, (ואח"כ פיוט לכה דודי כפי מנהג ישראל), ואח"כ יאמר ב"פ בואי כלה בקול רם, ופע"א בלחש בואי כלה שבת מלכתא, ואח"כ יאמר מזמור שיר ליום השבת כולו בנעימה, ואח"כ ה' מלך גאות לבש כולו, ואח"כ יפתח עיניו, וכנזכר בשער הכונות.

והנה באמירת באי כלה נוהגים העולם לצדד פניהם לצד ימין שלהם ואומרים באי כלה הראשון, ואח"כ מצדדים פניהם לצד שמאל ואומרים באי כלה השני, ואח"כ נשארים זקופים כלפי מערב ואומרים באי כלה השלישי בלחש, ומוסיף בזה השלישי לומר שבת מלכתא וכנזכר לעיל.

ויש סמך לצידוד ימין שמאל ואמצע מדברי רבינו ז"ל בשער הכונות, בסדר קבלת שבת, כשעושין בחורתם מן השדה לבית להקיף השלחן, ויותר מתבאר דבר זה מלשון מהרש"ו ז"ל בחמדת ישראל כתב יד. אך בסידור רבינו הרש"ש ז"ל, לא נזכר ענין הזרת הפנים לימין ולשמאל, ועם כל זאת מנהג ישראל תורה הוא, ויש טעם וסמך למנהגם, וכן ראוי לעשות וכו'.

(בן איש חי - שנה ב פרשת וירא אות ב)

לומר לאחרים "בואו ונצא"

כשיוצא לקבל שבת, אם יש עמו חבר או תלמיד שיצא עמו שיהיו ב' או ג' הוא טוב ויפה, וברב עם הדרת מלך, ואם לאו הוא לבדו יעשה אותו, (ואעפ"י שלא הדליקו נרות בבית ויצא לקבל שבת ואחר כך בא לו להדליק אין בכך כלום איסור, כיון שכוונתו לכך, וההדלקה לכבוד שבת עצמו אין לחוש, אבל ענין אחר אין ראוי לעשות אחר ההקבלה), וחכמים הראשונים היו אומרים זה לזה או לתלמידים "באו ונצא לקראת כלה", וכן ראוי לומר כשיוצא, כדי להוציא בשפתיו.

(סדר היום - סדר ערב שבת)

ישתדל שיהי' במנין עשרה

שהיה דרכו לקבץ עמו בני אדם דרך הילוכו, כשהיה הולך לקבל שבת, הן כדי לזכות את אחרים, והן כדי שיהיו עמו עשרה.

(בן יהוידע - בבא קמא לב)

שבת בשבתן

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

שבת קודש היא בבחי' לילה כיום יאיר והיא המשפיע חסד לעולם

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחם היום, היום זה שבת קודש, שהוא כולו בחי' יום, ואין בו בחי' לילה כמאמר הרה"ק מוהר"י מווארקא זללה"ה הטעם שבכל יום כשאחד מקבל פני חברו, בבוקר אומר צפרא טבא, ובערב לילה טוב, **ובשבת קודש אומרים שבתא טבא ביום ובלילה, מפני שכלו בחי' יום**, והוא ישב פתח האהל, שבת היא הפתח של כל ימי השבוע, כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תלין (זח"ב פח.) כל הברכות ומקור החסדים נמשך מש"ק, וכמ"כ מדתו של אברהם הוא חסד, והוא המשפיע מדת החסד בעולם שהוא תכלית כל הבריאה, כי אמרתי עולם חסד יבנה, והוא כמד"א עה"פ **אלה תולדות שמים וארץ בהבראם, בהבראם אותיות באברה'ם שעיקר שמים וארץ הוא ע"י מדתו של אברהם מדת החסד.**

(בית אברהם)

[וראה עוד בספה"ק עטרת ישועה בפרשתן, שמחשב ועולה שהיה זה בשב"ק ורמיזא דחכמתא בענין זה]

הטעם שאין יוצאין בזמנינו

נראה דלזה לא נהגו פעה"ק ירושלים ת"ו, ובפרט פה קהילתינו ק"ק בית אל יכב"ץ, לצאת חוץ לעיר, להיותינו בגלות משום פחד הגוים, ומקום האר"י ז"ל היה בצפת ת"ו, וכן כל בעלי התלמוד לא היו יושבים בעיר מוקפת חומה כירושלים, ולזה היה קל הדבר להם לצאת לשדה.

(שמן ששון - על שער הכוונות שם)

לצאת לחצר או להפוך פניו

טוב לצאת לשדה, ובקצת מקומות נוהגין לצאת מבית הכנסת לחצר, ואומרים באו ונצא וכו' (מג"א סי' רסב סק"ג), ואנו נוהגין שמהפכין פניהם לצד מערב כשאומרים בואי בשלום.

(פרי מגדים – סי' רסב א"א סק"ג)

מעורר לצאת לקראת השבת

המנהג בקושטנדינ"א יע"א לצאת אל העזרה מקום פנוי ומגולה, ובקצת מקומות ראיתי שאינן יוצאין מבית הכנסת להכנסת כלה, אלא מקבלין אותה במקומן תוך בית הכנסת, וכן היה מנהג תירי"א מקדמת דנא, ותכף בואי לכאן ערערתי על המנהג, והנהגתי לצאת אל חצר העזרה מקום מגולה, ויוצאים עמי חירא את דבר ה', ושמעתי מהחכם השלם ניסי כמה"ר יצחק ששון נר"ו, מתלמידי הרב המובהק כמהר"ר אברהם מונסון זלה"ה, שראה לרבו הרב הנזכר כשהיה בכפר ג'ינגיל קייואי, היה יוצא חוץ לכפר על פני השדה הרחק כמטחוי קשת.

(כנסת הגדולה - או"ח סי' רסב)

וטהר לבנו לעבדך באמת (תפלת שבת). מה שמתפללין בשבת וטהר לבנו לעבדך באמת, כי אין באפשרי לבוא למדת אמת רק על ידי שבת קודש, ששבת קודש הוא אות אמת אשר נתאמת ונתברר וכולם מעידין שה' ברא את השמים והארץ וכל צבאם (בראשית ב, א), רק האדם צריך לשמור זאת היטב, וזה זכור ושמור בדיבור אחד (ר"ה כג), ובחול צריך האדם להכין עצמו לזה, וזה שאנו יוצאין לקראת שבת קודש (שבת קיט), כי כמו שהאדם רוצה לקבלו, כמו כן משיג האמת משבת קודש.

(לקוטי הרי"מ - תפלות שבת עמוד קיא)

לעמוד לכבוד השבת – לילך מעט

כתב כנסת הגדולה טוב למקבלי שבת ליצא לעזרת בית הכנסת, ואנו נוהגין לעמוד ולעשות דוגמא כמו שמקבל פני אדם גדול (אליהו רבה סי' רסב סק"ה), ומנהג שלנו בעת קבלת שבת, להפוך פניו למערב, ולילך מעט נגד השבת, ונכון.

(שלחן הטהור, קאמארנא - סי' רסב סקי"א)

להפוך פניו לצד הכניסה לעורר המחשבה לביאת השבת

דוקא ביוצא לשדה לשם קבלת שבת, ומקבלה ברגע השקיעה ממש, בזה ראוי להחזיר פניו בעת קבלת השבת לצד מערב, ששם מקום השקיעה, והרי בשקיעה תלוי רגע קבלת תוספת קדושת שבת, וגם כשאינו יוצא לשדה ממש אבל הוא יוצא אל העזרה, שהוא מקום פנוי ומגולה או אל החצר או הגן, נכון שיחזיר פניו לצד מערב, משא"כ במתפלל בביהכנ"ס, ובפרט כשאין מדקדקים לקבל שבת ברגע השקיעה דוקא, אין קפידה ברוח מערבית, אדרבה כיון שבשעת תפלה פנינו מכוונות לצד ששם ארון הקודש קבוע, נראה דיותר נכון להפוך פניו בעת 'בואי בשלום' וכו' 'בואי כלה' וכו' לצד הכניסה, ששם פתח ביהכנ"ס קבוע, כדי לעורר המחשבה כי זה עתה בשעת אמירה זו נכנסת אלינו השבת קודש, ומתוספת עלינו נפש יתירה ותוספת קדושת השבת, ומראים בנפשותינו שאנחנו מתכוננים ומתכוונים דרך הפתחה לקראתה.

(שו"ת בצל החכמה - ח"ג סי' סה)

יציאה לקבל שבת נלמד ממתן תורה

בשבת קודש ישנה הלכה מיוחדת מאוד, שלא מוצאים כמותה בשום מצוה, והיא "קבלת שבת", לא מצינו קבלת יו"ט, קבלת מזוזה, או קבלת מצה, רק "קבלת שבת", ו'קבלת פנים' זו נלמדת ממעמד הר סיני, שגם שם היתה "קבלת פני השכינה", והיא נעשתה כפי שמקבלים פני מלך, כי בהלכות 'קבלת שבת' יש הלכות שהן מקבילות להמצוות שנצטוו כלל ישראל בעת קבלת פני השכינה.

שבת בשבתו

עיוני שבת קודש בפרשת השבוע

בשבת נתעורר רחמים גדולים בלי שום תפלה

במדרש פרשה זו (ב"ר נא ט) **אין לך שבת ושבת שלא יהא קורין בו פרשתו של לוט, והוא פלא.** ורבים נתקשו בו, ונראה כי איתא בזוהר תא חזי ענוותניותיה דאברהם, שלא התפלל כלל על לוט שיצילהו ד', רק הקב"ה בעצמו זכר צדקת אברהם ובזכותו ניצול, כמו שכתוב (יט כט) ויהי בשחת כו' ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט, **הרי שהישועה באה ממילא בלי שום תפלה, והוא על דרך** (ישעיה סה כד) **והיה טרם יקראו ואני אענה. וכמו כן בשבת הדין הוא דאסור לשאול שאלות צרכיו, וכמו שאמרו ז"ל** (שבת יב.) **שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא ממילא, נתעורר בכל שבת רחמים גדולים להושע בלי שום תפלה והוא כעין פרשתו של לוט.** על כן שפיר עולים דברי המדרש 'אין לך שבת ושבת שלא יהא קורין פרשתו של לוט' והבן.

(אמרי נועם)

אחד מהם הוא, "ויוצא משה את העם לקראת האלקים", משה הוציא את עם ישראל לקבל פני שבינה, במעמד הר סיני היתה הלכה מיוחדת לצאת ולקבל פני שבינה, וכן הוא גם בענין קבלת השבת, היציאה לקראת השבת "בואו ונצא לקראת כלה", כמו שכתב הרמב"ם (הל' שבת פ"ל ה"ב) "חכמים הראשונים היו מתקבצין בערב שבת, ומתעטפים ואומרים 'בואו ונצא לקראת שבת'".

(נפש שמשון - בשם חידושי הגרי"ז פ' יתרו)

יש נוהגים לילך בשדה לקבל השבת, ויש בזה סודות גדולות ונפלאות, כמו שהאריך בזה רבינו האר"י זלה"ה, ולפי שבארצנו אין נהוג זה כלל, וגם בארצות הנוהגים אין רוב הקהילה נוהגים, אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה כמ"ש בעל כנסת הגדולה, לכך לא ראיתי לכותבם כלל, כי ודאי מי שנוהג יודע הסוד האמיתי. אך זה מקרוב נוהגים קצת קהלות, כשבא החזן העומד על הבימה לבואי כלה, הופך פניו נגד פתח בית הכנסת העומד במערב עפ"י הרוב וכל הקהל אחריו.

(קרבן שבת - סדר קבלת שבת ודיניו)

לכה דודי

שלשה תנאים שהתנה מוהר"ש אלקביץ

בשם הרה"ק מהר"ש מבעלזא זצוק"ל, שהמחבר של 'לכה דודי' רבי שלמה אלקביץ, התנה ג' דברים כשחיבר הפזמון: א) לומר הפיוט בעמידה. ב) שלא לדבר באמצע אמירתו. ג) לנגנו בניגון, וכו'.

(ביתו נאוה קודש, בעלזא - חודש אדר עמ' עז)

מתוך שירות ותשבחות

במדרש זכור את יום השבת (שמות כ ח), והן מכבדין אותו במאכל ומשתה ובכסות נקיה, שנאמר (ישעיה נח יג) וקראת לשבת עונג, ולא עוד, אלא כשהוא נכנס אנו מקבלין אותו 'בשירין ובזמירין' שנאמר (תהלים צב א) מזמור שיר ליום השבת.

(מדרש תהלים - מזמור צב א)

בשם זקני חסידים, כי מחבר הזמר המקובל הק' רבי שלמה הלוי אלקביץ, כיוון בעת חיבורו זמר זה, את אותן הכוונות שייחד בתפילת העמידה שמונה עשרה.

(ביתו נאוה קודש, בעלזא - חודש אדר עמוד עז)

משמחים את השכינה והשכינה משפיע לו שמחה

בפזמון "לכה דודי" בליל שב"ק היה רבינו הק' [משינאווא] מאריך בריקוד, ואמר כי איתא בזוה"ק (שמות דף קפז:) על הפסוק עבדו את ה' בשמחה, חדוה דבר נש משיך לגבה חדוה אחרא עילאה, ומקובלני מרבותי שע"י ששרים ושמחים בפזמון לכה דודי, משמחים את השכינה הקדושה, והשכינה משפיע לו לאדם שמחה לימות החול, וגם לעתיד לבא.

(דברי יחזקאל החדש - עמוד שלו / באר יעקב חיים - על קיצשו"ע ח"ב עמוד סט סקנ"ז)

הכאת כף אל כף תיקון החטא

אמר רבינו הק' משינאווא, כי ע"י שמטפחים ומכין כף אל כף בלכה דודי, מתקנים את החטא הידוע, כי כ"ף בגימטריא מאה, וכ"ף אל כ"ף זה מאתיים, ועולה בטלה במאתיים.

(דברי יחזקאל החדש, דף שלו / באר יעקב חיים, על קיצשו"ע ח"ב דף סט סקנ"ז)

ואחר המזמורים (צה-צט) יעמדו כל העדה הקדושה לכבוד שבת מלכתא, לשורר הפיוט הנאה והמשובח והמהולל ברוב התשבחות אשר בנאו ויסדו הרב הכולל האלקי כמהר"ר שלמה הלוי אלקבץ.

(תקוני שבת, שנת תקפב – בהקדמה דף ג ע"ב)

ענין הניגון הוא ענין התעוררות לעורר דמיון נשגב לנצחון או לשפלות ומעורר גם את עצם האדם ורעיונותיו העמוקים אשר אינם נגלים לו בלי זה ע"י איזה סיבה וכו', גם הניגון הוא ציור המחשבה וציור הדבר ורשימות המחשבות וכו', גם הניגון המשכה כמ"ש בספר שלטי הגבורים פרק נג כי יש חיות כאלו שנשבאים ע"י הנגונים שמנגנים, באים מעצמם לאותן המנגנים אף כי המה בסבכי היערה וכו', ומפני כל הנ"ל מנגנים 'לכה דודי' כמובא שצריכין לנגן לכה דודי לשבת קודש כי זהו לעורר לבבינו ולצייר במחשבותנו ובלבנו ענין אהבת יתברך ולהמשיך לאהבתו יתברך.

(קונטרס אחרי טל, לברסוב – מאמר הניגון)

עזוב תעזוב

בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זצוק"ל: אמר שאם מסייעים להחזן בעת ניגונו, מקיימים בזה מצות עזוב תעזוב'.

(בצילא דמהימנותא, בעלזא - עמ' ג)

איתא בשם צדיקים שבעת ביאת משיח צדקינו יקבל משיח את נשמותינו כפי שאנו שמחים בעת לכה דודי בליל שב"ק.

(שיחות התחזקות - בין המצרים דף שס ע"ב)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

בעת לכה דודי ישא לבו נפשו בשירה לקראת שבת קדשינו, ולא יעיין בספר בזמן זה

מרן רביה"ק בעל ברך משה זללה"ה נכנס פעם לביהמ"ד לאחר התפלה בליל שבת קודש, וראה את הר"ר משה אפרים הערשקאוויטש הי"ו שהוא מסדר הספרים, ושאל אותו אם לא סידרו הספרים קודם שבת קודש, וכשהשיב שאכן סדרו

הספרים לפני שבת קודש אלא שהעולם עיינו כעת בתוך הספרים בעת התפלה, נענה רבינו ואמר, "אויב אזוי ווען האט מען געזינגען", ע"כ, וגילה מורת רוחו על המנהג שאינו נכון אשר בעת קבלת שבת דצריך למימרונהו בשירה וזמרה כראוי כדאחז"ל 'כיוצא לקראת מלך', יעיינו בהספרים באותה שעה.

(מקראי קודש - שבת, קבלת שבת)

מעשה פלא מקבלה בשם הקדוש בעל לכה דודי המורה על אופן אמירתה הנכונה

סיפר אב"ד לימנוב שליט"א, בהיותי בארץ ישראל להשתטח על קברי הצדיקים הקדושים שרפי מעלה, הגענו ביום מן הימים לעיר הקודש צפת להתפלל על ציון הק' האריז"ל והמקובל האלקי רבי שלמה אלקבץ בעל לכה דודי והרמ"ק, ושאר קדושים הטמונים בביה"ח ההוא, ומצאנו שם ציבור גדול שבאו להתפלל שם, נצטרפתי עמהם להתפלל יחד והיה התעוררות גדול.

פתאום הגיע לשם זקן אחד וצוה להשתיק את הציבור המתפללים כי רוצה לומר איזה דברים, ופתח ואמר: היום הוא יומא דהילולא של רבי שלמה אלקבץ בעל לכה דודי - לפלא שאף אחד מהמתפללים לא ידע מזה - בכל שנה ושנה אני בא כאן ליומא דהילולא, ואני מוצא ציבור גדול מתפללים במקום הזה, מבלי שאף אחד יודע שהיום הוא יומא דהילולא דיליה. ואני רוצה למסור לכם דברים שקבלתי מאבי והוא מאביו - שניהם האריכו ימים וחיו יותר ממאה שנה - איש מפי איש עד רבי שלמה אלקבץ, שאמר, שהוא מתרעם מאד על אלו שמזלזלין בפיוט לכה דודי, ונראה אצל כמה אנשים כאילו הוא הפסקה באמצע התפלה, וישנם שמשיחים אז או מעיינים באיזה ספר, ואינם שמים על לבם כי בעת הוא יש עת רצון גדול בשמים, וכל מי שיש לו מוח בקדקדו יתאזר בגבורה לזמר יחד עם הש"ץ וחבל על הזמן היקר שיכולים לפעול בעת רצון ההוא.

והוסיף האיש ההוא ואמר, ואפילו אלו שלומדים בספה"ק נועם אלימלך או בספה"ק מאור ושמש, ידע שגם הנועם אלימלך והמאור שמש מתרעמים עליהם, כי מבואר בדברי חז"ל דבעת שעוסקים בספה"ק שפתותיו של הצדיק דובבות בקבר, והנה הצדיקים הללו בחיים חיותם לא היו מעיינים בספר בעת אמירת לכה דודי, ולכן לאחר פטירתם כשעוסקים בדבריהם הקדושים בעת אמירת לכה דודי, הצדיקים הקדושים אומרים, הנח אותי ואל תפריעו באמצע אמירת לכה דודי.

(מקראי קודש - שבת, קבלת שבת)

לשורר לכה דודי הוא חלק מחלקי התפילה, ואין נכון העת ללימוד

בעת זמר לכה דודי לא עיין רבינו (הרה"ק ר' הערש'לע מספינקא זללה"ה) בשום ספר, ולא הי' דעתו ניחא שילמדו אז, אלא יזמרו יחד עם הש"ץ, כי זהו חלק מן התפלה. ובהערות אמירה נעימה (שם אות יא) מובא, בשנים קדמוניות היה דרכו של רבינו לעיין בכל שבת קודש בספה"ק דברי חיים בעת זמר לכה דודי, אבל אח"כ אמר שאין להחכים על תקנת קדמונינו שתיקנו לזמר בנעימה את זמר הקודש 'לכה דודי', וזמרת לכה דודי הוא חלק מחלקי התפלה, וחדל מלעיין בספרים, וזימר ביחד עם הציבור.

(זמירות תפארת צבי, ספינקא - סי' ב אות יז)

לעזור להבעל תפילה בניגונו, עזוב תעזוב עמו, ולא תעמוד על דם רעך

כשהשליח ציבור הי מנגן הי' הרה"צ ר' יעקב ישראל וישרון רובין זצ"ל אבר סוליצא וסארסרעגין, נזהר תמיד לעזור בניגון, ואמר בשם הרה"ק משיניווא [בספר אילה שלוחה דף קע"א מביא זה בשם הרבי ר' שמעון מיעריסלאוו זצ"ל] שאם אין מסייעים להבעל תפלה עוברים על לאו 'דלא תעמוד על דם רעך', שהוא בגדר הצלת גופו ובזיונו. עי' מש"כ בחינוך מצוה רל"ז. וראה עד היכן הדברים מגיעים.

(מנהגי מהריי"ץ - תפארת אבות אות רט)

ניגש איש אחד לפני התיבה בתפלת שבת אצל הרה"ק הרבי רבי הערש מרימנוב זי"ע, ונתקשה לנגן, והרה"ק ראה איזה אברך בקצה הביהמ"ד שאינן מסייע להבעל תפלה, ניגש אליו וסטר לו על לחיו ואמר לו: וואס איז מיט דעם "לא תעמוד על דם רעיך".

(נפלאים מעשיך - עמוד תנג)

הועתק ללה"ק מספר "על נאולתינו" הי"ל ע"י נטרונא

הרה"ק בעל דברי בינה מביאלא זצ"ל

הרה"ק בעל דברי בינה זצ"ל היה מהמתנגדים הגדולים נגד הציוניזם, ומיד בהיווסדה ראה בו תנועה מסוכנת שיביא חורבן נורא על כלל ישראל.

התכלית היא להעביר על הדת

פעם אחת כשישב הדברי בינה בסעודת ראש חודש בביתו נאוה קודש ביחד עם בניו, נדברו מעניין הציונים ומטרתם, אחד מהם אמר שכוונתם כסף וממון, והשני אמר שכוונתם היא שלטון ושררה, ובגמרם נענה הביאלא'ער רבי ואמר: "אין כוונתם אלא ציד נפשות ולהעבירם לשמד! ולמטרת ציד נפשות הוצרכו למצוא עילה עם תוכן יהודי שיעזור להם על ההסתות, ולכן הוכנסהו בדמות מצות ישוב ארץ ישראל".

הציונות כופרת בייעודי הנביאים על גאולה בידי ה'

הרה"ק מביאלא הרעיש עולמות בליל הסדר הקודש נגד הציונים, והתפלל אל השי"ת שיעקרו ויתבטלו מן העולם, מכיוון שראה בהם עיכוב ישועתן של ישראל.

ובהגדה דברי בינה דיבר באריכות על הכת הנורא וכן מובא שם באריכות דברות קדשו שפירש ההגדה ואכמ"ל.

הגאון בעל אבני נזר מסאכאטשאוו זצ"ל

הגאון הקדוש בעל האבני נזר מסאכאטשאוו זצ"ל היה בימיו מהמפורסמים במלחמתו של תורה באש להבת נגד הקליפה הציונית.

וכדי להביא את עדותו של תלמידו הנאמן הגאון הגדול והמפורסם רבי מיכאל אליעזר פאהרשלעגער זצ"ל, ונדפס בקובץ המאור, וז"ל בתוך דבריו: "**והנה בדבר המאמר מהרה"ג הצדיק מסאטמאר** (שליט"א)**[זצוק"ל], ידוע למר רבה נ"י תהלה לא' כי מסכים אני עמו עוד יותר ויותר, גם אני מתפאר כי כאשר באה הידיעה מאותה המפלצת לעירנו לובישט הייתי כבן ט' שנים, והיו כמה יראים ות"ח חסידים שהיו שמחים בזה, ואני הייתי בדעתי כמו עתה בעוהי"ת, ואח"כ כשהייתי עם אבי ז"ל** (אצל) **רב הגה"ק** (בעל אבני נזר) **שמעתי כמה היה מרעיש עולמות על זה, וכמדומה שהוא הראשון מגאוני וצדיקי פולין שהרעיש על זה, והיה נמי בדעתו להחרימם ולהבדילם מכלל ישראל, גם היה אצלו ג' רבנים ובראשם הרב מלידא, וכמעט שלא רצה לדבר עמם ביחידות רק ברבים, שחשדם להחליף את דבריו, וכך שלח להם לאמר, ולבסוף כן היה.**

והנה כאשר ראיתי מה שכתב הרה"ק מסאטמאר (שליט"א)[זצוק"ל], נפל בדעתי מאמר שכבר היה כזה בימי ירמיה הנביא ממה שנכתב בספה"ק ירמי', ולבער היטיב שכל אחד יבין".

ובמכתב קודש כתב באריכות אודות בתי ספר שהקימו הציונים ומתאונן בכאב גדול על הכפירה שהציונות הכניסו בכלל ישראל, ושהרבה מהתמימי לב נתפסו ברשתם, ואודות מעשיהם נעשו דם ישראל הפקר כמים.

ונביא כמה ציטוטים מתוך מכתבו הקודש:

"ב"ה, סאכטשוב, בהיותנו יושבים משמים וחתחתים מתולדות הימים ומתהפכות הזמנים, ופתאום נשמע קול שעות בת עמי מארץ מב"ד רבה דק"ק קראקא, כי עלה הכורת ממדינת מעהרין ד"ר יונג שמו לייסד שמה בית בתערובות ללימודי קודש וחול יחד, וגלוי אליו כל עורב למינו, הם אנשים מכת המכנים עצמם בשם ציונים, ומדאגה בדבר פן ימשיכו אליהם אנשים אשר אין דעתו שלימה להבין כחי זה רשת פרושה ליד מעגל לצודד נפשות תמימי דרך,

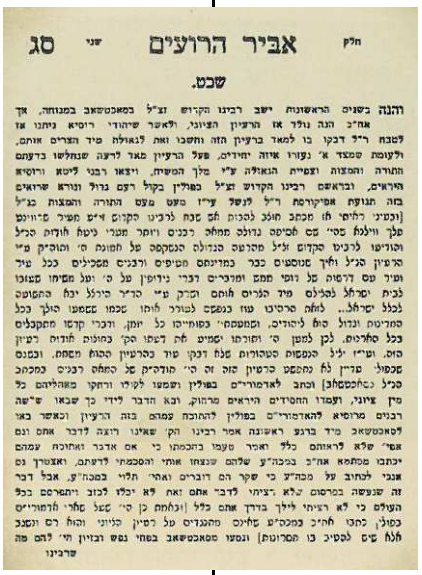
ע"כ יצאו לקדם ברועים הם רועי ישראל להזהיר את העם לבל יתלכדו בפח יקוש אשר טמן להם הד"ר יונג, ולהבינם כי מות בסיר, וכל אוכליו יאשמו, אנן מה נענה אבתריייהו? וכו', ובכן אחי ועמי חוסו על נפשיכם ונפש בניכם היקרות, והצילו אותם מרדת שחת, וצא טמא קרו לד"ר יונג ולהצעתו, דבקו בה' ובתורתו שמרו מצוותיו וחיו, הקשיבו לקול הורים ומורים אפי' שיאמרו לכם על מה שהוא ימין בעיניכם שהוא שמאל ועל שמאל ימין, האמינו כל מה שיאמרו אליכם ימין הוא ימין ושמאל שמאל, ולא תהיה לכם זאת לפוקה, הביטו נא וראו מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים במדינתנו בימנו אלה, ודמי אלפים ורבבות נפשות נקיים אנשים נשים וטף וגמולי חלב שלא חטאו נשפך כמים ארצה במיתות משונות ואכזריות אשר תסמר שערות ראש השומע ועפעפיהם יזלו מים, כי כל זה נמשך מפאת הכת המכנים עצמם ציונים שלא שמעו לקול הורים ומורים ומרעה אל רעה יצאו לצרור בכנפיהם, רוח מרידה במלכות שמים וארץ יחד, ואלמלי שמעו לקול הורים ומורים לא באה אלינו כל הצרה הזאת, עתה תנו לב לדעת כי זאת התורה מורשה לקהילת יעקב, היא חיינו ואורך ימינו, וכל הפורש ממנו כפורש מחיים, האמינו בה' ובתורתו ובלומדיה הנושאים את דגלה והצליחו בזה ובבא, עד יערה ה' רוח ממרום ושובו בנים לגבולם אמן כיה"ר, ונכתב ונחתם בספר גאולה וישועה כנפש המעתיר, הק' אברהם חופ"ק הנ"ל.

לא ידרכו את מפתן ביתי

בספר אביר הרועים תולדות האבני נזר זצ"ל, מסופר בארכיות אודות מלחמתו הגדולה שניהל נגד כיתות הציונות, וכה סיפר: כשנולד רעיון הציונות נמצאו יהודי רוסיא תחת צלם של רדיפות ושחיטות נוראות רח"ל, ולכן התלהבו מהרעיון, בחשבם שזה יגאלם מידי מעיניהם אבל הרעיון השפיע לרעה על היהודים, שנחלשו בתורה ומצוות ותקוותם ותוחלתם על הגאולה ע"י משיח צדקנו.

אז יצאו הרבנים היראים מליטא ורוסלאנד בראש הגאון האבני נזר זי"ע, בקול רעש גדול ונורא, שרואים בציונות תנועה אפיקורסית רח"ל המרחיק את בני ישראל מתורה ומצוות.

מכתב קודש הגיע אז אל האבני נזר זי"ע מהעיר שערווינט בגלילות ווילנא, שהתקיימה שם אסיפה גדולה מיותר ממאה רבני ליטא, ושם מודיעים להרה"ק את המכשול העומדת לפתחה של היהדות על האמונה והתורה הק' ע"י הציונות, ומספרים שם על כמה דרשנים רע-בנים משכילים העוברים ממקום למקום בדרשות דופי עם דיבורי מינות וכפירה להשכיחם מתקותם על ביאת משיח, ושרק ע"י הערצל יבוא ישועתם של ישראל.

חלק שני סג

אביר הרועים

שכטו.

והנה בשנים הראשונות ישב רבינו הקדוש זצ"ל בסאכטשאב במנוחה, אך אחר"כ הנה נולד אז הרעיון הציוני, ולאשר שיהודי רוסיא ניתנו אז לשבח ר"ל דבקו בו למאד ברעיון הזה וחשבו זאת לגאולה מיד הגרים אותם, ולעומת שמצד א' נעורו אויה יהודים, פעל הרעיון מאד לרעה שנחלשו בדעתם בתורה והמצות וצמיחת הגאולה ע"י מלך המשיח, ויצאו רבני ליטא ורוסיא הירואים, ובראשם רבינו הקדוש זצ"ל בפולין בקול רעם גדול ונורא שרואים בזה תנועה אפיקורסית ר"ל לנשל עי"ז עם מעם התורה והמצות ח"ו [ובמיני' רחימי לן מכתב חוזר לכבוד שם קצת לרבינו הקדוש ע"ש מעיר ציוונים שלך וויללא מס' שם קהילה גדולה מחלה רבנים ויותר שמנוי ניעל תוקף בכל ובוויטו לרבינו הקדוש זצ"ל מהרשם הנכולה הנמקשה של חמונה מ' וחוזק מ"י הרעיון הנ"ל ואף שנמשפים כבר במחניהם חעיפים ורבנים מסכימים בכל עיר ועיר עם דרשות של דופי ממש ומפרים דברי נידופין על מ' ועל חמימו שמוזו לבית ישראל] לבלים מיד הגיעים חוזם וכתב ע"י הדיר הירצל יצח החקופה לבלל ישראל... [אחה מרחיבו עוז בנפשם לעורר לחומו שכמו שנפשו חולך בכל החיעות וגדול הוא ליהודים, וחמשמה' בחומיהו כל יחוק, וזכרי קדמו מחקבלים כל סחרים, לכן למען מ' וחזוקמו ישמים לב דעתו הק' בחוזים חודות רעיון הזה, ועי"ז יגיל הנפשות מעהודות מלא דעתן עיד בהרעיון הנוע מחמת. ובמנם שכפול: עדיין לא מהפשו כרעיון זה אי הי' מודקיק של מחלה רבנים בחיבוב כלל (בחכמשבח) וכחב לאחרוניים בפולין ושמעו לקולו ורחקו מהחלתם כל מין ציוני, ועמדו החסידים הירואים מרחוק, וגא הדבר ליידי כך שבאו ש"שה רבנים מרוסיא להאדמו"רים בפולין להחוכח עמהם בזה הרעיון וכאשר באו לסאכטשאב מיד ברגע ראשונה אמר רבינו הק' שאינו רוצה לדבר אתם נגם אמר' שלא לראוחם כלל ואכר פעמו בהכמחו כי אם אדבר ואחוכח עמהם יכחבו מכחמא אח"כ בפכה"ע שלהם שנצחו אותי והסכמתי לדעתם, ואעפ"כ גם אנכי לכחוב על מכה"ע כי שקר הם דיברים ואחרי חלפי בסכה"ק, אבל דבר זה שנעשה בפרסום גלא רציתי לדבר אתם ואת פ"א יכלו לכחב ויתפרסם בכל העולם כי פ"א רציתי לילך בדרך אתם כלל [ונלחמת בן מ' בעל שחי הדמורים כפולין כחבו לחריב בפכה"ק שיחים מהצדיק על המין הלייני והוא רם ומנשג חלת שים בפטיב בו מסרונות] ונפעו מסאכטשאב בפחי נפש ובזיון חי' [הם פה שרבינו

בראיה לכפירה להשכיחם מתקותם על ביאת משיח, ושרק ע"י הערצל יבוא ישועתם של ישראל.

וכן בקשוהו רבני רוסלאנד שיוציא מכתב קודש נגד הציונות, ושדעת תורתו יתקבל בכל תפוצות ישראל, ואז כתב הרה"ק מכתב שהשפעתו התפשטה בכרם בית ישראל.

הציונים שכמובן הכאיבו להם מכתב זו והשפעתו החליטו לשלוח כמה שליחים בתקוה שישפיעו על האבני נזר זי"ע לחזור בו, וכשהגיעו השליחים ובראשם הר' ריינעס מייסד המזרחי שנסעו גם כן לעוד כמה ממנהיגי ישראל בפולין, והגיעו לסאכאטשאוו, ציווה הרה"ק על בני ביתו שאינו רוצה כלל לראותם ולדבר עמם, באומרו: "באם אני יתווכח איתם, יכתבו אח"כ בכתביהם, שניצחנו והסכמתי להם, ואהיה מוכרח לפרסם בכתב העת, שמשקרים בשמי, ובכן יהיה הכל תלוי בכתבי העת, אבל עכשיו שאיני רוצה לפגוש אותם, יתפרסם הדבר ברבים ובכל העולם, ולא יוכלו להכחישו".

לאחר שהסתובבו כמה ימים בסאכאטשאוו ולא ניתן להם להיכנס אל הקודש, נסעו משם בפחי נפש ובביזיונות גדולות, עד שהציונים בעירו התחילו לרדפו עד כדי מסירת לשלטונות.

ולמעשה ראו אח"כ בצדקת הרה"ק, כשהציונים כתבו על כמה מגדולי האדמו"רים שבקרו אצלם, שאכן הסכימו למעשה עם רעיון הציונות, וצריכים רק לתקן כמה דברים, והרבנים והאדמו"רים הוצרכו לפרסם שבשקר יסודם, אבל על הרה"ק האבני נזר, לא העזו לכתוב אחרי הקבלת פנים הצוננת שקבלו שם.

המשך בגליון הבא אי"ה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה ביקור גומלין אצל כ"ק אדמו"ר מגור שליט"א
בבית האכסניא במאנסי יצ"ו

יום א' פרשת כי תצא תשפ"א לפ"ק

האדמו"ר מגור: ברוכים הבאים.

רבינו: ווי לאנג בלייבט מען דאהי?

האדמו"ר מגור: ביז נאך די שמחה (שמחת נישואי נכד האדמו"ר מגור שליט"א שהתקיימה בארה"ב).

רבינו: די אכסניא איז דא אין מאנסי, מאנסי איז א גרויסע שטאט היינט, טויזענטער משפחות יראים ושלמים.

האדמו"ר מגור: אסאך לומדי תורה.

רבינו: יא, בליעה"ר.

*

האדמו"ר מגור: גאנץ אלול זענען ימי רצון.

רבינו: יא, כ'שטייט שוין אין די ימי הרחמים והרצון. נשלחה א'נשים ל'פנינו ו'יחפרו ל'נו איז די ראשי תיבות "אלול", אז אין חודש אלול דארף מען מפשפש במעשים זיין פאר ראש השנה.[1]

די וואך איז פרשת כי תצא, כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך ל'הצילך ו'לתת א'ויביך ל'פניך איז אויך ראשי תיבות "אלול", אז ס'איז ימי הרצון איז עם ל'הצילך ו'לתת א'ויביך ל'פניך.[2]

האדמו"ר מגור: דער שפת אמת ברענגט דאס.

באמת תשובה איז געווען פאר בריאת העולם, די גמרא זאגט אין ראש השנה, אז תשובה איז באשאפן געווארן פאר בריאת העולם,

רבינו: ס'איז צוויישן די זיבן זאכן וואס זענען באשאפן געווארן פאר בריאת העולם (פסחים נד).[3]

---

1 עיין בספה"ק ייטב פנים (אלול אות ז) וז"ל: "ותאמרו נשלחה א'נשים ל'פנינו ו'יחפרו ל'נו וגו' (דברים א כב) ראשי תיבות 'אלול', על דרך פשוט ירמוז לאשר שליחות המרגלים היה ראשית הסיבה לחורבן הבית ולגלות החל הזה כמ"ש חז"ל (תענית כט) על הפסוק (במדבר ד א) 'ויבכו העם בלילה הזה' אמר הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות, וצדיקים באותו דבר שחוטאים בו מתרצים אל אדוניהם (תהלים א בשלח סי' כד), והיינו דכתיב (ירמיה לא) 'בבכי יבואו ובתחנונים אובילם', ועת המיוחד לזה הוא חודש אלול כדכתיב (דברים כא י) 'כי תצא למלחמה' וגומר, ואמרו חז"ל (ספרי) במלחמות הרשות מדבר, ופירשו המפורשים דהיינו מלחמת היצר, שהרשות נתונה לכל אדם להטות לבבו לשוב או להופכו וכתיב ביה: 'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים', ופירשו המפרשים שמרמז לחודש המיוחד לתשובה שהוא חודש אלול, ולכן במאמר 'נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו' מרמז ר"ת 'אלול' להורות שאז ימי הרצון לתקן הדבר הזה לגאלינו ולהשיב שבותינו ולבנות בית תפארתינו במהרה בימינו אמן".

2 עיין בס' שפת אמת (פרשת תצא - שנת תר"מ), וז"ל: בפסוק כי תצא מחנה כו' ונשמרת מכ"ד רע כו' כי ה"א מתהלך כו'. רמז לימים הללו קודם ר"ה שהוא יום מלחמה כידוע ולכן יום תרועה כמ"ש במלחמה והרעותם בחצוצרות ונזכרתם כמ"ש בזוהר. לכן יש חודש אלול מקודם להיות נשמר לזכות לסיוע משמים כמ"ש ה"א מתהלך כו' ל'הצילך ו'לתת א' ל'פניך" ר"ת אלול. כמ"ש בספרים הרמז "אני ל'דודי ו'דודי ל'י", פי' שבוודאי בנ"י צריכין עזר משמים רק כפי הקרבות אליו ית' כמו כן עזר לנו השי"ת. וצריכין רק הכנה לקבל השראת שכינתו ית'. וכמו שבנ"י מכינים עצמם בימים הללו לשוב אליו ית', כן הבורא ית' מגלה הארות הקדושה בלבות בנ"י בימים הללו.

וז"ש ואני תפלתי לך ה' עת רצון כי בנ"י מכוונים ויודעים להתעורר בתפלה בימים אלו. שגם בשמים מתעורר שערי רחמים כי אני ה' הוא שמי "וכבודי לאחר לא אתן". ר"ת אלול. שמסירין בימים אלו הסתרות הקליפות וסט"א ויש התגלות הקדושה כנ"ל, עכלש"ק.

3 וז"ל הגמ': והא תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב ה' קנני ראשית דרכו תשובה דכתיב בטרם הרים ילדו וכתיב תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם גן עדן דכתיב ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם גיהנם דכתיב כי ערוך מאתמול תפתה כסא

האדמו"ר מגור: די מלאכים האבן געטענה"ט אז דער אויבערשטער האט באשאפן א מענטש און ער גייט זינדיגן, פארוואס האט ער אים באשאפן, האט דער רבונו של עולם געזאגט אז ער האט באשאפן תשובה.

רבינו: דאס איז א זוהר (בראשית דף כג:) דער זוהר הקדוש זאגט אזוי, אז ביי בריאת העולם האבן די מלאכים אזוי געטענה"ט, זמין הוא למחטי קמך, האט דער אויבערשטער געענטפערט, עד דלא בראתי עלמא אתקינת תשובה לאתקנא במה דחב. תשובה איז קדמה לעולם.

אזוי שטייט אויך אין מדרש (בראשית רבה א, סד) ער לערנט עם ארוים פונעם פסוק (תהלים צ, ב) בטרם הרים יולדו ותחולל ארץ ותבל תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם.

איין טעם פארוואס תשובה נוצט נאר פאר אידן און נישט פאר קיין גוי, ווייל ישראל קדמו לעולם במחשבה, ישראל נקראו ראשית (במאהז"ל בראשית רבה א'), און תשובה איז קדמה לעולם, במילא וויבאלד ביידע סיי ישראל און סיי תשובה זענען קדמו לעולם, און בריאת העולם איז געווען שפעטער, במילא זענען אידן א אנדערע בחינה, און עם נוצט תשובה פאר אידן, וויבאלד ביידע זענען קדמו לעולם.

האדמו"ר מגור: מ'קען נישט זאגן אז ביי גוים איז נישטא תשובה, ביי די מעשה מיט יונה, די אנשי נינוה זענען געווען גוים.

רבינו: דער רמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות, מאמר חיקור דין, ח"ב פרק יא) פרעגט די קשיא.[4]

דער בני יששכר (מאמרי סיון מאמר ב' אות ה') ברענגט פיר טעמים פארוואס עם נוצט תשובה נאר פאר אידן.[5]

---

4 הכבוד ובית המקדש דכתיב כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו שמו של משיח דכתיב יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו.

ומתרץ שם בתו"ד: "ואל יקשה בעיניך מאנשי נינוה, כי הרבה תשובות בדבר. האחד - כי ריבוי האוכלוסיה היה מעורר אליהם רחמים בשביל י"ב ריבוא אדם שאין בהם חטא ובהמה רבה, שהיה חורבנה איבוד חלק רב ומסויים בעולם. השני - אנשי נינוה העמידו עצמם על דין תורה להחזיר גזילה בעינה, שהחזירו רק את הגזילה שבידם, וזהו דין התורה, כי מדרבנן גם אם גזל קורה וקבעה בבנין עליו לפרק את כל הבנין ולהחזיר את הקורה, אך הם לא ניצולו, אלא האריך להם אפו לשלם גמול צעקתם ומעשיהם בעולם הזה, ולבסוף נתקיים בהם כל חזון נחום האלקושי (נחום פרק א) שאמר אליהם אל קנא ונוקם ה' עד סוף הספר".

5 וז"ל שם: אמרו רז"ל (תנחומא האזינו ד), כתיב ישא ה' פניו אליך (במדבר ו, כו) וכתיב אשר לא ישא פנים (דברים י, יז), לא עשה תשובה אשר לא ישא פנים, עשה תשובה ישא ה' פניו, יכול לכל, תלמוד לומר אליך, אליך ולא לאומות העולם, עכ"ל, הרי שהתשובה אינה מועלת רק לישראל ולא לאומות העולם, וכך פסק הרמ"ע מפאנו והמבי"ט בספר בית אלקים, והנה הרב בעל לימודי ה' כתב כמה טעמים למה התשובה מועלת לישראל ולא לאומות העולם (עי' שם בדף ק"א ע"א).

ביי מתן תורה איז אויך געווען, די מלאכים האבן געזאגט מה אנוש כי תזכרנו, טויטשט דער של"ה אז די מלאכים האבן געטענה"ט אז א מענטש וועט זינדיגן, זאגט ער, אז דער אויבערשטער האט געזאגט פאר משה רבינו 'החזר להם תשוב"ה', טויטשט דער של"ה הק' (מסכת שבועות פרק תורה אור), החזר להם, ענטפער פאר די מלאכים, תשובה, אז עם נוצט תשובה.[6]

טעם א', דהנה לפי הדין ומשפטי התורה (הייט בעוה"ז בן בני אדם) אין התשובה מועלת, דקיי"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (כתובות יז.), אבל להיות שישראל הם הודיעו וגרמו כביכול מלכותו ית"ש בקבלת התורה, מהראוי למחול להם בתשובה, משא"כ לאומות העולם נשאר הדין עפ"י משפטי התורה מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ולא מהני תשובה. [הגהה - ולדעתי יתורץ בזה מה שהקשו בזוהר (ח"ב דף צה:) על פסוק מי לא ייראך מלך הגוים (ירמיה י, ז), וכי קוב"ה מלך הגוים הוא ולא מלך ישראל, ולפי הנ"ל יתכן דבא להורות דהש"י אינו מתנהג עם ישראל בדין ומשפט מלך, וכבודו מחול לישראל כיון שהם היו בביכול הגרם והסיבה למלכותו, המה היוצרים יושבי נטעים עם המלך במלאכתו (דברי הימים-א' ד, כג), ישראל עלו במחשבה (בראשית רבה א ד) אשר המה ימליכוהו בקבלת התורה, אבל לאומות העולם מתנהג עמהם בדין מלך ולא מהני להם תשובה, וכן כתיב מלך אלקים על גוים (תהלים מז, ט), וכן לכל הטעמים שהובא בפנים אתי שפיר, ע"כ הג"ה].

טעם ב' (הביא הרב הנ"ל והוא מעניין הנ"ל), דהנה תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית אם לא יקבלו ישראל את התורה יחזור העולם לתוהו ובוהו (שבת פח.), והנה קבלו ישראל את התורה וקיימו את העולם, אם כן הרי הם בביכול כשותפין במלכותו, על כן לא שייך בישראל אותו הדין מלך שמחל על כבודו כו', משא"כ אומות העולם שייך גבייהו דין מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ולא מהני להו תשובה. [הגהה - והנה בריאת העולם היה בכדי להקרא מלך בביכול כי אין מלך בלא עם, והנה אם לא היו ישראל מקבלים התורה היה חוזר העולם לתהו ובהו, והנה עתה שקבלו התורה קיימו מלכותו, נ"ל והבן].

טעם ג' (כתב הרב הנ"ל), היות שהש"י הרבה לישראל התורה והמצות ודקדוקי המצות ועניניהן לאין משער בכדי לקדש כל אבריהן וגידיהן וכוחות גופותיהם עד שיהיו כמלאכי קדש, והנה האדם יצור חומר תכבד עליו משא מלאכת הקדש, ואין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז, כ), על כן חשובים כאנוסים, מה שאין כן הגוים, המעט מצות הניתן להם אם לא ישמרו מזידים הם נגד כבוד המלך, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול.

טעם ד' (כתב הרב הנ"ל וכן כתב הרב הגדול חיד"א זלה"ה), והוא משום דישראל נקראים בנים (שבת לא.) [בדכתיב בנים אתם לה' אלקיכם (דברים יד, א)] והקב"ה למו אב, ואב שמחל על כבודו כבודו מחול, מה שאין כן לאומות העולם נקרא הקב"ה עליהם מלך כמו"ש מי לא ייראך מלך הגוים, וכתיב מלך אלקים על גוים, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, עיי"ש.

6 עיי"ש שכתב לבאר דברי הגמרא (שבת פח:) דמלאכי השרת קטרגו בשעת מתן תורה מה אנוש כי תזכרנו, דטענתם היה שהוא מוכשר לקבל טומאה ולחטוא ואיך תנתן לו התורה, ועל זה באתה התשובה, אחזו בכס"א כבודו"י והחזר להם תשוב"ה, כלומר תחזור ותאמר להמלאכים שאף אם יחטא האדם יש לו תקנה בתשובה, וגדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (יומא פו.), עכדה"ק.

האדמו"ר מגור: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד... די מלאכים קומען נישט צו צי דעם, ביי זיי העלפט נישט תשובה.

רבינו: כסא הכבוד איז העכער פון די מלאכים.

איז דא אין ייטב לב (פר' וישלח), ער ברענגט די גמרא זאגט (שבת יב:) אז מ'זאל נישט מתפלל זיין בלשון ארמית, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, די מלאכים דארפן ארויף טראגן די תפילות, יעקב אבינו איז געווען העכער, ער איז געווען נענטער צו הקב"ה ווי די מלאכים, ביי אים איז געווען פארקערט, יעקב אבינו האט ארויף געטראגן די שירה פון די מלאכים, ויפגעו בו מלאכי אלקים, די מלאכים האבן מתפלל געווען דורך יעקב אבינו, ער האט אריין געטראגן די תפילות, די שירה פון די מלאכים צו הקב"ה.[7]

האדמו"ר מגור: דער שרו של עשו האט אים געמוזט בעטן רשות (ע"ז בגמ' חולין צא:).

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן די שמחה זאל זיין א פרייליכע שמחה, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיין דא בשלום און אהיים פארן בשלום, אידן אין ארץ ישראל דארפן האבן גרויס רחמים, ס'האט זיך צוריק אויפגעוועקט די מחלה.

---

7 וז"ל: ויצו אותם לאמר כה תאמרון וגו'. בהקדם לפרש ויפגעו בו מלאכי אלקים וגו'. והוא על פי שאחז"ל אל יתפלל אדם בלשון ארמית, ובשבת פרק קמא (שם) פריך מהא דאמר (רבי אלעזר) רחמנא יפקדך לשלום [וימנין אמר רחמנא ידכריך לשלם], ומשני שאני חולה דשכינה עמו. ופירש רש"י ואין צריך למלאכי השרת, עיי"ש. מכלל דאינש אחרינא צריך שמלאכי השרת יכניסו תפלתו, וכמו שאומרים בסליחות מכניסי רחמים הכניסו רחמינו וכו'. ואמנם לעתיד לבא מצינו (ירושלמי שבת פ"ו ה"ט) עתידים צדיקים שיהיה מחיצתם לפנים ממלאכי השרת, כדכתיב (במדבר כג כג) כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. ואיתא במדרש (ב"ר) פרשה ע"ד (סי' יז) כי כמה מלאכים באו ליעקב לשמרו. ומי גדול, השומר או הנשמר כו' (שם עח, ב), עיי"ש, הרי שהוא היה גדול ממלאכי השרת, ופשיטא שהוא לא היה צריך בתפלתו לעזר מלאכי השרת, ואדרבא הם נשפעים על ידו, כמו שפירשו המפרשים שעל זה רמז מראה הסולם וגו' והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים (לעיל כח, יב), יש להם עליה או ח"ו ירידה על ידו, ועל דרך שפירש הבינה לעתים (דרוש ל) שזה טענו המלאכים במתן תורה (שבת פח ע"ב) מה לילוד אשה בינינו, ר"ל שהוא היה אמצעי בינינו להיות נשפעים על ידו. ובאמת נשמות ישראל נאצלו ממקום גבוה יותר ממלאכי השרת, כמו שכתב בשערי הקדושה לר' חיים ויטאל ז"ל (ח"ג שער ב). ואם כן באיש כזה נהפך השיטה, שמלאכי השרת מבקשים אותו להכניס תפלתם ושירות ותשבחות שלהם לאבינו שבשמים, והוא האמצעי בינם לבין קונם. וזהו שנאמר ויפגעו בו, ר"ל פגיעה לשון תפלה, כמו (לעיל כח, יא ע"פ ברכות כו ע"ב) ויפגע במקום, ועיין בזוהר סוף מצורע (נה ע"ב) וברעיא מהימנא פרשת פינחס דף רכ"ה (ע"ב) פירוש ויפגעו מלשון תפלה ופיוס, כלומר שהם התפללו בו, ר"ל על ידו, שהוא המכניס תפלתם לפני קונם, כי הוא היה גדול מהם, עכלש"ק.

האדמו"ר מגור: דערפאר זענען מיר געקומען מאכן די שמחה דאהי, דארטן קען מען נישט מאכן קיין שמחות אזוי.

רבינו: מ'דארף זעהן אידישע קינדער זאלן זיין געזונט, מ'דארף האבן געזונטע גופים און געזונטע נשמות.

האדמו"ר מגור: אזוי אז דער חתן איז פון ארץ ישראל, און די כלה איז פון ארץ ישראל, איז וואו קומט מען קיין אמעריקא, מ'האב געמאכט דעם חשבון אז מ'וועט נישט קענען מאכן די התונה דארט, האט מען באשטימט די חתונה דא.

רבינו: ווי אזוי ס'איז באשערט, אזוי ווי מ'איז מכריז, בת פלוני לפלוני (סוטה ב.), מה' מצעדי גבר כוננו, איז מען אוודאי אויך מכריז 'זמן' פלוני, און 'מקום' פלוני. און אז מ'האט מכריז געווען במקום פלוני מוז דאך אזוי זיין.

האדמו"ר מגור: דא איז נישטא קיין פראבלעמען, דארט לאזט מען נישט, די פאליציי לאזט נישט, מ'קען מאכן א חתונה פאר הונדערט מענטשן, פאר צוויי הונדערט מענטשן, זיי לאזן נישט, מער פארשטייען נישט.

רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן ס'זאל זיין א פרייליכע שמחה, דער בעל דבר וויל פארשטערן שמחות איבעראל, ס'איז דא וואם ווילן שטערן אידישע שמחות, דער אויבערשטער זאל העלפן ס'זאל זיין א שלימות'דיגע שמחה.

האדמו"ר מגור: ווי אזוי איז דער מצב דא יעצט?

רבינו: יעצט איז שטיל ב"ה. דער אויבערשטער זאל העלפן ווייטער.

דאהי האט מען מעלים עין געווען פון די געזעצן, דאם איז דער אמת. די רעגירונג האט אסאך זאכן פארקוקט, זיי האבן מעלים עין געווען. ס'איז געווען אנהייב יאר פרשת בראשית גלייך נאך די ימים טובים האט די רעגירונג געהייסן אפשפארן די תלמוד תורה'ס, אבער, מ'האט נישט אפגעשפארט, און זיי האבן פארשווינגן, זיי האבן נישט פראבירט אינצוריסן צו גיין בכח, אויך א חסד ה', מ'איז דאך אין גלות דא אויך. זאל דער אויבערשטער העלפן פאר אלע אידישע קינדער, ס'קומט יעצט ימים טובים ס'זאל זיך נישט איבער חזר'ן דאם וואם ס'איז געווען פאריאר, דער אויבערשטער זאל העלפן יעדער זאל זיין געזונט.

ונפרד רבינו ממנו בברכה: דער אויבערשטער זאל העלפן הצלחה רבה, און א כתיבה והתימה טובה בספרן של צדיקים, א גוט געבענטשט יאר.

האדמו"ר מגור: א כתיבה והתימה טובה, מיט אלע גוטע ענינים. מ'זאל זיך זעהן מתוך שמחה.

וליוה האדמו"ר מגור את רבינו שליט"א בידידות עד הרחוב ונפרדו לשלום

מתוך שיחה אצל שמחת בר מצוה

של הבה"ח **מאיר מנחם** ני"ו

בן הרה"ח מו"ה חיים שלמה פישער הי"ו, משב"ק

מוצש"ק פ' משפטים–שקלים תשע"ה לפ"ק, באולם אשת חיל בקרית יואל יצ"ו

הרה"ח ר' חיים שלמה פישער הי"ו, משב"ק: דער בר מצוה בחור איז געווארן דרייצן יעצט ביינאכט, כ"ו שבט, האט ער שוין געמעגט מצרף זיין צום בענטשן מיט מזומן ביי שלש סעודות? ווען מ'האט זיך געוואשן צו שלש סעודות איז ער נאכנישט געווען מחויב.

רבינו: אויב ער האט געגעסן א כזית נאכ"ן זמן, ווען ס'איז שוין געווארן נאכט.[8]

רח"ש: ניין, ער האט נישט געגעסן ביינאכט.

דומ"ץ קרית יואל: ער פרעגט ווען ס'איז נאך פארן עיכול.

רבינו: דאס מיינט פארן עיכול האט ער עס נאך אינעם גוף, דאס איז רבי עקיבא איגר"ס ספק, אז ס'איז געווען א שביעה פאר ער איז געווארן בר מצוה.[9]

דומ"ץ קרית יואל: רבי עקיבא איגר על הגליון (בהגהותיו לשו"ע או"ח סי' פ"ו).

רבינו: אבער בפשטות צו א חיוב ברכת המזון מדאורייתא דארף זיין אן אכילה אויך.[10]

ס'איז דא וואס טוען אזוי ווען ס'געפאלט ראש חודש זונטאג, וועגן יעלה ויבוא, מ'עסט א כזית ביי שלש סעודות שפעטער ווען ס'איז שוין נאכט, דער תניא (סי קפח) נעמט אהן אז דעמאלטס קען מען זאגן רצה און יעלה ויבוא.[11]

8

עיי' בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' ל"א) שמסתפק בקטן שאכל, ועד שלא אכל כדי שביעה נעשה גדול, האם מחוייב בברהמ"ז מדאורייתא כיון שבשעה שאכל כדי שביעה כבר היה גדול, ואז בא החיוב, או דילמא דלא מצטרף מה שאכל בקטנותו, שהרי לא היה עדיין בר חיובא, ועיי"ש בכת"ס שכתב דנראה דחייב לברך ברהמ"ז מדאורייתא, דמדאורייתא לאו בשיעורא תליא מילתא, אלא בשביעה, דכל ששבע חייב לברך. אבל ג"ל - כתב הכת"ס - שאם אכל פחות מכדי שביעה בקטנותו ואכל עוד כשנתגדל עד ששבע דהוא בכלל ואכלת ושבעת, כיון שאכל שיעור אכילה וע"י צירוף שבע, וכש"כ אם אכל גם כשנתגדל כזית ועם מה שאכל בקטנותו יהיה הכל שיעור שביעה דחייב, כיון שאכילה זו שאכל בגדלותו משביעתו.

אך באופן שבירך בקטנותו ועשה גדול עד שלא נתעכל המזון, נשאר הכת"ס שם בצ"ע אם צריך לברך שנית. ובחיי אדם (הל' שבת כלל ו' סעיף ג) כתב דבכל מקום שהקטן מברך בעצמו אע"פ שעדיין לא הגיע זמן חיוב דאורייתא שפיר יוצא בו. ובשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' קכ"א כתב עפ"י החיי"א הנ"ל לפטור קטן שבירך ברכת התורה קטן שנתגדל באמצע היום, שלא צריך לברך ברכת התורה כי יצא עם מה שבירך בשחרית, וה"ה ברכהמ"ז. ולפלא לציין שבשו"ת חת"ס (או"ח סי' מ"ו) ג"כ דן בשאלה זו, ומחדש שהעיקר הוא השביעה, ובשו"ת קרן לדוד (או"ח סי' מ"ח) תמה על הכת"ס שדן בזה ואינו מזכיר שאביו החת"ס דן בזה.

9

עיין בהגהות הרעק"א שנסתפק בקטן שאכל בסמוך להגיעו למצוות, וכשהחשיך ונעשה גדול עדיין לא נתעכל המזון, האם מתחייב בברהמ"ז מן התורה, משום דבעת גדלותו עדיין לא נתעכל המזון, או דמאחר והאכילה היתה בקטנות אינו חייב מה"ת, וכן יש להסתפק דאם נדון שהוא מתחייב מדאורייתא, צ"ע האם הברכה שבירך קודם הלילה יכולה לפטור את חיובו עתה מדאורייתא, ועיי"ש ברעק"א שהביא בשם חתנו הרב ר' שמואל דכעין זה נסתפק בחכמת אדם במקרה שאכל כשהוא אונן, ונקבר המת קודם שנתעכל המזון, אם צריך לברך. וחילק הרעק"א דהתם החיוב נמשך מתחילת האכילה עד אחר העיכול, אלא דבעידן דעוסק במצוה היינו באנינות פטור מלברך, בזה י"ל דתיקף כשגמר המצוה צריך לעשות מצותו של ברהמ"ז, אבל בנידון דידן בעידנא דאכילה הגברא עצמו אינו בר חיובא, בזה י"ל דלעולם לא יתחייב מדאורייתא, ועיי"ש שנשאר בצ"ע לדינא.

והנה בפתחי תשובה (יו"ד סי' שמ"א סק"ה) הביא שבדרך החיים הסכים באונן דצריך לברך ברהמ"ז, [וכ"כ החכ"א כלל קנ"ג], ובשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה (ח"ב סי' ר"י) מביא דברי דרך החיים הנ"ל, וחולק עליו מכיון שבשעת חיובו בברהמ"ז כשאכל ושבע היה פטור מכל המצוות, ודמי לחיגר ביום ראשון שנתפשט ביום שני דפטור, ובכף החיים (סי' ע"א ס"ק ו"א) כתב בפשיטות דאם נקבר המת קודם עיכול חייב לברך ברהמ"ז, ומ"מ איכא דעת כמה אחרונים דבעינן אכילה בזמן חיוב, עיין בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' של"ז) וכן בשד"ח (מערכת ברכות סי' ד אות י').

ועיין בשו"ת פנים מאירות (ח"ב סי' כ"ו) שדן אי חיוב ברהמ"ז הוא על הנאת גרונו או על הנאת מיעיו עיי"ש. וכן באפיקי ים (ח"ב סי' א'), ועיין במנ"ח (מצוה ת"ל) שכתב דבאופן הנ"ל אינו חייב לברך ברכהמ"ז מה"ת כיון דכתיב ואכלת, וכ"כ המג"א סי' ר"י. ובשו"ת מהרש"ג ח"א אור"ח סי' כ' העלה ג"כ דלא כהפרמ"ג, וע"ע באמרי בינה דיני שבת סי' י"א, ובחזו"א (הל' ברכות סי' כ"ח את ה') כתב שגוי שאכל או קטן שאכל ונתגייר הגוי, והגדיל הקטן קודם עיכול, א"צ לברך ברהמ"ז מה"ת, משום שאכילתם היתה בזמן שלא היו בני חיוב.

10

עיי' שו"ת אמרי בינה (או"ח סי' טו) שהאריך שם דפטור מברהמ"ז דבעי' האכילה בזמן החיוב, ובשו"ת תשובות והנהגות מהגאון הגדול ראב"ד ירושלים שליט"א (ח"א סי' קפד) האריך בענין זה לבאר ספיקו של רעק"א.

11

דבשו"ע או"ח (סי' קפ"ח) מצאנו שנחלקו הפוסקים בזה, דדעת המג"א (ס"ק י"ח) דאז יזכיר רק 'יעלה ויבוא', ודעת הטו"ז (ס"ק ז') דיזכיר שניהם,

דומ"ץ קרית יואל: ס'איז דא א מדובר אין די פוסקים אז מ'עסט שלש סעודות און מ'ציהט אריין ביינאכט צי מ'איז יוצא מלוה מלכה.

רבינו: דער באר היטב ברענגט דאס.[12] אבער ס'איז דא וואס פרעגן דערויף.

דער טורי זהב (סי' ש' סק"א) זאגט אז די זמירות מלוה מלכה דארף זיין נאך הבדלה, ווייל דער שבת גייט אוועק הערשט נאך הבדלה.

באמת די זעלבע שאלה איז דא ווען מ'וועלט דרייצן יאר מוצאי שבת צי ער קען מוציא זיין אנדערע מיט הבדלה.[13]

דער חתם סופר (או"ח סי' קע"ב) האט א אופטוה לגבי תוס' יום הכיפורים, ער זאגט אז מ'איז פטור פון תוספות יום הכיפורים, אבער הבדלה אפשר זאל ער יא זיין מחיוב, אויך דער מנחת חינוך (מצוה שי"ג סק"ט) האט די איסתפקתא.[14]

דומ"ץ קרית יואל: מ'ברענגט אויך א ענליכע שאלה ביי א תענית נדחה, אז ער וועלט בר מצוה זונטאג צי ער איז מחויב צו פאסטן.

רבינו: יא, ס'טוהט'זיך אין די פוסקים איבער דעם, ווייל דאס וועלדט זיך צי ס'איז א תשלומין פונעם תענית, אדער ס'איז נקבע געווארן אויף זונטיג, אין מהרש"ם (סי' שס"ג) איז משמע אז ער האלט אז מ'איז פטור, דער אבני נזר אין די תשובות (סי' תכ"ו) זאגט אויך אזוי, אבער אנדערע האלטן אז מ'איז יא מחיוב וויל ס'איז שוין נקבע געווארן אלין א חיוב, נישט אלין א תשלומין.[15]

והביא דעת כמה פוסקים דיזכיר רק 'רצה', עיי"ש. והמשנ"ב (ס"ק ל"ג) לא הכריע בזה, והביא ב' דעות הנ"ל, אבל בשו"ע הרב פסק להזכיר רצה וגם יעלה ויבוא.

12 כ"ה בבאר היטב (או"ח סימן ש) בא"ז כתב שמעתי שאם ממשיך הסעודה ג' עד לאחר חשיכה א"צ לאכול עוד סעודה ד' במו"ש. ועי' בתהל"ד שם שחולק על זה וז"ל: ולא אבין איך אפשר לקרות סעודה ג' סעודת לוי' ועדיין כל קדושת שבת עלי' ויאמר אח"כ רצה והחליצנו ביום השבת הזה וכו'. השבת הגדול והקדוש הזה וכו' והט"ז כתב דלוי' שייך אחר שיצא המלך דהיינו אחר הבדלה. וצ"ע ועי' ק"מ. ועכ"פ דעת היעב"ץ ז"ל שצריך לתוכפה לשבת כל מה שיוכל. וביסוה"ס כתב שזמנה עד ד' שעות בלילה.

13 יש אחרונים שהביאו סימוכין מד' הישועות יעקב (או"ח סי' תר"ח ס"ק א') שס"ל [בקטן שנעשה גדול במוצאי יוה"כ] שאף שבתוספת לגבי עינוי אינו חייב, דכיון דמה"ת אוכל ושותה ביום הכפורים לא שייך אצלו ענין עינוי במה שמתענה בהוספת יום הכפורים, מ"מ חייב מדאורייתא בתוספת יום הכפורים לגבי מלאכה. ולפי"ז ה"ה בקטן שנתגדל במוצאי שבת יהיה חייב מדאורייתא בהבדלה.

ועיין בשו"ת הרד"ד (או"ח מהדו"ב סי' ז) דמסיק כיון דבשבת לא היה עליו חיוב שבת מה"ת רק מטעם חינוך, גם חיוב הבדלה אין עליו רק מטעם חינוך, ולכן לא אתי תרי דרבנן ומוציא אחרים שהם רק חד דרבנן, דאל"כ כל קטן שהגדיל בשני בשבת, אף אם הבדיל במוצאי שבת נימא דמחויב להבדיל עוד הפעם בשני, דבמוצאי שבת לא הי' חייב רק מצד חינוך והוי זמן פטור נגד יום ב', שאז אצלו רק חד דרבנן להרמב"ם דהבדלה דאורייתא, אלא וודאי שאין כאן חובת הבדלה עליו במוצאי שבת עיי"ש.

וכ"ה באפיקי מגינים (סי' נ"ג סק"ד) שכתב: יש להסתפק אם הוא מחויב בהבדלה, אם זהו ממצות שבת או שהוא מצוה בפ"ע, ונ"ל דבדבר זה תליא במחלוקת הפוסקים (בסוס"י רצ"ו) לענין נשים אם חייבות בהבדלה, דלהסוברים דחייבות משום דהבדלה תלוי' בשמירת שבת כדילפינן מזכור ושמור, וכיון דנשים חייבות בכל מצות שבת חייבות ג"כ בהבדלה, א"כ קטן זה שנעשה גדול במוצ"ש פטור מלהבדיל, כיון דהיה פטור מכל מצות שבת זו, וממילא אינו יכול ג"כ להוציא לאחרים, אך להסוברים דנשים פטורות מלהבדיל דאין הבדלה תלוי' בשמירת שבת אלא הוא מצוה בפ"ע, א"כ הוא חייב להבדיל כמו בכל המצות שנתחייב אז, ויכול ג"כ להוציא לאחרים, וכתב לחדש דבר חריף - דהנה הרמ"א שם הכריע דנשים לא יבדילו לעצמן אלא ישמעו מאנשים, ולפ"ז נראה דאינן יכולות לצאת ממי שנעשה בר מצוה במוצאי שבת, דאי אמרינן דחייבות בהבדלה, א"כ הוא פטור מלהבדיל ואין יכול להוציאן י"ח עיי"ש.

14 דהחת"ס פסק שם דהיכא שנתגדל במוצאי יום הכפורים פטור מתוספת יום הכפורים מדאורייתא, דכיון דפטור על עיקר יום הכפורים ממילא שפטור נמי על התוספת.

אמנם מן הענין לציין שהאחרונים כתבו סברא לחלק, דאף לדעת החת"ס דפטור על תוספת יום הכפורים, מ"מ בהבדלה יהיה חייב, וזהו משום בתוספת יום הכפורים מתייחס לגברא שיוסיף הוספה לחיובו ביום הכפורים, ואז שפיר ס"ל להחת"ס דאם על העיקר לא היה חייב לא שייך לחייבו להוסיף הוספה, דאם אין עיקר אין הוספה, משא"כ הבדלה היא לגבי עצם היום להבדיל בין יום השבת ליום חול, ואז שפיר נוכל לומר דנהי דעל עיקר השבת לא היה חייב, מ"מ כיון דעכשיו במוצאי שבת הוא גדול, חל עליו חיוב דאוריתא להבדיל בין יום השבת ליום החול, דאינו תלוי בגברא אם הוא היה חייב בשבת אלא ביום עצמו, והיום עצמו הרי היה שבת. ויש לעיין בסברא זו.

15 דהנה יש מחלוקת גאוני בתראי בת"ב שנדחה ליום א' והגדיל ביום א', אי צריך להתענות, דבשו"ת אבנ"ז (או"ח סי' תפ"ו), ובדעת המהרש"ם (ח"ג סי' שס"ג) כתבו דאין צריך להתענות, דמעיקרא תקנו לתשיעי ואז היה קטן, אבל דעת שו"ת דברי מלכיאל (ח"ה סי' ק"ו) ושו"ת התעוררות תשובה (סי' שנ"ג) ובשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' ע"ב) להחמיר דבשעה שגזרו חז"ל להתענות ידעו שיחול בשבת, ותקנו שיתענו למחר, ובאמת כבר מבואר כן ביד אפרים על המג"א (סק"ט) שכתב בת"ב שנדחה ליום א' כבר הוקבע יום התענית על יום א' עיי"ש. ויסוד מחלקותם אי בת"ב שנדחה חיובו הוי מחמת עצמו או מטעם השלמה.

הרה"ח ר' משה נתן פישער הי"ו: כ'האב געזעהן א תשובה פון רב וואזנער (הגאון הגדול נאב"ד זכרון מאיר ז"ל בספרו שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ע"א) ווי ער זאגט זייער שטארק אז מ'איז יא מחיוב צו פאסטן.

רבינו: יא, מ'נעמט אהן אזוי, מ'איז נישט מקיל.

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

ובירך רבינו להב' חתן הבר מצוה: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן, זאלסט אויסוואקסן און אויפשטייגן, פלייסיג לערנען און שטייגן אין תורה און יראת שמים, מקבל זיין עול התורה ועול המצוות און זיין א עבד נאמן לה', א ערליכער אפגעהיטענער איד.

ואח"כ בירך רבינו את אבי חתן הבר מצוה ולכל המסובים

רח"ש: דער בר מצוה בחור קען זאגן דאס פשעטיל?

רח"ש: יא, אדרבה.

דומ"ץ קרית יואל: וועמענס פשעטיל וועט ער זאגן, פון לב אהרן?

רח"ש: ס'איז דעם רבי'נס פשעטיל אבער ס'איז נאכנישט געדרוקט, ס'איז נאך תורה שבעל פה.

רבינו: אויף וועלכן ענין זאגט ער?

חתן הבר מצוה: אויף 'מצות עשה שהזמן גרמא'.

הרה"ח ר' שמואל הכהן פריעדמאן, משב"ק: דער רבי דער ברך משה ז"ל האט נישט געלאזט אריינזינגען אינעם פשעטיל ביי א בר מצוה.[16]

רבינו: יא, ער האט עם געזאגט ברבים ביי א דרשה חול המועד סוכות (בדרשה לאברכים מוהמ"מ שנת תשמ"ב),[17] ס'איז נישט קיין חתן, [שאז נהגו להפסיקו, דמזה נשתרבב המנהג אצל בר מצוה].[18]

ר' אברהם וועלוועל ערגעבערגער האט מיר פארציילט פון איינעם פון זיי אין די משפחה – כ'מיין פון זיין שוועסטער (הרה"ח רבי דוד יצחק וועלוועל ערגעבערגער ז"ל השו"ב מעיר מעטש מתלמידי החיטב לב) – אז ס'איז געווען א חתן וואס האט נישט געיכול'ט, ער איז געווארן דארט ביי זיי אין שטאט א חתן און ס'איז געווען א תנאים האט ער געדארפט זאגן א פשעטיל, אינדערהיים איז געווען אזוי אז דער שוחט האט געשריבן די תנאים, און

אמנם יש שעושין חילוק שהרי הפוסקים הנ"ל כתבו לחזק דבריהם מטעם שעיקר החורבן היה בעשירי, רק שחז"ל לא רצו להטריח להתענות פעמיים עיי"ש. א"כ ל"ש זה בשאר תעניות, ואז לכו"ע אפשר להקל (עיין בנטעי גבריאל (פכ"ב אות ג) שרוצה להלק).

16 עיין בס' עוללות אפרים (מאמר תצ"א, וס נפש כל חי מערכת ד' אות ל) ובסידור אוצר התפילות בשם ספר סלת בלולה שהמקור הוא עפ"י זוה"ק שזוכה ביום זה לנשמה קדושה וידרוש לכבוד הרוח קודש שבא אליו, עיי"ש. ועיין בשו"ת בית יצחק (או"ח ס" י"א) שמביא סוגיא שלמד יחד עם בנו יחידו (ר' אהרן שנקטף בימי נעוריו) בעת שנכנס למצות הנחת תפילין אשר דרש ברבים בשבת חנוכה שנת תרכ"ב בבעריאן, וסיים: ...ואני מבקש מאת לומדי תורה ויראי ד' שילמדו זאת עם בניהם בעת שיכנסו למצות תפילין, ויהי זאת לזכות לנפש בני, ובזכות זה יגדלו בניהם לתורה ולתעודה ולאי"ט.

ובס' נטעי גבריאל (הל' בר מצוה פי"ז) מביא סיפר בשם הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק ז"ל, שהרה"ק משינאווא השתתף בשמחת הבר מצוה שלו, וסילק את הפיאות מעל אזנו לשמוע את הפשעטיל.

והגם שהמנהג בבעלוא שבסוף הדרשה מפסיקים את הב' הבר מצוה בשירה, והמהר"א מבעלוא ז"ל אמר שהטעם הוא להראות להבחור 'אז מ'דארף נישט אויספירן' היינו להכניעו, עכ"ז ברוב מקומות הי' מנהג זה מופרך לגמרי.

17 והוא לו נדפסה בחידו"ת מהר"ם ט"ב על התורה ומועדים.

18 וזה תוכן דברות קדשו: ...גם צריכים האבות להשתדל, להשריש בלבות בניהם חביבות התורה בכל הענינים, ולדוגמא אזכיר פרט אחד, בכמה שהיה נהוג מעולם במדינתינו, שבסעודת בר מצוה היה הבחור דורש פשעטיל, והנאספים האזינו לדבריו, והראו לו חביבות התורה בזה, ופתאום נעשה עכשיו מנהג חדש שאין מניחין את הילד לומר דברי תורה, ועושין עמו כמו שעושין עם התן לומר בשעה שרוצה לומר את הפשעטל כדי שלא לבייש את מי שאין לו, אבל דבר זה לא שמענו רק בחתן שאין לבישו, אבל בילד שרוצין עוד לראות ממנו תכלית, ורוצים להרגילו שיהיה לו חביבות התורה, ולחנכו שכשיהיה בחור בישיבה יהיה לו חשק ורצון ללמוד ולשמוע וגם לחדש חידושי תורה, א"כ בזה שמונעין אותו מלומר את הפשעטל, אז יגרמו שכשיהיה חתן אז בוודאי יהיה מאלו שלא יוכלו לומר חידושי תורה.

והנני בזה לבקש להחזיק מנהג זו כמקדם כמו שהיה תמיד שהילד למד את הפשעטל כמה שבועות מקודם, וזה הביא לו ערנסקייט והכנה טובה לכבוד היום שנעשה בר מצוה, וכל המסובים שמעו ונהנו מהדברי תורה שאמר, בין אם אמר אגדה ובין אם אמר פלפול והלכה, ובזה גרמו להשריש בקרב לבו חביבות התורה הק', עכתוד"ק.

19 בא' השיחים כאשר סיפר רבינו עובדא זו הוסיף רבינו שליט"א ופירט את סדר יהוסיהם בזה"ל: "...ווייל ביי זיי איז געווען אזוי אינטערעסאנט, זיי זענען געווען דריי ברודער, קינדער פון ר' שלמה אינטערדאמער, ס'איז געווען ר' בנציון (הרה"ח רבי בנציון וועלוועל ערגעבערגער ע"ה שו"ב מעד סטרימובא) און ר' דוד יצחק (הרה"ח רבי דוד יצחק וועלוועל ערגעבערגער ע"ה שו"ב מעיר מעטש) ביידע זענען געווען תלמידים פון זיידן דער ייטב לב, און דער אינגערער ברודער ר' אהרן (הרה"ח רבי אהרן וועלוועל ערגעבערגער ע"ה שו"ב מעיר קלויזענבורג), איז דער ר' אברהם איז געווען א זון פון יונגערן ברודער ר' אהרן וואס ער איז געווען א איידעם ביים ברודער ביי ר' דוד יצחק, און ר' אברהם אליין איז געווען אן איידעם ביים עלטערן פון די ברודער ר' בנציון, אזוי אינטערעסאנט איז אויסגעקומען אז די דריי ברודער איז איינער זיין טאטע, איינער זיין זיידע, און איינער זיין שוועסטער...".

ער איז דאך דארט געווען שוחט האט ער אלעם מסדר געווען, און דער חתן איז געווען פארלוירן, אז ער קען נישט זאגן, האט ער זיך פארטרויעט פאר אים און האט אים מגלה געווען אז ער וויסט נישט וואם צו טוהן, מ׳דארף דא זאגן א פשעטיל און ער קען נישט, האט דער שוחט געזאגט אז ער וועט דארט זיין ביים תנאים, און ער וועט שוין עפעם מסדר זיין, דו דארפסט דיר נאר איינ׳חזר׳ן די ערשטע משנה, נאר אזוי אהנצוהייבן.

ווען ס׳איז געקומען צו די תנאים, און דער שוחט האט זיך דארט אראפ געזעצט האט ער זיך פארשמועסט, און דערווייל האט מען מכבד געווען דעם חתן צו זאגן, און ער האט אנגעהויבן צו זאגן ׳האיש מקדש בו ובשלוחו׳, און דער שוחט הערט נישט... הייבט ער אן צו זאגן העכער אז ער זאל באמערקן ווי מ׳האלט, ער איז אבער געווען שטארק פארטוהן אינעם שמועס, אז ער האט נישט געהערט... האט ער נאכאמאל געזאגט ׳יעדער פארשטייט די משנה? האיש מקדש בו ובשלוחו׳, האט מען געענטפערט, יא יעדער פארשטייט, פרעגט דער חתן, ׳רבי דוד יצחק, איר פארשטייט אויך די משנה?!׳, רופט ער זיך אָן, ׳יא, אוודאי פארשטיי איך די משנה׳, און ער האט גלייך אנגעהויבן צו זינגען...

רמ״נ פישער: אמאל האט יעדער געזאגט דעם פשעטיל ביי די בר מצוה, דאם איז א נייע זאך דאם אריינזינגן.

רבינו: יא, דאם איז שפעטער געווארן, איז אונזערע צייטן איז דאם נישט געווען, איך האב אויך געזאגט דאם נאנצע פשעטיל.[20]

רמ״נ פישער: אין סיגוט האט מען דאך געזאגט ביים קבלת פנים פון די התונה אויך געזאגט א פשעטיל.

רבינו: יא, דער חתן, אזוי איז געווען אינדערהיים.

כ׳האב עם פונעם טאטן ז״ל אויך אזוי געהערט, ער האט מיר פארציילט אז דער קלויזענבורגער רב איז דאך געווען א איידעם ביים זיידן ז״ל דער עצי חיים, און ער איז געקומען צו די התונה, מ׳האט אים נישט אדורך געלאזט די גרענץ, ער האט געהאט שווערigקייטן אנצוקומען צו די חתונה, אזוי האט מען נישט געוואוסט צי עם וועט זיין די חתונה בזמנו ווייל דער חתן איז נישט אנגעקומען, ער איז אנגעקומען הערשט שפעט אויף דער נאכט, און מ׳האט געמאכט דארט א קבלת פנים, און ער האט זיך געיאגט ווייל ס׳איז שוין שפעט, און דער זיידע ז״ל האט אים געהייסן דארט זאגן פשעטיל, כ׳האב געהערט פון טאטן ז״ל אזוי, ער האט געהייסן דעם חתן זאגן א פשעטיל.

כ׳האב א התונה בריוו׳ל פונעם קדושת יו״ט׳ס טאכטער, אן ארגינעלע התונה בריוו׳ל, און אויף די אנדערע זייט איז דא פארשריבן א פשעטיל, ס׳קוקט מיר אוים ווי איינער האט פארציכענט דאם פשעטיל פונעם חתן, אויפ׳ן ענין פון ׳חופה קונה׳, ס׳זעהט מיר אזוי אוים ס׳זאל זיין א פשעטיל פונעם חתן פון יענע התונה.

וועז מיין זוהן ר׳ מענדל (הגה״צ רב דקהלתינו בוומסב״ג שליט״א) האט התונה געהאט, האט אים דער טאטע אויך געהייסן ביים קבלת פנים זיך אויפשטעלן און זאגן א פשעטיל, דארט ביים קבלת פנים, און ער האט געזאגט.

אחרי שהכ׳ חתן הכר מצוה סיים את הפלפול עד הסוף כנחת

רבינו: זייער פיין געזאגט, כזקן ורגיל.

רמ״נ פישער: ער האט נאר נאכגעזאגט..., ס׳איז דעם רבי׳נם פשעטיל.

רבינו: כ׳האב דאם אמאל געזאגט שבת הגדול לכאורה, נישט אזוי?

רח״ש: נישט ברבים, אינדערהיים האט עם דער רבי געזאגט, ס׳איז אפילו נאכנישט געדרוקט, איך האב עם מיר נאר פארצייכנט, און כ׳האב עם מיט עם געלערנט.

דומ״ץ קרית יואל: ס׳איז א אינטערעסאנטע אויפטוה דער טורי אבן (ר״ה דף כח. ד״ה שלמים דלאו בני מעילה).

רבינו: יא, ער זאגט אזא חידוש אין מצוה הבאה בעבירה, ער זאגט אז ס׳איז דא צוויי סארט מצוה הבאה בעבירה, ס׳איז דא וועז איינער גנב׳ט ציציות אדער תפילין, און ער וויל נאכדעם מקיים זיין די מצוה מיט דעם, איז די עבירה שוין אפגעטוהן, נישט קיין נפקא מינא צו ער טוהט די מצוה צו נישט, ביי אזא מצוה הבאה בעבירה, איז א מחלוקה, צו עם איז מן התורה צו מדרבנן.

---

20 בירחון "המאור" שיצא לאור אחרי שמחת הבר מצוה של מהן רבינו שליט"א ביום ח' חשון תשכ"א, כותב בין הדברים אודות הפשעטיל שדרש רבינו במעמד הבר מצוה, וז"ל: אחר כך נתכבר הבחור הבר מצוה להשמיע את דרשתו, כל הקהל הגדול נשתתק פתאום דום והטו ראשיהם ואוזניהם בתשומת לב רבה, לעבר מצבו של הבחור אחרון נ"י, שפתח מיד בקולו הצלול והבהיר בפשעטיל חריף בסוגיא דהואיל, רש"י ותוס', רמב"ם, רא"ש, בית יוסף, ט"ז ושאגת ארי' ועוד ראשונים ואחרונים, כולם נקלעו לשרשרת זהב אחידה, להשמיע מפי הילד הדורש, את דעותיהם החריפות והנוקבות בפירוש דברי חז"ל בסוגיא דנן, ואת דרושו סיים בדברי אגדה מפי זקניו הקדושים, ישמח משה, יטב לב, עצי חיים, זצ"ל.

אבער ס׳איז דא וועג אייגער וויל בלאזן מיט א שופר של עולה, איז ער א מועל בהקדש, נו וועג איז ער מועל, בשעת ער איז מקיים זיין די מצוה פון תקיעת שופר, יעצט אויב איז ער יוצא די מצוה איז ער עובר אויף די עבירה און ס׳וועלט א מצוה הבאה בעבירה, אויב אבער איז ער נישט יוצא האט ער נישט מועל געווען, איז וויבאלד די עבירה איז תלוי אין די מצוה, און אויב איך וועל זאגן אז מ׳האט נישט יוצא געווען איז נישטא קיין עבירה, איז זיכער אז ס׳איז מצוה הבאה בעבירה מדאורייתא כדי מ׳זאל מציל זיין פון די עבירה.[21]

רמ״נ פישער: ס׳איז בערך אזוי ווי די סברא פונעם מהרי״ט (שו״ת ח״א סי׳ ס״ט) אויף אי עביד לא מהני.[22]

הגה״צ רבי יוסף רוקח שליט״א, חדב״נ: דער רשב״א זאגט דאם (יבמות ק״נ:).[23]

רבינו: יא, דער רשב״א זאגט אזוי, און דער ב״ח זאגט אויך אזוי. דער ישועות יעקב (או״ח בסוה״ס בהשמטה לסי׳ תרנ״ה) זאגט א פארקערטע סברא.

כ׳האב עם אמאל געזאגט, כ׳האב געשריבן אויך דערוועגן, טאקע ביי די סוגיא פון מצה של טבל, דעם ישועות יעקב.

ער זאגט אזוי, דער ישועות יעקב זאגט אז קענסט נישט זאגן אז ס׳איז א מצוה הבאה בעבירה און מ׳איז נישט יוצא, וויל אז דו וועסט זאגן אז מ׳האט נישט יוצא געווען איז אוים עבירה, איז עס נישט א מצוה הבאה בעבירה, אזא מיז היתר כרוך, אז ס׳איז אוים עבירה איז נישטא וואס צו מאכן מצוה הבאה בעבירה. נאר א עבירה וואס איז קאי וקיימי איז מצוה הבאה בעבירה, אבער א עבירה וואס ווערט אוים

---

21 וז״ל: וי״ל היכי אמר דטעמ׳ דמצוה הבאה בעבירה מה״ת לית לן בה ה״מ היכא שהעבירה נעשי׳ וגמרת כבר והיא גורמת למצוה שבא ע״י לאחר זמן כגון סוכה וציצית גזולין דאפילו תימא דאין יוצא י״ח המצו׳ בגזל זה אפ״ה אין עבירה מתוקן ע״י זה דבין יוצא י״ח בין אינו יוצא י״ח ע״י גזל זה מ״מ לא נתרבה ולא נתמעט איסור׳ של גזל זה, משא״כ בתקיעת שופר של עולה אין איסור זה של מעילה נעשית וגמרת אלא ע״י מצוה זו של תקיעה. דהא אי אמרת דאינו יוצא בתקיעת שופר זה ממילא אין כאן איסור מעילה דהא אין כאן שום הנאה אלא הנאת מצוה הגורמת לאיסור מעילה וכיון דאין יוצא י״ח ליכא הנאה וממילא מעילה ליכא וא״א לבא לידי איסור מעילה אא״כ תאמר שיצא ואז איכא הנאת מצוה וממיל׳ חל איסור מעילה דהא נהנה מן ההקדש, נמצא המצוה וקיומה היא הגורמת להביא לכאן איסור זה של מעילה מש״ה אין יוצא י״ח וממיל׳ לא רכיב עליה איסור זה של מעילה, וה״נ בשופר של שלמים נמי לא רכיב איסור גריד׳ שנהנה מן ההקדש אא״כ תאמר דיצא י״ח של תקיעה דאם לא יצא אין כאן הנאה וממיל׳ אין בו איסור של נהנה מן ההקדש.

ולא מיבעי׳ לרבא גופי׳ דאמר בפ״ק דתמורה (דף ד) כל מילתא דאמר רחמנ׳ לא תעביד אי עביד לא מהני אלא אפי׳ לאביי דאמר התם מהני היינו דווקא היכא שאין האיסור בא ע״י המצוה ואין תלויין זה בזה. דאפ״ת דלא מהני אפ״ה איסורו דעביד עביד כמו כל הני דמייתי התם כמו התורם מן הרע׳ על היפה דרחמנא אמר חלבו אין גרוע לא וכן תורם ממין על שאינו מינו דרחמנ׳ אמר כל חלב תירוש וכל חלב יצהר הן חלב לזה וחלב לזה כדאמרי׳ התם.

דאפילו תימא דלא מהני אפ״ה עבר אמימרא דרחמנא דהא בהדיא אזהר עלה קרא מש״ה ס״ל לאביי התם שמהני, אבל הכא בתוקע בשופר של עולה ושלמי׳ דלא אזהר רחמנ׳ להדיא שלא לתקוע בהן אלא דאזהר שלא ליהנות מן ההקדש אלא דממילא האיסור בקיום המצוה תלי׳ והשתא אי אמרת דלא יצא אין כאן איסור כלל אא״כ תאמר שיצא יש כאן איסור וה״ל מצוה הבאה בעבירה וכ״ע מודו בכה״ג דלא מהני ואינו יוצא י״ח. ודע די״מ דמצוה הבאה בעבירה׳ מה״ת אינו יוצא י״ח וכאן לא באתי אלא ליישב שמעתין לשיטת התוס׳, עכ״ד.

ועי׳ מה שביאר בזה כ״ק רביה״ק ז״ל בחידושי סוגיות, בסוגיא ד׳אי עביד לא מהני׳ (סי׳ ו׳).

22 היינו שהמהרי״ט מיישב קושיית הראשונים דלמה קיי״ל שהשוחט בשבת שחיטתו כשירה, והרי קיי״ל דכל מה דאמר רחמנא לא תעביד, אי עביד לא מהני, א״כ שחיטתו פסולה, ותירץ המהרי״ט שהא דאמרי׳ אי עביד לא מהני לא הוי עונש על שעבר על מימרא דרחמנא, אלא בכדי להצילו מן האיסור, וע״כ כשעשה בשבת מלאכה שאפשר לתקנו כגון שמכר והקדיש בשבת, אז אמרי׳ אי עביד לא מהני, ומתוקן האיסור, אבל בשחיטה שאפי׳ אי נימא דלא מהני הרי האיסור של שחיטה כבר נעשה ואי אפשר להחזירו, ע״כ התם לא אמרי׳ דלא מהניא.

23 וז״ל: של עכו״ם לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשרה. פירש״י הואיל ולהלוכא עביד, ומשמשי עכו״ם לאו לשריפה קיימי ואית להו תקנתא בבטול, ואי משום איסורי הנאה מצות לאו ליהנות נתנו, ואי משום שנהנית שנתרת לעלמא בכך, מכל מקום עכובה משום מצוה דרמיא עליה היא ומצוה לאו הנאה היא. ומיהו לכתחלה לא תחלוץ מפני שנראית כנהנית מעכו״ם, א״נ משום דכל למצוה מאיס כדאיתא בעכו״ם (מז, א) גבי דקל של עכו״ם.

ויש מפרשים דלכתחלה לא תחלוץ משום דנהנית שניתרת לינשא ע״י כך, אבל בדיעבד חליצתה כשרה דנהי דעבדה איסורא חליצתה לא מיפסלא בהכי. והרמב״ן נר״ו הקשה לפי׳ זה מהא דגרסינן במס׳ ר״ה בפרק ראוהו ב״ד (כה, ב) רבא אמר אחד זה ואחד זה לא יצא הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה יצא מאי טעמא מצות לאו ליהנות ניתנו, אלמא טעמא דמצות לאו ליהנות ניתנו הא אלו ניתנו ליהנות בהן לא יצא, וטעמא דמילתא דכיון דאם לא יצא לא נהנה ולא עבד איסורא אמרינן דלא יצא, דכשאתה אומר יצא עכשיו הוא שנהנה, וא״כ הכא הוה לן למימר חליצתה פסולה כדי שלא תהנה ולא תעבור, עכ״ל.

ועיין בס׳ אמרי בינה (או״ח בסוף סי׳ ט) שמאריך בד׳ הרשב״א הנ״ל.

היימט נישט קיין מצוה הבאה בעבירה. א פארקערטע סברא זאגט ער.[24]

דומ"ץ קרית יואל [בצחות]: לויט דעם איז אפגעווענדט דאם פשעטל.

רמ"נ פישער: אבער דער שאגת ארי' (עם חדושו הנ"ל בספרו מזרי אבן) בארעבטיגט עם יא.

רבינו: דער קול ארי' (בשו"ת סי' ד') זאגט אויך אזוי ווי דער ישועות יעקב,[25] ער זאגט עם דארט אינעם ירושלמי (שבת פי"ג ה"ג) וואם פרעגט די קשיא פארוואם הקורע על מתו בשבת איז יוצא ידי חובת קריעה, זאל עם זיין א מצוה הבאה בעבירה אזוי ווי ביי מצה גזולה, דער ירושלמי ענטפערט תמן [פי' שם] גופה עבירה, הכא איהו עבר עבירה, נו וואם איז פשט אז איהו עבר עבירה.

זאגט ער אז לעולם קורע על המת איז דאך א מקלקל, אויב אזוי פארוואם איז ער חייב בשבת, נאר די סיבה איז ווייל ער איז א מתקן וויל ס'איז דאך א מצוה, יעצט אויב איך וועל זאגן אז ס'היימט א מצוה הבאה בעבירה און מ'איז נישט יוצא דעם חובת קריעה, איז דאך עם א קלקול, קומט דאך אויס, אז ס'וועט מבטל זיין די גאנצע מצוה, היימט דאם א היתר כרוך, אזוי זאגט ער דארט, אזוי ווי דער ישועות יעקב.[26]

די צוויי סברות זענען ממש פארקערט איינם פון צווייטן.

דומ"ץ קרית יואל: אבער ס'איז א שיינער כאפ.

רבינו: יא, ס'איז שיין פארענטפערט דעם שער המלך"ם קשיא.

ווייל דעם שער המלך"ם (פ"ז מהל' חמץ ומצה ה"א) קשיא איז דאך, אז די גמרא זאגט אין קידושין (לג.) פינף זאכען וואם נשים זענען פטורות אלץ מצות עשה שהזמן גרמא, סוכה, לולב, שופר, ציצית, און תפילין, תוספות אין פסחים (סד) פרעגט פארוואם זאל איך נישט זאגן, אז נשים זענען מחויב מיט ציצית, פונקט אזוי ווי מצה וואם האט א היקש לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות, זאג איך כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה, איז די זעלבע זאך ביי ציצית. אין פסוק שטייט דאך לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך.[27]

---

24 עיין בס' חידושי הגאון רבי יעקב אורנשטיין (י"ל בירושלים שנת תשל"ב סימנים כ"ו – כ"ט) שמביא חילופי מכתבים שנתפרסמו בין הגאון הישועות יעקב עם תלמידי חכמים בדורו בירחונים שונים, ושם הרצה הגאון הישועות יעקב חידושו, אך א' מהת"ח בדורו משיב מלחמה נגד הסברא הנ"ל.

וכה כותב לו א' הת"ח נגד סברתו: וז"ל: ...ובר מן דין דדעת כמה גאונים עמודי עולם מהיפוך להיפוך ממש דהמהרי"ט, ומהריט"ץ, והגר"ע, כתבו כולם דלא אמרינן אי עביד לא מהני אלא היכא שעי"ז יתוקן האיסור, משא"כ בשוחט בשבת, והטורי אבן בר"ה ובנו של הגאון נוב"י (במהדו"ת באו"ח סי' קל"ה) כתבו ג"כ סברא זו לענין מצוה הבאה בעבירה גופי', דלא אמרינן מהב"ע ולא יצא ידי מצוה, אלא היכא שעי"ז יתוקן האיסור דאם אין מצוה אין עבירה, אבל במקום שאין העבירה נמשכת מקיום המצוה לא אמרינן מהב"ע, וזה ממש היפוך מדבריו... עכ"ל.

והגאון בעל הישועות יעקב משיב לו בראיות קולעות סברתו הגון ביותר, וכותב בתו"ד...ואני רואה הירושלמי ורוב רבותינו הראשונים אשר בית ישראל נשען עליהם חולקים על הסברא הזאת שהביא מע"כ בשם הספרים, שהרי בירושלמי (פ"ק דחלה ה"ו) נחלקו אמוראים במצה גזולה, ומאן דפסל, טעמו משום מצוה הבא בעבירה, אע"ג דגם אם נימא דאינו יוצא ידי מצה, קשה גול הנאכל וגו'... וכן כותב בתו"ד: ...הרי ביארנו מן הירושלמי ותוס' ורא"ש ורשב"א ורמב"ם שכולם חולקים על סברא שהביא מע"כ בשם הספרים, ומאן צייתי להו?, אבל סברא דידן ישרה ונכוחה בעו"ה, והדעת נוטה דאם העבירה נמשכת מהמצוה, א"א להעבירה לכבות המצוה, ובכ"ז יגעתי ומצאתי תלי"ת יסוד חזק לסברא זו עי' תוס' מנחות (מ"ט ד"ה תלמוד לומר) שהאריכו להוכיח... ע"ש.

25 עיי' בס' לב אהרן חידושי סוגיות על מס' פסחים ח"א (דף רכב) ובחלק ב' (דף שנ) כל הענין באריכות.

26 עיי' שם בהגהה דברי חתנו, שכתב לבאר דברי הקול ארי' בזה, וז"ל: "...א"א דברי מו"ח ז"ל המה דלא כסברת האחרונים דכתבו להיפך דהיכא דעיקר העבירה ע"י המצוה ואם נימא דלא יצא המצוה ליכא עבירה דעיקר העבירה ע"י המצוה איסור, ועיין בטו"א (ראש השנה דף כ"ה) ובהגהות אמרי ברוך שם כ' דכן משמע מדברי חי' הרשב"א (יבמות דף ק"ז) לענין מצוות לאו ליהנות ניתנו גבי סנדל של עבודה זרה, אולם מו"ח הביא ראי' מהירושלמי הנ"ל דבכה"ג אדרבה לא אמרינן מצוה הבאה בעבירה, דפריך שם על הא דאמרינן דקורע על מתו בשבת אף דחייב יצא מצות קריעה, ופריך ממצה גזולה דלא יצא, ומשני תמן איהו גופא עבירה. והנה בקורע על מתו הא עיקר עבירה ע"י המצוה ואם נימא דלא יצא המצוה ליכא עבירה דהוי מקלקל וא"כ לפי"ד האחרונים הול"ל דלא יצא (ועיין ביש"ע סי' תרמ"ט) אע"כ דכה"ג אדרבה לא שייך מצוה הבאה בעבירה כיון דהמצוה לא בא מכח העבירה אלא אדרבה העבירה בא מכח המצוה. ומהאי דחי' הרשב"א יבמות הנ"ל אדרבה הביא ג"כ מו"ח ראי' לסברה הנ"ל דע"כ לא ס"ל מצוה הבאה בעבירה כה"ג מדכ' זה הטעם דאם מצוות לאו ליהנות ניתנו לא יצא כדי שלא יעבור, ולא כ' משום מצוה הבאה בעבירה, ועיין בשער המלך ובטעם המלך פ"ח מהל' לולב, ועיין ביש"ע או"ח סי' תצ"ח לבנו הג' שכ' ג"כ כדברי מו"ח ז"ל."

27 וז"ל בתו"ד: ...ודרך אגב חזות קשה הוגד לי על מ"ש הריטב"א בחידושיו לקידושין דף ל"ג ע"ב וז"ל, וק"ל אמאי נשים פטורות מציצית אפילו לר"ש, דהא דרשינן סמוכים להתיר כלאים בציצית, וא"כ כל שישנו בבל

דומ"ץ קרית יואל: זאל מען דרשנ'ן כ'כל שישנו בלא תלבש שעטנז ישנו בגדילים תעשה לך'.

רבינו: יא, דער זעלבער היקש זאל איך זאגן דא, און נשים זאלן זיין מחוייב מיט ציצית.

איז דער ריטב"א (קידושין לג.) זאגט פשוט אז דער היקש פון לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך, נוץ איך שוין מתיר צו זיין כלאים בציצית, קען איך נישט ארוים לערנען אז נשים זענען מחויב.[28]

פרעגט אויף דעם דער שער המלך (שם), אז אין פסחים (לה.) ניצט די די גמרא דעם זעלבן היקש פון לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות, פאר מצה של טבל אז ס'איז אסור, ווייל נאר מיט א מצה וואם קען חל זיין אויף דעם בל תאכל חמץ קען מען יוצא זיין אכילת מצה, מה שאין כן א מצה

תלבש ישנו בגדילים, דהא דכוותא דרשינן גבי מצה וכו', ואיכא למימר דבשלמא גבי מצה, כיון דליכא למידרש מילתא אחריתי גבי ההיא סמיכתא דרשינן הכי, אבל בסמוכין דציצית וכלאים, כיון דאית למידרש ביה למיפטר כלאים בציצית, תו לא דרשינן ליה אידך דרשי, דאתי לסתור הכלל שבידינו דכל מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות, עכ"ד. ויש לתמוה עליו, שהרי גבי מצה נמי דרשינן לה נמי לדרשא אחריתי, לדברים הבאים לידי חימוץ (פסחים ל"ה ע"א), ושאינו יוצא בטבל אליבא דר"ש (שם ע"ב), ולר"י לקובעו חובה (שם כ"ח ע"ב), ולר"ש לומר בשעה שישנו בקום אכול מצה וכו' (שם).

ושוב מצאתי בספר תומת ישרים בהגהות הרי"ף דף ד' עמוד ד' שכתב תירוץ זה משם הרמב"ן, והקשה עליו וז"ל, ואע"ג דמהקישא דלא תאכל עליו ילפינן דין חמשת המינין (שם ל"ה ע"א) (כצ"ל, ובדפוס יש ט"ס), מיהו אפשר דעיקר הקישא לא בא רק לחייב נשים, דדין ה' המינים אף בלא הקישא ידענו ליה, דלחם עוני כתיב, ולא מיקרי לחם אלא חמשת מינים, עכ"ד.

ולא ידעתי אמאי ל"ק ליה מההיא דטבל, דדריש ר"ש להקישא לומר שאינו יוצא במצה של טבל, ומההיא דדריש לומר בשעה שישנו בקום אכול מצה וכו', וכן קשה למ"ש הרא"ם בתוספותיו על הסמ"ג (דף רס"ט ע"א) (דף כ' ע"א בדפוס ויניציא) ד"ה שהרי וז"ל, וליכא לאקשויי לישתוק מהאזרח, ומדאצטריך הקישא לחיובי נשים במצה מכלל דבסוכה פטורות, דאי ס"ד חייבות הקישא למה לי, והוא תימה, דאי לא כתיב האזרח הו"א דהקישא אצטריך לדברים הבאים לידי חימוץ, וכל הני דדרשינן מיניה, כמ"ש הוא ז"ל עצמו, עיי"ש עוד.

28 וז"ל הריטב"א: וק"ל אמאי נשים פטורות מציצית אפילו לר"ש, דהא דרשינן סמוכים להתיר כלאים בציצית, וא"כ כל שישנו בבל תלבש ישנו בגדילים, דהא דכוותא דרשינן גבי מצה וכו', ואיכא למימר דבשלמא גבי מצה, כיון דליכא למידרש מילתא אחריתי גבי ההיא סמיכתא דרשינן הכי, אבל בסמוכין דציצית וכלאים, כיון דאית למידרש ביה למיפטר כלאים בציצית, תו לא דרשינן ליה אידך דרשי, דאתי לסתור הכלל שבידינו דכל מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות, עכ"ד.

וואם האט שוין דעם איסור פון טבל, קען נישט חל זיין קיין איסור חמץ, לויט רבי שמעון וואם זאגט אין איסור חל על איסור, איז לויט רבי שמעון ניצט מען דאך שוין דעם היקש פאר מצה של טבל, נו וויאזוי וויים איך אז נשים זענען פטור? אכילת מצה בזמן שבית המקדש הי' קיים, זאגט דאך הלל הי' איז דאך געווען כורך מצה ומרור ואכלם ביחד,

דומ"ץ קרית יואל: מ'זאגט דאך אזוי, זכר למקדש כהלל, און דער רמב"ם פסק'נט אזוי להלכה, אזוי ווי הלל.

רבינו: יא, פרעגט דער בית אפרים (או"ח סי' מ"ג) ביי אכילת איסור פסק'נט דער רמב"ם אז נתערב בה דבר מר איז מען פטור, ווייל ס'איז שלא כדרך אכילה, נו ווי אזוי קען מען כורך זיין, מצה מיט מרור, מרור איז דאך מר איז דאך עם שלא כדרך.

צי איך בין יוצא שלא כדרך צי נישט איז דער משנה למלך (פ"ה מהל' יסודי התורה) מסופק, אבער דער חתם סופר אין די תשובות (שו"ת סי' קל"ז) זאגט א חידוש, אז די מצות פון אכילת מצה דאם מאכט עם ס'זאל הייסן כדרך.[29]

---

29 וז"ל: ... מ"ש פר"מ על דברי הרמב"ם (ה' חמץ ומצה פ"ו ה"ז), דפסק אין יוצאין במצה של טבל, והקשה הלח"מ הא בש"ס לא קאמר אלא לר"ש דלית ליה איסור חל על איסור משא"כ [לדידן] איסורא דחמץ להיכן אזיל. אודיעהו מה ששמעתי מפה קדוש מ"ו הגאון בעל הפלאה זצ"ל, התוס' ר"פ לולב הגזול (ל' ע"א ד"ה משום) הקשו, מצה של טבל תיפוק ליה דה"ל מצוה הבאה בעבירה, והגאון שאגת אריה (סי' צ"ו) דחה דעכ"פ אי לית ליה אלא כזית מצה זו של טבל הוה אמינא ליתי עשה ולדחי ל"ת ולא שייך כאן מצוה הבאה בעבירה ודברי תוס' תמוהים, ויעיין (פסחים ל"ח ע"א) ד"ה אתי'. ואומר מ"ו, דעכ"פ ה"ל להפריש דבר מועט תרומה לתקן השיריים ויהיה כולו היתר לבד מכל שהוא שהפריש, ואח"כ יאכל הכזית כולו וי"ח מצה, ואי משום כל שהוא תרומה, לית ביה שיעורא למלקות, ומדלא הפריש ואכל כזית בטבלו ה"ל מצוה הבאה בעבירה ויפה הקשו תוס'. אך הא לר"ש קיימינן בפסחים ואיהו ס"ל כל שהוא למלקות ואינו מרויח בהפרשתו דעכ"פ יאכל איסור כל שהוא, והדרא קושי' שאגת אריה לדוכתי' על תוס'. והשתא א"ש דהש"ס דאזיל לר"ש הוצרך לומר מקרא כל שאינו בבל תאכל חמץ, ולרמב"ם אינו יוצא ידי חובתו מטעם מצוה הבאה בעבירה כנ"ל, ודפח"ח.

ובימי חורפי פקפקתי, דעכ"פ אחר שהפריש משהו יכול לבוללו ולערבו ויהיה בטל מן התורה, ויעיין במס' זבחים (ע"ח ע"א) גבי פגול ונותר וטמא שבללן. ומיהו בר"ש דטבול יום משנה ג' פ"ב משמע קצת דלר' שמעון מין במינו לא בטל, ועיין נדה מ"ז ע"א גבי דימוע וצ"ע.

וקרוב לדברי הגאון י"ל דלא שייך עשה דוחה ל"ת משום דאפשר לקיים ע"י אכילה שלא כדרך האתן, דלענין איסור אינו עובר ולענין מצוה אפשר שיצא כמ"ש משנה למלך פ"ה מיסודי תורה ומשו"ה ה"ל מצוה הבאה בעבירה, ומיהו לר' שמעון דכל שהוא למלקות, גם שלא כדרך

הגר"י רוקח, חדב"נ: אלין וואס, אלין חשיבות?

רבינו: יא די מצוה איז עם מחשיב פאר א כדרך, אזא חידוש זאגט ער.

ממילא ביי אכילת איסור פסק'נט טאקע דער רמב"ם, אז מ'איז פטור אלין שלא כדרך אבער ביי א מצוה זאג איך נישט אזוי, וויל די מצוה איז עם מחשיב פאר א כדרך.

יעצט וועט אויסקומען זייער אינטערעסאנט, וועז איינער נעמט א כזית מצה של טבל, און ער איז עם כורך אינאיינעם מיט מרור, איז אלין איסור אכילת טבל נישט קיין פראבלעם, ווייל די מרור מאכט עם פאר א שלא כדרך, אבער די מצוה פון מצה ברענגט עם צוריק פאר א כדרך לויט'ן התם סופר. יעצט לויטן טורי אבן אויב די מצוה ברענגט צוריק די עבירה זאג איך אז ס'איז מצוה הבאה בעבירה מן התורה, ממילא לויט רבי שמעון פארוואס דארף איך האבן א פסוק, פאר מצה של טבל, תיפוק לי' אז ס'איז א מצוה הבאה בעבירה מן התורה?

נאר וואס דען, רבי שמעון זאגט אין פסחים (צא) נשים בראשון רשות, אז קרבן פסח פאר נשים איז נישט קיין חיוב נאר א רשות. יעצט די מצוה פון אכילת מרור איז געוואנדען אין קרבן פסח, על מצות ומרורים יאכלוהו, אויב איז אכילת הפסח א חיוב, איז אכילת מרור אויך א חיוב, אויב איז דאס א רשות, איז דאס אויך א רשות.

ממילא קומט אוים, לויט רבי שמעון וועלן נשים בזמן שבית המקדש הי' קיים נישט מעגן כורך זיין מצה מיט מרור, די גמרא זאגט אין ערבי פסחים אז בזמן הזה טאר מען נישט כורך זיין די מצה מיט די מרור, ווייל די מצה איז א דאורייתא, און מרור נישט, איז דא אויך אזוי וועלן נשים בזמן שבית המקדש הי' קיים נישט טארן כורך זיין די מצה מיט די מרור, ווייל ביי זיי איז די מצה טאקע א דאורייתא, אבער די מרור איז נאר א רשות.

קומט אוים לויט רבי שמעון וועל איך נישט דארפן דעם פסוק פאר מצה של טבל ביי אנשים, ווייל לויטן טורי אבן אויב איז מען דאס כורך אינאיינעם מיטן מרור איז עם אסור אלין מצוה הבאה בעבירה מן התורה, וויל די מצוה ברענגט צוריק די עבירה, איז טאקע נאר ביי נשים וואס זיי טארן נישט כורך זיין מיט מרור אלין חיוב בשאינו חיוב קומט אוים איז מצה של טבל יא כדרך, איז אפילו איך זאל זאגן אז זי האט נישט יוצא געווען די מצוה פון אכילת מצה, איז נאך אלין דא ביי איר די איסור פון אכילת טבל, איז דאך דא א מצוה הבאה בעבירה מדרבנן, און מן התורה האט זי יוצא געווען מיט די מצה של טבל, דארף איך האבן דעם פסוק ממעט צו זיין מצה של טבל.

הגר"י רוקח, חדב"נ: דאס מיינט אז רבי שמעון וואס זאגט אז איך נוין דעם היקש פון לא תאכל עליו חמץ ממעט צו זיין מצה של טבל, דאס איז נאר ביי נשים.

רבינו: יא, ווייל ביי אנשים דארף איך דאך נישט קיין פסוק, ווייל סיי וויזוי האט ער נישט יוצא געווען אלין מצוה הבאה בעבירה מן התורה.

איז טאקע זייער גוט פארענטפערט דעם שער המלך'ס קשיא, ווייל איך קען ארויס לערנען פון דעם היקש אז נשים זענען מחויב באכילת מצה, כאטש איך נוין דעם היקש פאר נאך עפעס, ווייל בעפאר איך דרש'ן נישט פון דעם היקש אז נשים זענען מחויב באכילת מצה קען איך נישט דרש'נען למעט מצה של טבל, ווייל ווער זאגט אז זיי זענען בכלל מחויב באכילת מצה, ממילא איז דער היקש פריי, ווייל ביי אנשים דארף איך עם בכלל נישט און ביי נשים מוז איך קודם ארויס לערנען אז זיי זענען מחויב צו עסן מצה, אבער נאך דעם וואס איך וויים אז זיי זענען מחויב באכילת מצה לערן איך שוין אויך אז נישט מיט מצה של טבל.

הגר"י רוקח, חדב"נ: און נאר ביי נשים דארף איך עם האבן.

רבינו: יא, אזוי קומט אוים.

א' הנוכחים: פארוואס איז מרור מיט אכילת פסח געבינדן?

רבינו: ווייל ס'שטייט על מצות ומרורים יאכלוהו, און ביי מצות שטייט עקסטער בערב תאכלו מצות, ס'איז א עקסטערע מצוה. אלם על מצות ומרורים יאכלוהו וואלט אויסגעקומען טאקע נאר וועז ס'איז דא א קרבן פסח, אי מען מחיוב, אבער אז ס'איז דא עקסטערע בערב תאכלו מצות איז עם גענוואהרן א מצוה פאר זיך.

דומ"ץ קרית יואל: וועגן דעם איז דאך מצה בזמן הזה דאורייתא...

רבינו: יא, מרור איז נאר א דרבנן וועגן דעם, אזוי זאגט די גמרא, וויל ס'שטייט עקסטער בערב תאכלו מצות, איז דף ק"כ אין פסחים.

וסיים רבינו ואמר: שוין ס'וועלט שפעט, א גוטע וואך א מזל'דיגע וואך, זייטם וויטער ממשיך מיט די שמחה.

הנאתן אסור ואי אפשר לקיים שניהם וה"א אתי עשה ודחי לא תעשה לולי קרא לא תאכל עליו חמץ, ומיושב הרמב"ם... עיי"ש עוד.

בעזרת השם יתברך

נעלה את ירושלים על ראש שמחתינו
עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים
קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה

ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה
מתכבדים אנו בזה להזמין את קרובינו וידידינו
להשתתף בשמחת כלולת בנינו היקרים שיחיו

הבחור החתן המופלג בתוי"ש

כמר **מאיר מנחם** ני"ו

עב"ג

הכלה הבתולה המהוללה

מרת **חנה שינדל** תחי'

שתתקיים אי"ה למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת
ביום ב' לסדר "אחתנו את היי לאלפי רבבה" (חיי שרה)
י"ט חשון שנת תשפ"ב, ולמס. Oct.25

קבלת פנים בשעה 5:30 והחופה בשעה 6:30

באולם כינור דוד
18 Getzel Berger Blvd. Monroe, NY

ידידכם המצפים לקבל פניכם בשמחה

הורי החתן	הורי הכלה
חיים שלמה פישער וב"ב	**יואל סג"ל לעווי וב"ב**
קרית יואל יצ"ו	קרית יואל יצ"ו

בעזרת השם יתברך

עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם
גם אנחנו מצטרפים בזה להזמין את מע"כ קרובינו וידידינו
לבא ולהשתתף בשמחת כלולת נכדינו היקרים שיחיו

משה נתן ווייְנבערגער וב"ב — מנחם דוב סג"ל לעווי וב"ב

משה נתן פישער וב"ב — צבי סאנדל וב"ב

אסתר מלכה ווייְנבערגער

עלי' לתורה תתקיים אי"ה בשב"ק פ' וירא
בביהמ"ד הגדול דקהל יטב לב, קרית יואל
12 Garfield Rd.
תפלת שחרית בשעה 9:15
קידושא רבא אחר התפלה
בבנין מבצר הכוללים

שבת שבע ברכות תתקיים אי"ה
בשב"ק פרשת חיי שרה
באולם קרן ויואל משה
55 Forest Rd.

א באס וועט אי"ה ארום פארן אין קרית יואל פון 9:00 ביז 11:00

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק
מהרי"ט צ"ב זצוקללה"ה

בני ברק
תש"ך

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנגה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קדש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למענינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת הולדת נכדו למזל טוב

אצל נכדו הרב יושע מרדכי אלעזר לאבין שליט"א

חתן חבד"נ הגה"צ רבי ברוך טייטלבוים שליט"א

רב דביהמ"ד ויואל משה - ברך משה בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת הקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו